

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

JAZYKOVÉ ŠABLONY V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU A JEJICH
PŘEKLAD DO FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Kristýna Jurišová

Studijní obor: Překladařství anglického a francouzského jazyka

Ročník: 3.

2023

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne.....

Bc. Kristýna Jurišová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce JUDr. Mgr. Ivu Petřů, Ph.D. za jeho vstřícný přístup, cenné podněty a odborné vedení při zpracování práce.

ANOTACE

Tématem této diplomové práce jsou jazykové šablony v novém občanském zákoníku a jejich překlad do francouzského jazyka. Teoretická část práce je věnována problematice právního jazyka a právního překladu. Empirická část práce pracuje s textem nového občanského zákoníku a jeho francouzským překladem, který vznikl v letech 2013-2015 v rámci projektu Ministerstva spravedlnosti. Hlavní metodou práce je translatologická analýza, která je provedena na pozadí analýzy lingvisticko-právní.

Klíčová slova: právní jazyk, jazykové šablony, právní překlad, translatologická analýza, překlad nového občanského zákoníku

ABSTRACT

This work is concerned with the use of stereotyped structures in the Czech Civil Code and their translation into the French language. The theoretical part covers the topics of legal language and legal translation. The empirical part operates with the text of the Czech Civil Code and its official French translation, which was commissioned by the Ministry of Justice of the Czech Republic between 2013 and 2015. The key working method is translation analysis, which is carried out in a linguistic and legal perspective.

Keywords: legal language, stereotyped structures, legal translation, translation analysis, translation of the Czech Civil Code

OBSAH

Úvod.....	8
I. Část první – Teoretická východiska	9
1. Obecná teorie právního jazyka	9
1.2. Dosavadní výzkum o právním jazyce	10
1.3. Funkce právního jazyka	11
1.4. Stylistická a syntaktická specifika právního jazyka.....	11
1.4.1. Kondenzace.....	14
1.4.2. Pasivní syntaktické konstrukce	16
2. Slovní zásoba právního jazyka	17
2.1. Právní termíny	19
2.2. Slovní spojení.....	20
2.3. Jazykové šablony	21
3. Překlad právního jazyka	25
3.1. Proces mezijazykového právního překladu.....	25
3.1.1. Vnitrojazyková sémantická a právní interpretace.....	26
3.1.2. Mezijazykový překlad.....	30
3.1.3. Adaptace převedené informace v cílovém jazyce.....	30
3.2. Překladatelské postupy	31
3.2.1. Transpozice	32
3.2.2. Koncentrace a diluce.....	34
3.2.3. Étoffement a dépouillement.....	36
3.2.4. Modulace	38
II. Část druhá – empirická část.....	40
4. Nový občanský zákoník z hlediska právně-lingvistického	40
5. Projekt překladu nového občanského zákoníku do francouzštiny	42
6. Metodologie translatologické analýzy.....	43
7. Translatologická analýza vybraných jazykových šablon	45
7.1. <i>má se za to, že</i>	45
7.2. <i>platí, že</i>	58
7.3. <i>na ... se hledí jako na</i>	66
7.4. <i>na ... se hledí, jako by</i>	71
7.5. <i>v ujednané době</i>	74

7.6. na návrh osoby, která na tom má právní zájem	78
7.7. bez zbytečného odkladu	82
Závěr	86
Résumé.....	88
Seznam použitých zkratk	90
Seznam použitých tabulek a obrázků.....	91
Seznam použité literatury a dalších zdrojů	92
<i>i.</i> Odborná literatura	92
<i>ii.</i> Internetové zdroje.....	95
Seznam příloh	97

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá tématem překladu jazykových šablon v novém občanském zákoníku¹ do francouzského jazyka. Práce je rozdělena do dvou částí.

V první, teoretické části uvedeme naše téma teoretickým exkurzem o právním jazyce a právním překladu. Teoretická část je rozdělena do tří tematických kapitol. V kapitole s názvem „Obecná teorie právního jazyka“ nejprve vymezíme pojem právní jazyk, stručně nastíníme dosavadní výzkum v dané oblasti v českém a ve frankofonním prostředí, popíšeme funkce právního jazyka a vyličíme některá jeho stylistická a syntaktická specifika. V následující kapitole s názvem „Slovní zásoba právního jazyka“ přiblížíme teoretické náhledy na strukturaci slovní zásoby právního jazyka a zaměříme se na vymezení pojmu jazykové šablony. Pro vymezení pojmu budeme čerpat především z publikace *Překlad v právní praxi* (2003) od autora Michala Tomáška a dále z odborného článku *Jazykové šablony v odborném stylu* (1969) od autora Oldřicha Mana. V kapitole s názvem „Překlad právního jazyka“ se budeme zabývat typy právního překladu, procesem právního překladu a jeho jednotlivými fázemi a překladatelskými postupy.

Druhá, empirická část zahrnuje čtyři kapitoly. Jádrem této části bude translatologická analýza vybraných jazykových šablon objevujících se v novém občanském zákoníku a jejich francouzských ekvivalentů, použitých ve francouzském překladu nového občanského zákoníku, jenž vznikl při příležitosti rekodifikace českého soukromého práva. V kapitolách s názvy „Nový občanský zákoník z hlediska právnělingvistického“ a „Projekt překladu nového občanského zákoníku do francouzštiny“ nejprve stručně popíšeme zkoumané právní texty. V kapitole s názvem „Metodologie translatologické analýzy“ si představíme postupy a cíle translatologické analýzy. V kapitole s názvem „Translatologická analýza vybraných jazykových šablon“ pak provedeme samotnou translatologickou analýzu, a to na pozadí analýzy lingvisticko-právní. U několika vybraných jazykových šablon provedeme podrobnou analýzu z hlediska formy a významu. Naším hlavním cílem bude popsat, jakým způsobem jsou jazykové šablony překládány do francouzského jazyka a vyhodnotit správnost použitých vazeb z hlediska právní a interpretační ekvivalence.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

I. Část první – Teoretická východiska

1. Obecná teorie právního jazyka

Právní jazyk je komunikačním prostředkem v rámci práva jako normativního systému (M. Tomášek: 2003, s. 25). O jeho realizaci hovoříme jako o právním projevu, který může nést mluvenou či psanou podobu (M. Tomášek: 2003, 22). Francouzským ekvivalentem pro právní jazyk je *langage juridique* či *langage du droit*.

Právní jazyk je jazykem spisovným a z hlediska rejstříku jazykem odborným. Pojem odborný jazyk nabývá v případě právního jazyka zvláštního rozsahu, a to z důvodu společenských funkcí, se kterými je spojován. Navzdory své odbornosti je určen široké veřejnosti, čímž se liší od jiných odborných jazyků užívaných v užších vědeckých sférách. Zákonodárné orgány obvykle deklarují svůj jasný cíl, a sice přijímat takové legislativní texty, kterým mohou porozumět v zásadě všichni adresáti dané normy způsobem, jenž odpovídá záměru zákonodárce (M. Chromá: 2014, s. 53).

Právní jazyk leží na rozmezí lingvistiky a práva, přičemž každá z těchto disciplín nahlíží na danou problematiku z odlišného hlediska. Zatímco lingvistický přístup spočívá v péči o kulturu odborného jazyka, právní přístup tkví v péči o právní řád. Z daného důvodu je pro analýzu právních textů nezbytná spolupráce lingvistů a znalců práva, na čemž se s G. Cornu (2005, s. 7) shodují mnozí další odborníci (srov. M. Chromá: 2014, s. 53), J. C. Gémar: 1990, s. 722 a další). Obě roviny, právní i lingvistická, se natolik vzájemně ovlivňují a podmiňují, že často hovoříme o jednom prostředí, a sice prostředí právnělingvistickém. Právní lingvistika neboli jurilingvistika (*linguistique juridique*, *jurilinguistique*) analyzuje jazykové jevy v právních textech, hodnotí jejich gramatickou, sémantickou, respektive pragmatickou funkci a posuzuje jejich využití v různých typech právních projevů (M. Chromá: s. 2014, 52). Francouzský termín *jurilinguistique*, který bývá často spojován s quebeckým prostředím, se poprvé objevil v 70. letech 20. století a od počátku se vztahoval k právnímu překladu a tvorbě právních předpisů, zejména dvojjazyčných a vícejazyčných. Ve francouzském prostředí je pro označení téže disciplíny běžněji užíván termín *linguistique juridique*, nejčastěji spojovaný s Gérardem Cornu.

1.2. Dosavadní výzkum o právním jazyce

Problematikou právního jazyka se čeští odborníci začali obírat v poměrně nedávné době, přestože český právní jazyk představuje vedle teologické terminologie nejstarší český odborný jazyk (A. Stich: 1968). Mezi první výrazné představitele české metodologické reflexe o právním jazyce patří autoři Jan Kořenský, František Cvrček a František Novák, kteří v kolektivním díle s názvem *Juristická a lingvistická analýza právních textů* (1999) zkoumají texty právních předpisů platných na území České republiky od roku 1918 a k tématu nabízejí právněinformatický a kvantitativní přístup. V oblasti práva a právní lingvistiky je cenným přínosem taktéž publikace *Logika v právním myšlení* (2000), ve které si autoři Viktor Knapp a Aleš Greloch kladou za cíl napomáhat tvorbě právních textů a usnadňovat jejich interpretaci. Z čistě lingvistického hlediska nahlíží na danou tematiku Milan Jelínek ve sborníku s názvem *Styl administrativně právní* (1996) a František Hladiš v díle *Problematika českého jazyka v právu* (1994). Obě zmíněné publikace věnují pozornost výrazovým prostředkům a textotvorným postupům právního jazyka v rámci teorie funkčních odborných stylů. Publikace *Současná česká administrativa z hlediska kvantitativního* (1985) autorky Marie Těšitelové pak pojednává o příbuzném stylu administrativním. Se zapojením České republiky do Evropské Unie vzrostl zájem o problematiku právního překladu do cizích jazyků, které věnuje pozornost Michal Tomášek v práci *Překlad v právní praxi* (1998).

Ve francouzském prostředí je za základní kámen reflexe o právním jazyce považováno kolektivní dílo autorů Louis Sourieux a Pierre Lerat s názvem *Le langage du droit* (1975). Předním francouzským odborníkem v oblasti právní lingvistiky je Gérard Cornu, jehož významná publikace *Linguistique juridique* (1990) slouží jako jedno ze základních referenčních děl dané tematiky. Právě Gérardu Cornu bývá mnohdy připisována zásluha za první zmínky o právní lingvistice jako svébytné odborné disciplíně. Sám G. Cornu (2005, s. 10) však přiznává, že o právní lingvistice pojednával dříve již François Gény v díle *Science et technique en droit privé positive (Volume III, 1921)* v kapitole nazvané *Observations générales, tendant à préparer l'élaboration de la linguistique juridique*. Mezi významné francouzské jurilingvisty patří i Claude Bocquet, který v díle *La traduction juridique – fondement et méthode* (2008) zkoumá problematiku překladu právních textů. Za quebecké jurilingvisty uvádíme alespoň Jeana Clauda

Gémara, jehož publikace *Les fondements du langage du droit comme langue de spécialité* (1990) pojednává o aspektech právního jazyka a o jeho interpretaci.

1.3. Funkce právního jazyka

Právní jazyk obecně slouží k zachycení právních textů a k aplikaci práva. Jako dvě základní společenské funkce právního jazyka uvádí F. Hladiš (1995, s. 105) funkci regulativní a funkci informační. Regulativní funkce podle autora spočívá v usměrňování chodu společnosti na základě výběru a uspořádání jazykových prostředků, které utváří právní předpisy, zatímco funkce informační tkví v obeznamování adresáta o tom, co se od něj očekává (F. Hladiš: 1995, s. 105).

Z hlediska vztahu jazykových znaků k označované skutečnosti uvádí taktéž M. Tomášek (2003, s. 29-36) dvě podstatné funkce právního jazyka, které označuje atributy preskriptivní a deskriptivní. Preskriptivní funkce právního jazyka podle autora spočívá v určování pravidel chování subjektů v daném právním režimu a odráží se v normativních větách (např. *...odpovídá se za ni podle ustanovení o odpovědnosti za škodu...*) (M. Tomášek: 2003, s. 29-36), čímž připomíná funkci regulativní. Popisuje právní skutečnost takovou, jaká by měla být, nikoli takovou, jaká ve skutečnosti je. Deskriptivní funkce pak tkví ve vymezení obsahu právních norem a odráží se při objektivním popisu existující skutečnosti (např. *...vznikne-li pro neplatnost právního úkonu škoda...*), čímž se do jisté míry prolíná s funkcí informační (M. Tomášek: 2003, s. 29-36).

1.4. Stylistická a syntaktická specifika právního jazyka

Podle J. C. Gémara (1990, s. 721) je právní jazyk, stejně jako každý jiný jazyk, postaven na čtyřech elementárních prvcích – sémantice, lexiku, syntaxi a stylu. Odborné jazyky se ve vztahu k obecnému jazyku vyznačují nejen svým významovým aspektem, ale také svými charakteristickými syntaktickými a stylistickými rysy. Zahrnují v sobě současně odbornou tematiku, která se projevuje výskytem termínů, a charakteristický způsob vyjadřování, patrný výskytem ustálených slovních spojení a jazykových šablon. J. C. Gémara (1990, s. 721) přitom zdůrazňuje, že právní terminologie a syntaktická stavba výpovědi mají pro právní jazyk rovnocenný význam. S tím souhlasí také M. Tomášek (2003, s. 20) a G. Cornu (2005, s. 33), podle nichž je kromě odborné terminologie pro právní projevy důležitá právě výstavba textu a volba stylu. A. Stich (1968) dále podotýká, že syntaktické složce často není věnována dostatečná pozornost: „*Budoucí právníci sice*

soustavně poznávají právní terminologii, ale s využitím jazykových prostředků neterminologické povahy nebo s prostředky větné stavby se musí každý právník seznámit sám, obvykle tím, že pozoruje a napodobuje stylizaci textů už existujících. A přece i tyto jevy jsou pro úroveň právního textu mimořádně důležité a pro žádoucí jednoznačnost textu stejně závažné jako přesná a ustálená terminologie“ (A. Stich: 1968).

Ze stylistického hlediska řadíme styl právního jazyka k funkčním odborným stylům. Na právních projevech nicméně pozorujeme také několik prvků stylových norem stylu administrativního. Blízkost těchto dvou stylů je patrná především v oblasti ustálených větných struktur. Podobně jako administrativní styl se i styl právního jazyka často přiklání k vyjadřování prostřednictvím ustálených slovních spojení a jazykových šablon. Na základě existence četných podobností mezi právním a administrativním stylem spojuje M. Jelínek (1996, s. 372) oba tyto styly dohromady a hovoří o administrativně-právním stylu. Příbuznost mezi právním a administrativním stylem potvrzují také Kořenský a kol. (1999, s. 49-68), avšak aktuálnější odborné publikace kategorizují administrativní styl jako samostatný funkční styl rovnoprávný s ostatními sdělovacími styly, tj. prostěsdělovacím, odborným a publicistickým (Čechová et al.: 2003, s. 39).

Odborníci zpravidla rozlišují tři základní typy právních textů, které dohromady vytvářejí jednotlivé stylové vrstvy právního jazyka. Těmito typy jsou texty normativní, texty aplikační a texty doktrinální (srov. C. Bocquet: 2008, S. Šarčević: 1997)². Normativními texty jsou takové právní texty, jejichž primární funkcí je funkce preskriptivní. Patří sem zejména zákony a mezinárodní smlouvy, ale také další dokumenty, jako jsou např. smluvní podmínky. V systému kontinentálního práva, do něhož spadají české i francouzské právo, hrají normativní texty jakožto pramen práva zásadní roli. „*Jazyk zákonů se v původní nebo parafrázované podobě používá v dalších, ze zákona odvozených, dokumentech různých typů (...) a tvoří právnělingvistický základ konkrétního právního odvětví*“ (M. Chromá: 2014, s. 53). J. C. Gémar (s. 724) o legislativních textech obrazně hovoří jako o „výkladní skřini práva“ (*“vitrine du droit“*). Do kategorie aplikačních textů řadíme soudní precedenty, soudní rozhodnutí a rozhodnutí státních orgánů. Texty aplikační plní zejména funkci deskriptivní. Třetí kategorii textů

² C. Bocquet (2008, s. 10) tyto typy textu ve francouzštině označuje jako *les textes normatifs* (normativní texty), *les textes des décisions* (aplikační texty) a *les textes de doctrine* (doktrinální texty).

tvoří texty doktrinální, mezi které řadíme komentáře k zákonům nebo rozsudkům, odborné učebnice nebo překlady zákonů do neoficiálního jazyka. Doktrinální texty plní funkci deskriptivní a nejsou právně závazné.

Podle G. Cornu (2005, s. 335–337) pak v sobě právní jazyk zahrnuje tři specifické právní žánry (*les genres discursifs*), a to žánr legislativní (*le discours législatif*), žánr soudní (*le discours juridictionnel*) a žánr zvykový (*le discours coutumier*)³. Jednotlivé žánry se od sebe liší zejména na úrovni lexikální, syntaktické a stylistické. Navíc podléhají celé řadě pravidel a zvyklostí, které jsou odlišné pro každý jazyk.

Podle M. Čechové (2003, s. 179) usiluje odborný styl o co největší explicitnost. M. Tomášek uvádí osm stěžejních požadavků na právní jazyk (2003, s. 28), a to významovou přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost a neexpresivnost. Ze syntaktického hlediska se styl právních textů výrazně neliší od administrativního stylu. Mezi syntaktická specifika právních textů řadíme například syntaktickou kondenzaci a pasivní syntaktické struktury (M. Jelínek: 1996, s. 243–247). Tyto prostředky si blíže popíšeme v následujících podkapitolách (viz podkapitola 1.4.1. *Kondenzace* a podkapitola 1.4.2. *Pasivní syntaktické struktury* této diplomové práce). M. Jelínek (1996, s. 243–247) popisuje i další prostředky typické pro odborný styl, mezi které spadá užívání jazykových šablon, tendence k abstraktnímu vyjadřování, silné potlačení komunikujícího subjektu ve prospěch objektivnosti textu, syntaktická explicitnost, textová koherence, propracované horizontální a vertikální členění textu a užívání grafických symbolů pro lepší orientaci v textu. Míra použití uvedených prostředků v právních projevech je přitom podmíněna účelem, který daný právní text splňuje, a sice zda jde o prakticky nebo teoreticky zaměřený text. Tvůrci prakticky zaměřených odborných textů více dbají potřeb předpokládaného adresáta a snaží se, aby jim porozuměli i laičtí čtenáři. V těchto textech se nepoužívá mnoho odborných termínů a abstraktních pojmů, jejich syntaktické konstrukce jsou méně kondenzované a systém souvětí méně komplexní (M. Jelínek: 1996, s. 243–247).

³ Cizojazyčné názvy překládáme doslovně.

1.4.1. Kondenzace

Typickým a obzvláště markantním specifickým právního jazyka z hlediska syntaxe je kondenzace. Ze syntaktického hlediska se jedná o úsporný prostředek, jenž umožňuje vtěsnat větší množství informačních hodnot do jedné věty (M. Jelínek: 1996, s. 247). Snaha o stručnost je obecně příznačná pro všechny odborné jazyky.

Podle *Nového encyklopedického slovníku češtiny*⁴ spočívá proces kondenzace v transformaci věty ve větný člen. Výsledek této transformace nazýváme kondenzát a větněčlenské schéma, podle něhož se kondenzace uskutečňuje, pak označujeme jako kondenzátor. Nejrozšířenějším typem kondenzace je kondenzace nominální, nazývaná též nominalizace, která užívá substantivních (např. *tak, jak rozhodl soud – podle rozhodnutí soudu*), adjektivních (např. *prohlášení, které bylo učiněno v písemné formě – prohlášení učiněné v písemné formě*) a adverbálních (např. *nerozdělit a vrátit – nerozdílně vrátit*) kondenzátorů. Vedle nominálních kondenzátorů slouží syntaktickému zhušťování jako kondenzátory verbální neurčité tvary, a to přechodníky, participia a infinitivy⁵. Obrácený slohotvorný proces, při němž se kondenzát rozpouští ve větu, pak nazýváme dekondezace, respektive denominalizace⁶.

Francouzština je odborníky tradičně považována za jazyk nominální (A. Tionová: 1992, s. 285). V porovnání s češtinou má tedy větší četnost podstatných jmen a nominalizace je pro ni častějším jevem. V případě právního jazyka nabývá nominálního charakteru do jisté míry také čeština a míra užívání podstatných jmen je v odborné francouzštině o to vyšší. Zhuštěné vyjadřování jednoduchou větou s vyšší frekvencí jmenných konstrukcí je taktéž příznačné pro příbuzný styl administrativní (M. Čechová et al.: 2003, s. 234). Jednoduché věty, které obsahují kondenzované prvky, jsou pak podle M. Jelínka (1996, s. 247) v právním stylu vnímány jako kompaktnější než souvětí složená z několika vedlejších vět.

⁴ KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, 2012-2018. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [\[https://www.czechency.org/\]](https://www.czechency.org/)

⁵ KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, 2012-2018. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [\[https://www.czechency.org/\]](https://www.czechency.org/)

⁶ KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, 2012-2018. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [\[https://www.czechency.org/\]](https://www.czechency.org/)

Na právních textech někdy pozorujeme až přehnanou míru nominalizace. Často se jedná o texty překladové, ve kterých se překladatelé pod vlivem jinojazyčného originálů dopouští nadbytečného užívání nominalizace, což má za následek nadměru rozsáhlé, přetížené a nesrozumitelné syntaktické celky. Informační systém pro aproximaci práva (ISAP) proto v pokynech pro překlad evropských dokumentů do češtiny překladatelům doporučuje, aby se vyvarovali hromadění deverbativních substantiv (např. *za účelem usnadnění provádění opatření*), které není pro český jazyk přirozené. J. Hoffmannová a J. Šimandl (2008, s. 120) vytýkají překladatelům užívání konstrukcí založených na substantivech verbálních (např. „*Opatření mohou spočívat v dočasném pozastavení uplatňování dotýčných ustanovení a rozhodnutí...*“) a obzvláště pak tvorbu konstrukcí založených na substantivech odvozených od sloves zvratných (např. „*dobrovolné vydání se soudu*“)⁷. M. Jelínek (1996, s. 243–247) v tomto ohledu zdůrazňuje, že při užívání kondenzačních stylistických struktur může docházet k neúmyslnému vypuštění některých informací. Tvůrci a překladatelé právních textů musejí tudíž dbát požadavku srozumitelnosti, jenž je obecně kladen na právní jazyk. Je zřejmé, že vágní, dvojsmyslné nebo přehnaně složité syntaktické konstrukce mohou v právním komunikátu způsobit značné potíže. V tomto ohledu podle F. Kořenského a kol. (1999, s. 108) ani tak nerozhoduje komplexnost větných konstrukcí, jako míra naplnění právními termíny.

V odborné francouzštině se často setkáváme také s kondenzací na úrovni slovesa, a to prostřednictvím užití kondenzátorů participiálních (např. „*Constatant qu'aucune autre information parvenue par la suite ne lui permettait de conclure que...*“ – „*Jelikož Komise konstatovala, že žádné informace, které následně obdržela, jí neumožňují dospět k závěru...*“), gerundiálních (např. „*En ne prenant pas les dispositions législatives pour se conformer à la directive [...], la République tchèque a manqué aux obligations...*“ – „*Česká republika tím, že nepřijala právní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnici [...], nesplnila povinnosti...*“) a infinitivních (např. „*Situation à prendre en considération...*“ – „*Stav, k němuž se má přihlídnout,...*“). Na uvedených příkladech pozorujeme, že informační hodnoty, které jsou v češtině vyjádřeny pomocí hlavních a vedlejších vět, mohou být ve francouzštině vyjádřeny pomocí neosobních slovesných tvarů. Oproti češtině užívá francouzština verbálních kondenzátorů zcela běžně, což ji umožňuje zachovat přiměřenou míru nominalizace. Přechodníkové a participiální

⁷ Příklady uvádí J. Hoffmannová a J. Šimandl (2008)

kondenzátory jsou v češtině prostředkem vzácným a ustupujícím. Naproti tomu kondenzátory infinitivní, jež jsou v češtině obecně považovány za stylově neutrální, nalézáme i v českých odborných textech. J. Hoffmannová a J. Šimandl (2008, s. 122) však podotýkají, že se mnohdy jedná o spojení mimořádně těžkopádná, v češtině téměř nepřijatelná a v některých případech dokonce ani není jasné, kdo je vlastně původcem děje vyjadřovaného infinitivem.

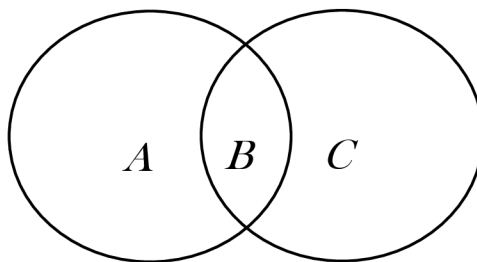
1.4.2. Pasivní syntaktické konstrukce

Dalším typickým syntaktickým prostředkem právních textů jsou pasivní větné konstrukce. Často vznikají na základě deagentizace, tedy přesunu sémantického subjektu na větněčlenskou pozici objektu. V právních textech zaznamenáváme častý výskyt sloves v pasivu, a to jak ve formě opisného pasivu (např. *Spoluvlastníci se považují za jednu osobu*), tak i ve formě zvrátého pasivu (např. *Smlouva o manželském majetkovém režimu se запиše do veřejného seznamu*). Vysoká míra deagentizace je dána tím, že jsou právní texty z principu neosobní. Tato tendence je charakteristická pro české i francouzské právní texty. Podle G. Cornu (2005, s. 278) jsou pasivní syntaktické konstrukce prostředkem pro vyjádření obecnosti právních norem. Trpný rod se používá pro abstraktní vyjádření, kdy je původce děje odsunut do pozadí nebo je úplně eliminován (G. Cornu: 2005, s. 278). Například ve větě „*Odvolání lze podat do dvou měsíců*“ je podmět konkretizován a zevšeobecněn, což umožňuje zařadit na pozici původce děje všechny zákonem oprávněné osoby. Někdy pasivní konstrukce dovolují původce děje rozpoznat (např. *Bylo-li dosaženo účelu, pro který byla nadace založena, je nadace zrušena*).

2. Slovní zásoba právního jazyka

Slovní zásoba právního jazyka je odrazem civilizace, která právo utváří. Čím je daný systém vyspělejší, tím je bohatší, komplexnější a rozmanitější. V tomto smyslu píše G. Cornu (2005, s. 15), že jazyk a právo se vyvíjejí navzájem.

Slovní zásoba právního jazyka čerpá ze slovní zásoby jazyka spisovného, pro jehož označení užíváme v této práci rovněž název obecný jazyk či obecný základ. Polysémantičnost mnoha právních výrazů vyplývá z obtížnosti stanovit jasnou hranici mezi jazykem právním a obecným. M. Tomášek (2003, s. 47-48) píše, že se obě složky vzájemně do jisté míry překrývají. Pro znázornění slovní zásoby právního jazyka používají M. Tomášek (2003, s. 47-48) a V. Knapp (1978, s. 17-20) Eulerovy kruhy. Jde o grafické znázornění množiny právního jazyka překrývající se s množinou obecného základu spisovného jazyka (*viz obr. 1*). Bližší vysvětlení nalezneme níže pod obrázkem.

Obr. 1 – Eulerovy kruhy, slovní zásoba právního jazyka

V pojetí M. Tomáška a V. Knappa zobrazují kruhy dvě množiny významových slov, přičemž tvoří množina (A+B) obecný základ spisovného jazyka a množina (B+C) označuje úhrn výrazů, které jsou užívány v právním jazyce. Tyto dvě množiny následně M. Tomášek (2003, s. 47-48) rozděluje na 5 podmnožin, z nichž každá zahrnuje následující výrazy:

- i. podmnožina A – výrazy užívané v obecném základu spisovného jazyka, která jsou právnímu jazyku neznámé (např. *krása, radost*);
- ii. podmnožina C – výrazy užívané v právním jazyce, které obecný základ spisovného jazyka nepoužívá (např. *neopomemutelný dědic*);
- iii. podmnožina B (A+C) – výrazy užívané v právním jazyce a obecném základu spisovného jazyka současně, ačkoli mohou mít někdy odlišný význam;

- iv. podmnožina B1 – výrazy užívané v právním jazyce a obecném základu spisovného jazyka se specifickým právním významem (např. *soud, smlouva*);
- v. podmnožina B2 – výrazy užívané v právním jazyce a obecném základu spisovného jazyka s neutrálním významem (např. *žena, den*).⁸

Podobně jako M. Tomášek rozděluje V. Knapp (1978, s. 17-20) slovní zásobu právního jazyka do pěti skupin podle druhů slov:

- i. slova s výlučně specifickým právním významem;
- ii. slova se specifickým právním významem a zároveň specifickým významem v jiném odborném jazyku;
- iii. slova se specifickým právním významem a obecným významem (B1);
- iv. slova se specifickým právním významem, specifickým významem v jiném odborném jazyku a významem obecným (B1);
- v. slova s neutrálním významem (A, B2).

Všímáme si, že Tomášková podmnožina B1 odpovídá Knappově třetí a čtvrté skupině a podmnožiny A a B2 odpovídají páté skupině. Z uvedeného rozdělení je rovněž patrné, že při kategorizaci slovní zásoby usiluje M. Tomášek o přesnější vymezení slovní zásoby obecného základu, zatímco V. Knapp usiluje o přesnější vymezení odborné terminologie.

Slovní zásobu právního jazyka rozděluje M. Tomášek (2003, s. 48) do tří základních kategorií, a sice právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony. Každá složka je podrobně popsána v následujících podkapitolách (viz podkapitola 2.1. *Právní termíny*, podkapitola 2.2. *Slovní spojení* a podkapitola 2.3. *Jazykové šablony* této diplomové práce).

J. C. Gémar (1990, s. 729-730) rozlišuje 3 složky odborné slovní zásoby, a sice odborné termíny (*les termes*), slova, která se vyskytují společně s odbornými termíny (*les cooccurrents*) a obecnou slovní zásobu, kterou autor označuje názvem *vogen* (*vocabulaire générale*). Terminologii určité odborné oblasti označuje J. C. Gémar (1990, s. 729-730) jako tzv. nomenklaturu (*la nomenclature*), tvořící soubor pojmů specifických

⁸ Uvedené příklady v tomto členění jsou převzaty od M. Tomáška (2003, s. 47-48)

pro danou oblast. Termíny jsou podle autora jádrem slovní zásoby každého odborného jazyka (*langue de spécialité – LS*), na které se váží specifické souvztažné výrazy (*le vocabulaire de soutien*) a dále výrazy užívané v obecném základu spisovného jazyka (*le vocabulaire général – vogen*) (J. C. Gémar: 1990, s. 729-730). Tímto způsobem vznikají odborné texty, které se vždy odrážejí od odborných termínů. Postupuje se přitom od pojmů se specifickým významem k obecným pojmům (viz obr. 2).

$$\frac{\text{TERME}}{\text{COOCCURRENT(S) + VOGEN}} = \text{LS}$$

Obr. 2 – Postup utváření odborných textů v pojetí J. C. Gémara (1990)

Jako příklad odborného termínu uvádí J. C. Gémar (1990, s. 729-730) právní termín *délit*. V procesu utváření odborných textů se na tento termín nejprve váže sloveso *commettre* (přirozeněji než *faire* či *entreprendre*), a následně výrazy obecné slovní zásoby, např. *quiconque*, *un*, *sera puni* a *sévèrement*, čímž vzniká věta *Quiconque commet un délit sera puni sévèrement*. Má-li být odborný text úplný a pochopitelný, je nutné, aby zahrnoval všechny tři složky odborné slovní zásoby. Absence kterékoliv z nich by narušila jeho smysl (J. C. Gémar: 1990, s. 729-730). Odborné texty lze formulovat mnoha různými způsoby, což platí i pro výše uvedený příklad (např. (1) *On ne saurait commettre un délit impunément*; (2) *Nul ne peut commettre de délit, à peine de sanction*; (3) *Toute personne qui commet un délit en subira les conséquences*; (4) *Celui qui commet un délit s'expose à des sanctions*; (5) *De délit ne commettras, car à sanction t'exposeras*; (6) *Si tu commets un délit, tu seras puni*; (7) *Qui un délit a commis, s'en trouvera marri*; atd.⁹). Způsob formulace textu je pak podle J. C. Gémara (1990, s. 729-730) jednak otázkou stylu a osobního vkusu, ale především úrovně jazyka a komunikační funkce konkrétního textu.

2.1. Právní termíny

Právní termíny tvoří neodmyslitelnou součást právního jazyka. Jsou jimi jednoslovné či víceslovné výrazy, které pojmenovávají právní skutečnosti (M. Tomášek: 2003, s. 51). Podle M. Tomáška (2003, s. 51) je nutnou vlastností termínů existence

⁹ Příklady uvádí J. C. Gémar (1990, s. 729-730)

přesné definice, čímž se liší od ustálených slovních spojení, která nelze definovat. Pro úplnost náleží upřesnit, že některé teoretické publikace rozlišují mezi výrazy *právní pojem* a *právní termín*, přičemž právní termín zastupuje stránku formální a právní pojem stránku smyslovou. Právní termín je tedy jazykovém zachycením obsahu právního pojmu (L. Hlouch: 2011, s. 59-63).

Pro právní terminologii jsou typická pojmenování jednoslovná (např. *zákon*, *smlouva*) i pojmenování víceslovná (např. *ústavní zákon*, *nájemní smlouva*). Jednoslovné termíny jsou často základními právními výrazy, jejichž užívání je dlouhodobě zakotveno (M. Tomášek: 2003, s. 112). K těmto základním jednotkám jsou pak přidávány další prvky (např. přívlastky – *autorské právo*), čímž dochází k rozšiřování odborné slovní zásoby. Termíny vznikají na základě stejných slovtvorných postupů jako každé lexikální jednotky, a sice prostřednictvím kompozice (např. *zákonodárství*), derivace (např. *právník*) nebo konverze (např. *obžalovaný*) (Tomášek: 2003, s. 115).

Požadavky kladené na právní terminologii vyplývají z požadavků kladených na právní jazyk obecně. Patří sem zejména sémantická přesnost, jednoznačnost, stručnost a neexpresivita. V. Knapp (2003, s. 192-194) dále uvádí požadavek ostrosti právních pojmů, který spočívá v nutnosti přesně vymezit význam užívaných právních výrazů prostřednictvím normování (např. pomocí legálních definic), a požadavek oboustranně jednoznačného přiřazení výrazu a významu. K označení konkrétního významu by přitom podle autora měly právní texty používat vždy jen jeden výraz a měly by se vyvarovat používání synonym. Je-li tento požadavek znemožněn, mají se oba významy důkladně odlišit pomocí zákonných definic nebo kontextu právního předpisu.

2.2. Slovní spojení

Druhou významnou součástí slovní zásoby právního jazyka tvoří slovní spojení. Jejich vymezení vůči termínům však není zcela jednoznačné. V pojetí M. Tomáška (2003, s. 51-52) jsou slovní spojení označením pro víceslovné výrazy neterminologické povahy, které právní skutečnost pouze popisují, nikoli pojmenovávají nebo vymezují. Ačkoli mají pevnou vazbu, nelze je definovat, čímž se liší od právních termínů (M. Tomášek: 2003, s. 51-52). Na rozdíl od jazykových šablon pak mají pouze lexikální charakter (M. Tomášek: 2003, s. 51-52).

V pojetí M. Jelínka (1996, s. 243) jsou slovní spojení pevnou vazbou významového slovesa k určitému podstatnému jménu, které často bývá termínem (např. *vynést rozsudek*, *vypsát referendum*). Vazbou se slovesem je termín v úzu pevně fixován do slovního spojení, ve kterém zpravidla nelze významové sloveso synonymně nahrazovat, neboť je na něj kladen požadavek ustálenosti stejně jako na právní jazyk obecně (např. *vynést rozsudek* ≠ *říci rozsudek*). Některé publikace nepovažují slovní spojení za samostatnou kategorii právního lexika a řadí je k terminologickým pojmenovacím jednotkám. M. Tomášek (2003, s. 52) vyvrací toto stanovisko pomocí argumentu, že některá podstatná jména naznačují či předpokládají použití konkrétního slovesa a vice versa. O této skutečnosti autor hovoří jako o implikaci. Podobného názoru je také V. Knapp (1978, s. 40), který chápe termíny jako pojmenovávací prostředky označující vymezené denotáty, zatímco slovesa neoznačují žádný denotát a vůči termínům plní pouze syntaktickou roli, tj. včleňují je do vět na základě úzu stanoveného pro právní jazyk.

M. Tomášek (2003, s. 52) definuje slovní spojení následujícím způsobem: „*Slovní spojení je tedy spojením slovesa a termínu, vznikající v důsledku implikace, jakožto působení vztahu termínu ke slovesu z běžné či obecné slovní zásoby, které umožňuje termínům začleňovat se do větotvorných aktů a použitým slovesům stávat se součástí právního subsystému*“. Z uvedené definice vyhážíme v této práci při rozlišování mezi slovními spojeními a jazykovými šablonami, přičemž je důležité zdůraznit, že slovní spojení jsou chápána jako spojení slovesa a podstatného jména (termínu). Spojování přídavných jmen s podstatnými jmény je běžně zařazováno k terminologii, neboť přídavná jména upřesňují význam podstatných jmen a termínem je pak celé spojení (např. *zákonný zástupce*).

2.3. Jazykové šablony

Třetí a pro danou práci stěžejní složku právního lexika představují jazykové šablony. Obdobně jako slovní spojení mají i jazykové šablony charakter ustálených spojení slov. Ve vztahu ke slovním spojeními se však liší svou syntaktickou povahou. M. Tomášek (2003, s. 53) definuje jazykové šablony jako „*viceslovné, často polovětné až větové konstrukce, které se vyskytují jako obvyklá náležitost právních projevů*“. Autor dále zdůrazňuje, že pro jazykové šablony není podstatná jejich sdělná hodnota, nýbrž stylistické dokreslení právních textů (M. Tomášek: 2003, s. 53).

Jazykové šablony se skládají z jednotek odborné slovní zásoby a běžné slovní zásoby zároveň (Tomášek: 2003, s. 53). Stavbu jazykových šablon si můžeme znázornit pomocí syntaktické struktury *tento zákon vstupuje v účinnost dnem vyhlášení*, na které lze uplatnit rozdělení slovní zásoby právního jazyka ve vztahu k obecnému základu spisovného jazyka. V uvedené jazykové šabloně pozorujeme výskyt výrazů s neutrálním významem, a sice zájmena *tento*, předložky *v* a substantiv *dnem* a *vyhlášení*, které spadají do podmnožiny B2. Tyto výrazy tedy nemají vůči obecnému významu žádný specifický právní význam. Dále šablona obsahuje právní termíny *zákon* a *účinnost*, které se vyznačují specifickým právním významem, přestože jsou současně užívány i v obecném základu. Řadíme je tudíž do podmnožiny B1. Jazykové šablony v sobě často zahrnují také slovní spojení, podobně jako je tomu i u popisovaného příkladu (*zákon vstupuje v platnost*).

Jazykové šablony vznikají jako produkt jazykových obyčejů. Častým výskytem v právních textech se stávají konvenčními. Man (1969, s. 103) uvádí dva poznávací rysy jazykových šablon – ustálenost a konvenční využití. Ustálenost je však charakteristická také pro odborné termíny a slovní spojení. Na základě odborné literatury odlišujeme jazykové šablony od ostatních složek právního lexika podle jejich následujících vlastností:

- Význam jazykových šablon je dán významem jednotlivých slov, které je utvářejí, neoznačují tedy jeden konkrétní pojem, čímž se liší od víceslovných termínů, u kterých jde o lexikalizaci skupiny slov pro označení jednoho pojmu (Man, 1969, s. 104).
- Jazykové šablony vstupují do právního projevu jako ústrojně, konstrukčně hotové úseky, kdežto slovní spojení umožňují větší gramatickou flexibilitu (např. *vynést rozsudek, vynese-li se rozsudek, rozsudek se musí vynést* apod.) (M. Tomášek: 2003, s. 53, O. Man: 1969, s. 103-111). V daném ohledu lze uvažovat o možnosti časování sloves u některých šablon (např. *jestliže zákon stanoví – jestliže zákon stanovil*).

M. Tomášek (2003, s. 53) rozděluje jazykové šablony dle strukturálního hlediska do tří následujících kategorií:

- i. lexikální šablony, což jsou spojení slov, charakterizovaná svou standardností, která jsou součástí věty („...*pod trestem peněžité pokuty*...“);
- ii. větné šablony, což jsou standardní útvary, které mají podobu věty, a to i nedokončené, nebo jsou celými větami a mají stálou lexikální náplň a sloveso v nich může být buď ve tvaru pasivním („*Odnětím svobody bude potrestán*...“) anebo aktivním („*Ustanovení tohoto zákona platí pro*...“);
- iii. konstrukční šablony, což jsou zvláštní větné útvary, které vytvářejí určitou rámcovou konstrukci, v níž je pouze jedna konstantní veličina — jádro šablony — ostatní prvky jsou proměnné („*Podle článku ... zákoníku*“)¹⁰.

Dle funkčního hlediska dále M. Tomášek (2003, s. 53) rozlišuje:

- i. uvozovací šablony, které stojí v čele určitého projevu nebo jeho úseku a uvádějí zpravidla nové části právních projevů („*Parlament České republiky se usnesl na tomto zákoně*..., *Ustanovení tohoto zákona se řídí*...“);
- ii. závěrečné šablony, které uzavírají určitá sdělení nebo části právních projevů („..., *čimž byla rozprava skončena*., *stanoví-li to tento zákon nebo zvláštní zákon*.“);
- iv. vnitřní šablony, které zajišťují pokračování a návaznost na předchozí projev („... *v souladu s ustanovením*..., ... *pro účely tohoto zákona*...“)¹¹.

Relevantní je taktéž dělení jazykových šablon podle obsahu, které dodatečně uvádí O. Man (1969, s. 103-111):

- i. výčtové šablony, které uvozují výčet určitých prvků (např. „*Do obchodního rejstříku se zapíše: ...*“), čímž připomínají výše popsané konstrukční šablony v pojetí M. Tomáška.
- ii. definiční šablony, které tvoří rámcovou strukturu definiční konstrukce (např. „*Pro účely tohoto zákona se ... označuje jako ...*“), čímž rovněž připomínají výše popsané konstrukční šablony v pojetí M. Tomáška, (2003), přičemž O. Man (1969, s. 103-111) pro tuto kategorii uvádí

¹⁰ Uvedené příklady v tomto členění jsou převzaty od M. Tomáška (2003, s. 53)

¹¹ Uvedené příklady v tomto členění jsou převzaty od M. Tomáška (2003, s. 53)

větný konstrukční vzorec, zatímco M. Tomášek (2003, s. 53) uvádí pouze slovní konstrukční vzorec.

- iii. prostě oznamovací šablony, které mají podobu oznamovací věty, a to i nedokončené (např. „*Navrhovatel zápisu do obchodního rejstříku doloží ...*“)¹², čímž se prolínají s výše popsányými větnými šablonami v pojetí M. Tomáška (2003).

Užívání jazykových šablon je pro právní jazyk velmi typické. V pojetí M. Tomáška (2003, 53) „*jsou jazykové šablony v právním subsystému funkční a jsou jeho neterminologickou, neoddělitelnou součástí, (...) směřují ke stylové náležitosti, ale i k úspornosti a konečkoncům i k intelektuálnosti právních projevů.*“ Toto stanovisko můžeme doplnit o funkčnost jazykových šablon také z hlediska textotvorného. Kromě jejich významné syntaktické a stylistické role slouží některé jazykové šablony jako specifické textotvorné prostředky právních projevů. Konkrétně funkční jazykové šablony umožňují vhodné uspořádání textu pro dosažení přehlednosti a lepší orientace. Prototypem českého právního textu je zákon s ustáleným horizontálním členěním, jenž začíná uvozovací jazykovou šablonou (např. „*Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně: ...*“, *Parlament České republiky se usnesl na tomto zákoně: ...*“), pokračuje jednotlivými částmi, které jsou obvykle rozděleny do hlav, paragrafů a jednotlivých odstavců, dále pokračuje závěrečnými paragrafy věnujícími se účinnosti, které jsou opět vyjádřeny pomocí jazykových šablon (např. „*Tento zákon nabývá účinnosti dnem ...*“), následují přechodná ustanovení, a jsou-li k dispozici, tak přílohy zákona.

¹² Uvedené příklady v tomto členění jsou převzaty od O. Mana (1969, s. 103-111)

3. Překlad právního jazyka

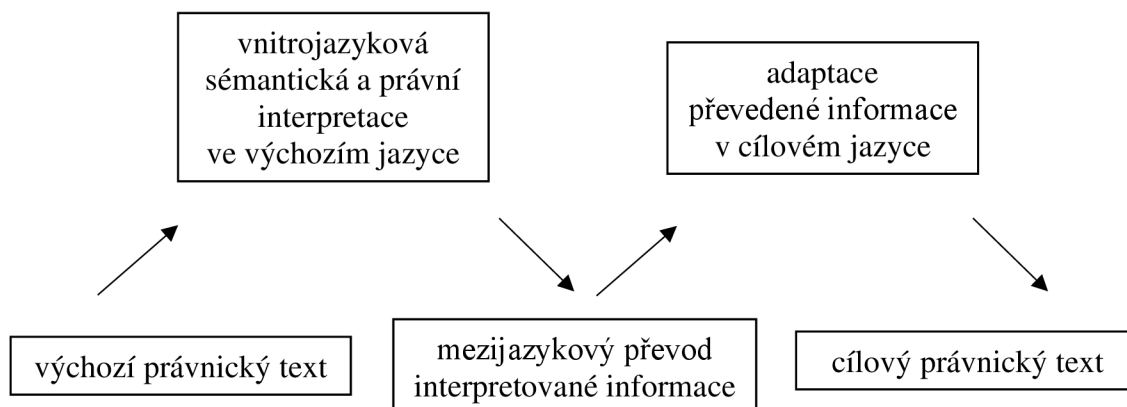
M. Tomášek (2003, s. 38-39) rozlišuje dva typy překladu v rámci právní praxe, a sice překlad mezijazykový neboli intersémiotický, který spočívá v překladu z jednoho jazyka do druhého (např. z oficiálního jazyka dané mezinárodní organizace do jazyka národního) a překlad vnitrojazykový neboli intrasémiotický, který se vztahuje na překlad mezi dvěma odlišnými sémantickými stupni téhož jazyka. Právní projevy prvního sémantického stupně se přitom podle M. Tomáška (2003, s. 38-42) vztahují k popisované skutečnosti, zatímco projevy druhého sémantického stupně, které autor jinak označuje jako tzv. právní metajazyk, se váží k používanému jazyku jako k jazykovému kódu (M. Tomášek: 2003, s. 37-38). Vnitrojazykový překlad je výsledkem deskriptivní funkce právního jazyka. V rámci tohoto typu překladu překladatel překládá z právního jazyka do právního metajazyka. Jedná se tedy zejména o vytváření právních definic. Pro úplnost M. Tomášek (2003, s. 39) zdůrazňuje, že vnitrojazykový překlad není totéž, co výklad práva, ačkoli se mu do jisté míry podobá. Zatímco výklad práva umožňuje aplikaci právní normy na danou situaci, vnitrojazykový překlad se vztahuje výhradně k uchopení významu daného právního projevu, nikoli k jeho aplikaci. Tento zjištěný význam pak překladateli napomáhá při překladu mezijazykovém (M. Tomášek: 2003, s. 55).

Zajímavé je rovněž pojetí právního překladu Didierovo (1991, cit. podle C. Bocqueta, 2008: s. 80), který rozeznává mezi právním překladem (*traduction juridique*) a právní transpozicí (*transposition juridique*). Odlišnost mezi nimi tkví v tom, že právní překlad je převod právního sdělení z jednoho jazyka do druhého v rámci jednoho právního systému, zatímco právní transpozice je chápána nejen jako převod právního sdělení z jednoho jazyka do druhého, ale také z jednoho právního systému do druhého. Za právní překlad v užším slova smyslu tedy E. Didier pokládá jen mezijazykový překlad právních textů v rámci jednoho právního systému. Z toho vyplývá, že právní překlad je v kompetenci překladatele, zatímco právní transpozice je v kompetenci právníka. V naší práci se budeme zabývat mezijazykovým právním překladem, o jehož procesu pojednává následující podkapitola.

3.1. Proces mezijazykového právního překladu

M. Chromá (2014, s. 28-32) chápe mezijazykový překlad právních textů jako dynamický proces, který zahrnuje tři fáze – vnitrojazykovou sémantickou a právní

interpretaci ve výchozím jazyce, mezijazykový převod interpretované informace a adaptaci převedené informace v cílovém jazyce (viz obr. 3 níže).

Obr. 3 – Proces mezijazykového právního překladu (převzato od M. Chromé: 2014, s. 28-32)

3.1.1. Vnitrojazyková sémantická a právní interpretace

Každý právní text je determinován právním a jazykovým prostředím, v němž vznikl. Pokud překládáme právní text z jednoho jazyka do druhého, na prvním místě je třeba mu porozumět. První fázi mezijazykového právního překladu označuje M. Chromá (2014, s. 28-32) jako vnitrojazykovou interpretaci. Tato počáteční fáze je podle autorky klíčovou fází procesu překladu, neboť převod informace z výchozího do cílového jazyka může být přesný jedině tehdy, pokud je právní informace obsažená v původním textu správně interpretována (M. Chromá, s. 2014, s. 37-38).

Překladatelé a znalci práva přistupují k vnitrojazykové interpretaci odlišnými způsoby. Z právního hlediska hovoříme o interpretaci jako o procesu, při kterém se právní normě uděluje určitý význam, a to zejména pro účely aplikace práva. Z hlediska překladatelského je pak interpretace chápána jako přisuzování významu právní normě, a to nikoliv pro účely aplikace práva, nýbrž pro potřeby mezijazykového překladu (M. Chromá: 2014, s. 37-38). Při interpretaci výchozího právního textu pro účely právního překladu je přitom podle M. Chromé (2014, s. 37-38) nutné analyzovat základní právně-lingvistické faktory, ovlivňující formu, obsah a smysl výchozího právního textu. Mezi tyto faktory patří právní odvětví (např. občanské právo), právní žánr (např. smluvní), předmět (např. právnické osoby), stupeň normativnosti (např. zákon), autorův záměr a účel interakce.

M. Chromá (2014, s. 39-45) rozlišuje interpretaci sémantickou a právní.

Sémantická interpretace spočívá v přiřazování obecného významu jednotlivým slovům a slovním spojením, případně i částem vět (M. Chromá: 2014, s. 39-42). Tento obecný význam je uváděn v překladových slovnících jako první cizojazyčný ekvivalent. O tomto ekvivalentu hovoříme jako o slovníkovém ekvivalentu. Podle M. Chromé (2014, s. 39-42) není sémantická interpretace dostačující, neboť nezohledňuje právní kontext obou právních systémů, ať už výchozího, nebo cílového. Narážíme tak na problém z oblasti právní hermeneutiky (S. Šarčević: 1997, s. 92) a tím je rozdíl mezi porozuměním a interpretací, přičemž porozumění představuje kognitivní činnost, k níž dochází automaticky, zatímco s interpretací začne příjemce až v okamžiku, kdy se musí zamyslet nad významem v důsledku dvojznačnosti nebo jiné jazykové nejasnosti.

Právní interpretaci vymezuje M. Chromá (2014, s. 43-45) jako „*právnělingvistickou interpretaci založenou na analýze právního významu jednotlivých (lexikálních, syntaktických a textových) segmentů textu v kontextu daného právního systému*“. S právní interpretací úzce souvisí tzv. pojmová analýza (S. Šarčević: 1997, s. 229-264; M. Chromá: 2014, s. 46-50). Prostřednictvím této analýzy je zkoumána míra ekvivalence mezi právními pojmy ve výchozím a v cílovém právním systému. Tématem ekvivalence v právním překladu se zabývá S. Šarčević (1997, s. 229-264), která definuje tzv. funkční ekvivalent v právním překladu. Pojem funkční ekvivalent definuje S. Šarčević (1997, s. 236) jako „*termín označující pojem či institut v cílovém právním systému, který má stejnou funkci jako určitý pojem ve výchozím právním systému*“.

Prostřednictvím pojmové analýzy jsou zjišťovány obsahové či jiné charakteristické složky pojmu. Tyto složky mohou být dvojího typu v závislosti na tom, zda se jedná o složky podstatné (tzv. *essentialia*), nebo složky vedlejší (tzv. *accidentalia*) (S. Šarčević: 1997, s. 237-238). S. Šarčević (1997, s. 237-238) rozlišuje tzv. „téměř“ ekvivalenci (*near equivalence*), částečnou ekvivalenci (*partial equivalence*) a nulovou ekvivalenci (*non-equivalence*)¹³ v závislosti na tom, kolik podstatných a vedlejších složek určité pojmy sdílí. S. Šarčević (1997, s. 237-238) nicméně sama uvádí, že největší slabinou pojmové analýzy je rozlišit jednotlivé pojmové znaky a stanovit, jaké složky jsou podstatné a jaké vedlejší. Překladatelé často vycházejí z definic pojmů uvedených

¹³ České názvosloví bylo převzato od M. Chromé (2014)

v právních výkladových slovnících, což však autorka nepokládá za dostačující (S. Šarčević: 1997, s. 237-238).

V případě, že se u jednotlivých pojmů liší jedna či více podstatných složek, nelze hovořit o funkčních ekvivalentech. V tomto případě navrhuje S. Šarčević (1997, s. 250-252) využití metody tzv. lexikálního rozšíření (*lexical expansion*) nebo tzv. explikace (*descriptive paraphrases and definitions*).

První metoda spočívá v přidání či odebrání jednoho či více slov k již existujícímu termínu v cílovém jazyce, čímž dochází k rozšíření, respektive k zúžení významu pojmu v cílovém jazyce. Většinou dochází k zúžení významu funkčního ekvivalentu v cílovém jazyce, výjimečně pak dochází k jeho rozšíření. Jako příklad lexikálního rozšíření uvádí S. Šarčević (1997, s. 250-251) anglický pojem *legal guardian*, který byl rozšířen pomocí přídavného jména *legal*, aby lépe vystihoval francouzský ekvivalent *tuteur*. Lexikální rozšíření nicméně podle autorky nevede k získání funkčního ekvivalentu, neboť pojem, který jeho následkem vzniká, je cílovému právnímu systému neznámý (S. Šarčević (1997, s. 250-251).

Metoda explikace spočívá v popisu základních definičních znaků pojmu v cílovém jazyce prostřednictvím neutrálních výrazů (S. Šarčević: 1997, s. 252-253). V pojetí autorky představuje tato metoda nejúčinnější, avšak jednu z nejméně používaných metod, pokud jde o nahrazování funkčního ekvivalentu (S. Šarčević: 1997, s. 252-253). Explikaci znázorňuje S. Šarčević (1997, s. 252-253) na příkladu anglického pojmu *public policy* a jeho francouzského ekvivalentu *ordre public*. Jelikož je francouzský pojem významově širší, jeho význam byl v anglickém textu slovně doplněn a explicitován (viz příklad níže).

La reconnaissance ou l'exécution de la décision est manifestement incompatible avec l'**ordre public** de l'Etat requis.

If recognition or enforcement of the decision is manifestly incompatible with the **public policy** of the State addressed or *if the decision resulted from proceedings incompatible with the requirements of due process of law or if, in the circumstances, either party had no*

adequate opportunity fairly to present his case.

Při neexistenci funkčního ekvivalentu S. Šarčević (1997, s. 254) navrhuje zvolit jiný, alternativní ekvivalent, který bude překladatel soustavně používat v celém cílovém textu. Při výběru alternativního ekvivalentu by se měl také překladatel rozhodnout, zda se má termín, který si vybere, vázat k cílovému právnímu systému, nebo zda má být systémově neutrální. S. Šarčević (1997, s. 254-264) navrhuje použít alternativní ekvivalenty, kterými může být neutrální termín, výpůjčka či neologismus.

První možností je zvolit neutrální termín, tedy pojem, který není součástí odborného lexika a jehož význam je širší než význam odborného termínu. Použití neutrálního termínu autorka doporučuje pro případ, kdy má být význam určitého termínu v určitém právním systému neutralizován. K jeho volbě se překladatelé často přiklání například v mnohojazyčných a multilaterálních dokumentech. Není-li význam neutrálního termínu dostatečně jasný, může být doplněn o definici, která vymezí způsob jeho interpretace a aplikace. Jako příklad uvádí S. Šarčević (1997, s. 255) francouzský název Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží *Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale des marchandises*, ve kterém byl místo právního termínu *objet mobilier corporel* zvolen neutrální termín *marchandise*. Pokud by byl použit právní termín *objet mobilier corporel*, mohlo by to implikovat vykládání úmluvy dle francouzského práva.

Druhou možností při neexistenci funkčního ekvivalentu je výpůjčka. Výpůjčku doporučuje autorka zvolit v případech, kdy má být určitý pojem existující v určitém právním systému použit ve všech paralelních textech určitého dokumentu (S. Šarčević: 1997, s. 256). S. Šarčević (1997, s. 257) uvádí jako příklad použití francouzského termínu *ordre public* v jedné z haagských smluv, který je v anglicky psaných paralelních textech překládán pomocí výpůjčky.

Třetí možnost, kterou nabízí S. Šarčević (1997, s. 259-262), je vytvoření neologismu. Neologismy lze podle autorky vytvářet několika různými způsoby. Jednak lze udělit právní význam výrazu z obecné slovní zásoby či odbornému termínu z jiného odvětví, nebo lze použít termín ze třetího právního systému, nebo lze vytvořit zcela nový termín (S. Šarčević: 1997, s. 259-262).

3.1.2. Mezijazykový překlad

Druhou fází procesu překladu je samotný mezijazykový překlad. Při této fázi dochází k převodu interpretované informace do cílového jazyka. Cílem mezijazykového překladu je podle M. Chromé (2014, s. 28-32) především vznik právního textu, který bude v cílovém právním prostředí interpretovatelný. Autorka přitom zdůrazňuje, že hlavním úkolem překladatele není pouze přeložit právní text z jednoho jazyka do druhého, nýbrž převést jeho význam způsobem, aby cílový text dával cílovému příjemci stejný právní smysl jako výchozí text příjemci výchozího textu.

3.1.3. Adaptace převedené informace v cílovém jazyce

Třetí a poslední fází procesu právního překladu je závěrečná úprava textu. Cílový text musí v cílovém jazyce a cílovém právním systému dávat právní smysl a splňovat svou stanovenou funkci (M. Chromá: 2014, s. 28-32).

3.2. Překladatelské postupy

Pro vytvoření překladu, který bude pro cílového adresáta srozumitelný a který bude zároveň usilovat o dosažení maximální ekvivalence vzhledem k výchozímu textu, používají překladatelé různé překladatelské metody a postupy. M. Hrdlička (1992, s. 69-80) definuje překladatelské postupy jako „*proces hledání významových a formálních vztahů mezi jednotkami originálu a překladu, které se vytvářejí v procesu překladu, a jejich popis*“. O. Man v článku *Otázky ekvivalence v odborném textu* (1978, s. 51-60) o těchto procesech hovoří jako o překladových transformacích, které mají překladateli umožnit překonání odlišností mezi gramatickými a sémantickými strukturami daných jazyků.

O překladatelských postupech pojednávají mnohé translatologické publikace. Pojmenování a klasifikace jednotlivých překladatelských postupů nejsou všeobecně stanoveny. J. P. Vinay a J. Darbelnet (1977) nabízí sedm základních překladatelských postupů pro obecný překlad. Těmito postupy jsou výpůjčka, transpozice, modulace, ekvivalence, kalk, doslovný překlad a adaptace¹⁴. Tyto základní překladatelské postupy dodnes představují jakýsi metodologický rámec, který je v zásadě vhodný téměř pro jakoukoli jazykovou kombinaci. Jiní odborníci zpravidla popisují tytéž procesy, které pouze jinak pojmenovávají. Patří mezi ně mimo jiné i odborníci na právní jazyk, jako je J. C. Gémar, E. Didier, L.-P. Pigeon, O. Man nebo M. Tomášek, z čehož vyplývá, že technické postupy obecného překladu jsou platné i pro překlad právní.

Pro účely této práce budeme vycházet primárně z učebnice *Francouzština pro pokročilé* (1992) od autorky A. Tionové, která poskytuje přehledné uspořádání základních překladatelských postupů a uvádí specifika překladu v rámci francouzského jazyka. V případech, které si to budou vyžadovat, pak doplníme tuto klasifikaci o vhodná teoretická východiska od jiných autorů. Rovněž příklady, které uvádíme, jsou z velké části uzpůsobeny právní tematice.

Úvodem A. Tionová (1992, s. 284) podotýká, že při převodu mezi češtinou a francouzštinou, tedy dvěma typologicky odlišnými jazyky, lze jen v omezené míře užít doslovného překladu (*traduction littérale*), v němž si přímo odpovídají jednotlivé

¹⁴ J. P. Vinay a J. Darbelnet tyto postupy v angličtině nazývají jako *borrowing, transposition, modulation, equivalence, calque, literal translation, adaptation*.

lexikální jednotky i slovní druhy (např. „*Člověk je nedotknutelný.*“ – „*Un individu est intouchable.*“). Podle A. Tionové (1992, s. 284) je často za potřebí pro vyjádření téhož sdělení v cílovém jazyce užít jiného překladatelského postupu, než je doslovný překlad, případně postupy kombinovat a používat je simultánně. Příčinou přitom nejsou jen struktury, které je nemožné do cílového jazyka doslovně převést při zachování věrnosti a srozumitelnosti překladu, ale eventuálně také stylistické důvody. A. Tionová (1992, s. 283-317) rozlišuje 6 překladatelských postupů – transpozici, koncentraci, diluci, étouffement, dépouillement a modulaci. Každému jednotlivému postupu věnuje tato práce bližší pozornost v následujících podkapitolách.

3.2.1. Transpozice

Překladatelský postup transpozice (*transposition*¹⁵) popisuje situaci, kdy je tentýž významový obsah v cílovém jazyce vyjádřen prostřednictvím jiných gramatických prostředků než v ve výchozím jazyce. O. Man (1977, s. 219-225) v tomto kontextu hovoří o tzv. gramatické transformaci, která „*spočívá v záměně překládané syntaktické konstrukce jinou, při které se mění pouze mluvnické kategorie.*“ Opakem gramatické transformace je pak podle O. Mana (1977, s. 219-225) transformace lexikální týkající se lexikálně sémantické stránky jazyka. Překladatelský postup transpozice, respektive gramatické transformace, je hojně využíván v rámci odborného překladu. Umožňuje totiž nejen překonání odlišností v jazykovém systému, ale také v organizaci odborného stylu v daných jazycích. Mimo jiné se tento typ transformace uplatňuje také při překladu jazykových šablon (O. Man: 1977, s. 219-225). J. P. Vinay a J. Darbelnet (1977, s. 50) i A. Tionová (1992, s. 284) se shodují na tom, že transpozice může být někdy povinná, zatímco jindy jen fakultativní. A. Tionová (1992, s. 284) popisuje dva typy transpozice, a sice transpozici slovního druhu a transpozici syntaktickou.

i. Transpozice slovního druhu

Transpozice slovního druhu (*transposition d'une partie du discours*¹⁶) „*spočívá v tom, že též sémantický obsah je vyjádřen v cílovém textu jiným slovním druhem, než v originálu*“ (A. Tionová: 1992, s. 284). Při překladu je pak důležité, aby daný překlad odpovídal úzu cílového jazyka a jevil se cílovému čtenáři přirozeně. Užití jiného slovního

¹⁵ Francouzský název uvedený kurzívou byl převzat od A. Tionové (1992).

¹⁶ Francouzský název uvedený kurzívou byl převzat od A. Tionové (1992).

druhu je přitom nejčastěji dáno povahou a územ jazyka, nikoli subjektivní preferencí překladatele. Transpozice slovního druhu může být jednoduchá (*simple*), při které dochází k záměně slovního druhu pouze u jednoho prvku překládaného textu, nebo dvojnásobná (*double*) popřípadě několikanásobná (*multiple*), kdy je slovní druh zaměňován u dvou nebo více prvků (A. Tionová: 1992, s. 284)¹⁷. Jako příklad jednoduché transpozice si uveďme sousloví *peine privative de liberté* a jeho český ekvivalent *trest odnětí svobody*. V daném příkladu dochází k transpozici francouzského adjektiva *privative*, které je v češtině nahrazeno substantivem *odnětí*. Ačkoli by pro daný příklad bylo gramaticky přípustné i řešení *trest zbavující svobody*, které respektuje zachování slovního druhu, nelze jej v právních textech použít, neboť neodpovídá úzu právního jazyka (není funkčním ekvivalentem) a zároveň působí kostrbatým dojmem.

Pro zobecnění popisuje A. Tionová (1992, s. 285) francouzštinu jako nominální jazyk, pro který je typické časté užívání podstatných jmen, zatímco čeština má větší frekvenci přídavných jmen a příslovcí a častěji používá slovesa. Podstatná jména jsou ve francouzštině často používána při popisu děje (např. *lors de son arrivée – když přijel*) nebo pro vyjádření určité vlastnosti (*un air de fête – slavnostní vzhled*). Verbální vyjádření je v rámci francouzštiny typické spíše pro hovorový jazyk, zatímco nominální vyjádření se užívá v úředním jazyce, neboť je považováno za elegantnější a sevřenější (A. Tionová: 1992, s. 285). Podle M. Tomáška (2003, s. 110), který transpozici slovního druhu označuje jako transpozici slovnědruhovou, představuje tento překladatelský postup vhodné řešení pro překlady terminologických i neterminologických částí právních projevů.

ii. Transpozice syntaktická

Transpozice syntaktická (*transposition syntaxique*¹⁸) se vztahuje k větné struktuře. Při tomto typu transpozice „*mění větné členy (termes de proposition) svou funkci, sloveso může změnit rod (pasivní v aktivní nebo naopak) a to, co je v jednom jazyce vyjádřeno větným členem, může být vyjádřeno vedlejší větou*“ (A. Tionová: 1992, s. 285).

¹⁷ Francouzské názvy uvedené kurzívou byly převzaty od A. Tionové (1992)

¹⁸ Francouzský název uvedený kurzívou byl převzat od A. Tionové (1992)

Rozlišujeme dva základní druhy syntaktické transpozice. První je transpozice aktivum – pasivum, při které dochází ke změně činného rodu v trpný rod a vice versa (A. Tionová: 1992, s. 285). Tento typ transpozice lze pozorovat při překladu francouzské věty „*Le jugement a été rendu le 8 septembre par la Cour européenne de justice.*“ – „*K tomuto rozhodnutí dospěl 8. září Evropský soudní dvůr.*“. V daném případě vyvolává syntaktická transpozice také změny týkající se dalších větných členů. Jedná se o podmět *jugement*, který v českém překladu plní funkci předmětu *rozhodnutí*, a dále pak o příslovečné určení původce děje *par la Cour européenne de justice*, které je v češtině vyjádřeno podmětem *Evropský soudní dvůr*. V uvedeném případě se syntaktická transpozice jeví jako náležitá, nicméně nelze obecně říci, že při převodu z francouzštiny do češtiny je jediným správným řešením činný nebo naopak trpný slovesný rod. Výběr vhodné varianty je dán kontextem a subjektivním uvážením překladatele, jak podotýká M. Tomášek (2003, s. 112).

Druhým typem syntaktické transpozice je transpozice větný člen – vedlejší věta, kdy dochází k záměně větného členu za vedlejší větu a vice versa. Jako příklad tohoto typu transpozice si uvedme překlad věty „*Le mandat des juges s'achève dès qu'ils atteignent l'âge de 70 ans.*“ – „*Funkční období soudců končí dosažením 70 let věku.*“. Na uvedeném příkladu lze pozorovat transpozici vedlejší věty příslovečné *dès qu'il atteignent l'âge de 70 ans*, která v českém překladu plní funkci doplňku *dosažením věku 70. let*. Transpozice větného členu na větu vedlejší a vice versa však není při překladu do češtiny obecně vyžadována, neboť se rovněž nabízí varianta „*Funkční období soudců končí, jakmile dosáhnou 70 let věku.*“, která se více blíží původnímu textu.

3.2.2. Koncentrace a diluce

Koncentrace a diluce (*concentration et dilution*¹⁹) jsou zvláštním druhem transpozice. Jedná se o procesy, při kterých dochází ke zkrácení nebo naopak rozšíření překládaného textu. Jde o postupy vycházející z významu lexikálních jednotek, které text utvářejí. Překladatelé těchto postupů užívají v případě, kdy je třeba blíže vysvětlit nebo opsat výrazy, jež v cílovém jazyce nemají jednoznačný ekvivalent. A. Tionová (1992, s. 297) tyto postupy označuje jako lexikální. Opakem překladatelských postupů lexikálních jsou pak podle autorky překladatelské postupy strukturální, které vycházejí z rozdílné struktury daných jazyků. Podobně jako A. Tionová rozlišuje i M. Tomášek (2003, s. 109-

¹⁹ Francouzské názvy uvedené kurzívou byly převzaty od A. Tionové (1992)

110) transpozici zhušťující a transpozici zředňující, přičemž se podle něj tento typ transpozice nevylučuje s transpozicí slovnědruhovou či syntaktickou.

i. Koncentrace

V pojetí A. Tionové (1992, s. 296) spočívá proces koncentrace ve shrnutí obsahu, který je ve výchozím jazyce vyjádřen dvěma či více slovy, pomocí jediného slova v cílovém jazyce. Nejsou přitom brány v úvahu členy ani jiné jevy vyplývající z odlišné gramatické povahy obou jazyků, jako jsou pomocná slovesa (např. *il a été – byl*), pomocná slova pro vyjádření komparativu (např. *plus grand – větší*) nebo záporu (např. *ne pas être – nebýt*) apod. Příkladem koncentrace z hlediska češtiny je francouzské slovní spojení *lieu de travail*, které do češtiny překládáme jednoduše jako *pracoviště*. V některých případech nám cílový jazyk umožňuje zúžit celé věty (např. *Il a fait un bond en avant. – Přikročil.*) Zatímco francouzština je obecně jazykem analytickým, čeština má spíše syntetický charakter. Kromě toho dokáže čeština snadněji vytvářet nová slova pomocí derivace a její bohatý vidový systém umožňuje, na rozdíl od francouzštiny, podstatně stručnější vyjádření sémantického obsahu. Z uvedených informací vyplývá, že proces koncentrace je běžnější při překladu z francouzštiny do češtiny.

ii. Diluce

Opakem koncentrace je diluce. Na rozdíl od koncentrace při diluci dochází k rozšíření textu. A. Tionová (1992, s. 297) hovoří o tzv. rozředění, přičemž se obsah, který je ve výchozím jazyce vyjádřen jedním slovem, při překladu do cílového jazyka vyjádří dvěma nebo více slovy. Nejsou přitom zohledňovány specifické gramatické jevy, jako je tomu také u koncentrace. Jako příklad diluce z hlediska češtiny si uveďme francouzský termín *manquement*, jehož českým ekvivalentem je dvouslovný výraz *nesplnění povinnosti*. Diluce je také uplatňována při překladu víceslovných odborných termínů (např. *demande de décision préjudicielle – žádost o rozhodnutí o předběžné otázce*). Tento překladatelský postup je podle A. Tionové (1992, s. 297) často uplatňován u slov polysémických za účelem zachování jejich víceznačnosti. Překladatel tedy daný koncept buď nějakým způsobem opisuje nebo ho vyjadřuje přidáním jednoho či několika upřesňujících slov, aby co nejdříve vystihl sémantický obsah originální myšlenky.

Užití koncentrace i diluce může být v konkrétních případech povinné či nepovinné, s čímž souhlasí i A. Tionová (1992, s. 297). Pokud nám úzus daného jazyka

nebo jeho lexikální systém znemožní různá překladatelských řešení, jedná se o proces povinný, máme-li však možnost volby mezi několika synonymními variantami, tento proces se stává fakultativním. Toto lze znázornit pomocí francouzského sousloví *frères et sœurs*, které lze do češtiny převést jedním slovem jako *sourozenci* nebo souslovím *bratři a sestry*. V uvedeném případě se jedná o fakultativní koncentraci z hlediska češtiny a povinnou diluci z hlediska francouzštiny, vycházíme-li z výrazu *sourozenci*, jenž nemá ve francouzštině přímý jednoslovný ekvivalent. Při výběru vhodné varianty pak překladatel zohledňuje kritéria, jako je styl či kontext. V rámci právního překladu je pomocí diluce někdy nutné nalézt ekvivalent k právnímu termínu, který v cílovém právním systému neexistuje (např. *procédure précontentieuse* – *postup před zahájením soudního řízení*).

Na základě uvedených informací si všímáme podobnosti mezi koncentrací a dilucí a transpozicí slovního druhu, neboť všechny tyto tři postupy vycházejí přímo z dostupných jazykových prostředků a překladatel do nich může subjektivně zasahovat jen v omezené míře. Na druhou stranu transpozice syntaktická mnohdy nabízí více stylisticky přípustných variant, přičemž poskytuje překladateli více prostoru pro subjektivní zásahy.

3.2.3. Étoffement a dépouillement

Překladatelské postupy, které A. Tionová (1992, s. 303-304) označuje po vzoru J. P. Vinaye a J. Darbelneta (1977, s. 109-114) názvy *étouffement* a *dépouillement*, spočívají v doplňování (z francouzského *étouffer* – *vyplnit obsahem*) nebo naopak odebrání slov (z francouzského *dépouiller* – *odebrat*) pro věrný a jasný převod sémantického obsahu z výchozího do cílového jazyka. Oba tyto postupy pak mohou být, stejně jako většina překladatelských postupů, užity povinně nebo fakultativně v závislosti na konkrétní překladatelské situaci. A. Tionová (1992, s. 305) však zdůrazňuje, že při jejich nekonkrétním užití či vynechání hrozí, že dojde ke zkreslení smyslu výpovědi. Všímáme si, že *étouffement* a *dépouillement* se do značné míry překrývají s koncentrací, respektive dilucí. Ačkoli lze dané rozlišení pokládat za nadbytečné, rozhodli jsme se jej v naší práci zachovat, neboť v rámci překladu mezi češtinou a francouzštinou se jedná o typické překladatelské postupy, což lze pozorovat na níže uvedených příkladech. V naší práci popisujeme překladatelský postup *étouffement*, přičemž překladatelský postup

dépouillement je pouze inverzí zkoumaného jevu. Záleží tedy pouze na tom, z jakého hlediska na překlad nahlížíme, tj. z hlediska výchozího, či cílového jazyka.

A. Tionová (1992, s. 304) demonstruje étoffement na několika typických českých předložkách a jejich překladu do francouzštiny. V níže uvedených příkladech jsou ve francouzštině v rámci étoffement předložky doprovázeny, rozšiřovány nebo nahrazovány:

- pomocí přičestí minulého (např. *dohoda mezi Českou republikou a Francií – l'accord conclu entre la République tchèque et la France*);
- pomocí přičestí přítomného (např. *návrh na zřízení výboru – la proposition tendant à constituer un comité*);
- pomocí vztahné věty (např. *léta po osvobozen – les années qui ont suivi la libération*);
- pomocí infinitivu (např. *Půjdu pro ni sám. – Je vais la chercher moi-même*);
- pomocí podstatného jména (např. *letadlo z Paříže – l'avion en provenance de Paris*) (A. Tionová: 1992, s. 304).

A. Tionová (1992, s. 304) daný jev vysvětluje tím, že „francouzské předložky, zejména nejužívanější *de a à*, jsou oproti českým mnohem vágnější, v některých spojeních fungují už jen jako gramatikalizované částice bez konkrétního obsahu. Proto bývají doplňovány nebo nahrazovány výrazem plnějším, hutnějším, plnovýznamovým.“ V porovnání s francouzštinou má čeština stručnější charakter, a tudíž užití uvedených zprostředkujících výrazů, které ucelují význam výpovědi, zpravidla nevyžaduje. Z toho vyplývá, že s étoffement se častěji setkáváme při překladu z češtiny do francouzštiny, zatímco dépouillement je naopak běžnější při překladu z francouzštiny do češtiny.

Dále A. Tionová (1992, s. 304) k étoffement uvádí, že k němu dochází i tam, kde čeština, jakožto flektivní jazyk, užívá pouze bezpředložkové pádové spojení dvou substantiv:

- genitiv (např. *vliv odborových organizací – l'influence qu'exercent les syndicats*);
- dativ (např. *dopis řediteli – la lettre à l'attention de directeur*);

- instrumentál (např. *zájem veřejného mínění na brzkém zakončení konference – l'intérêt porté par l'opinion publique à l'aboutissement rapide de la Conférence*) (A. Tionová: 1992, s. 304).

V procesu překladau je pak podle autorky třeba dbát spíše na to, aby výsledný překlad odpovídal úzu daného jazyka a působil přirozeně než na to, aby se z jednoho jazyka do druhého mechanicky přenášely struktury, které jsou mu cizí (A. Tionová: 1992, s. 304). Toto pravidlo platí obecně u všech překladatelských postupů.

3.2.4. Modulace

Jak již bylo zmíněno, ne všechny texty lze překládat doslovně. V tomto ohledu píše S. Bassnett (1991, s. 32) o tzv. *lexical gap* (termín doslova překládáme jako „*lexikální mezera*“), spočívajícím v neexistenci lexikálního ekvivalentu v cílovém jazyce. Při doslovném překladau textu do cílového jazyka, který má vůči zdrojovému jazyku mnoho lexikálních mezer, dochází k záměně či ke ztrátě informací (S. Bassnett: 1991, s. 32). Tento problém označuje S. Bassnett jako tzv. „nepřeložitelnost“ (*untranslatability*). Podle autorky (1991, s. 32) „*nepřeložitelnost nastává tehdy, když v cílovém jazyce neexistuje lexikální nebo syntaktická náhrada za prostředek zdrojového jazyka*“. Bassnettina koncepce o nepřeložitelnosti je však relevantní, a to zejména tehdy, kdy se nepřeložitelnost vztahuje k neexistenci lexikálního ekvivalentu v cílovém jazyce. K překonání tohoto problému navrhuje J. P. Vinay a J. Darbelnet (1977, s. 51) překladatelský postup modulace. A. Tionová (1992, s. 311) definuje překladatelský postup modulace jako „*obměnu ve výpovědi, k níž dochází změnou hlediska, zorného úhlu*“. Při této změně perspektivy dochází k četným změnám ve výpovědi, včetně změny sémantické motivace nebo pojmových kategorií. Pokud by přímý či transponovaný ekvivalent odporoval úzu cílového jazyka, jedná se o povinný postup, jindy jde o postup fakultativní (A. Tionová: 1992, s. 311). M. Tomášek (2003, s. 116) uvádí, že v rámci právních textů je pro modulaci velmi důležité porovnání právních systémů a porozumění konceptům, jež jednotlivé termíny označují.

A. Tionová (1992, s. 311) rozlišuje dva základní typy modulace, tj. modulaci lexikální, která se uplatňuje na úrovni slov a slovních spojení, a modulaci syntaktickou, která se uplatňuje u celých větných struktur. Modulace je často uplatňována v případech, kdy je význam daného výrazu v jednom jazyce širší a obecnější, zatímco v druhém jazyce

je naopak užší a konkrétnější. Podstatnou významovou část mají však oba pojmy společnou, a tudíž je jen na překladateli, ke kterému z možných ekvivalentů se přikloní. Tento překladatelský postup je považován za velmi komplexní, neboť v sobě zahrnuje hodně různých aspektů a dílčích typů. Může se jednat například o překlad pomocí antonyma (např. *sans équivoque – jednoznačný*), nahrazování konkrétního výrazu výrazem abstraktním (např. *Tout le monde prêtait l'oreille – Každý napínal sluch*), záměnu části za celek, popřípadě části za část (např. *Mon plan germa dans mon cerveau – V hlavě mi vzkličil plán*), nahrazování osobního vyjádření vyjádřením neosobním (např. *Il se sentait ému – Dojímalo ho to*) nebo obměnu ve slovesném rodu (např. *Le cour a été envahie par les étudiants – Studenti vběhli na dvůr*)²⁰ (A. Tionová: 1992, s. 311-312).

Překladatelský postup modulace připomíná již zmíněnou lexikální transformaci v pojetí O. Mana (1977, s. 219-225) (viz podkapitola 3.2.1. *Transpozice* této diplomové práce), neboť oba tyto postupy spočívají v nahrazování překládaných lexikálních jednotek jednotkami s odlišnou sémantickou motivací.

²⁰ Se změnou trpného a činného slovesného rodu se setkáváme také u syntaktické transpozice. Na rozdíl od syntaktické transpozice aktivum – pasivum dochází při syntaktické modulaci aktivum – pasivum kromě gramatických změn také ke změnám na lexikální úrovni.

II. Část druhá – empirická část

4. Nový občanský zákoník z hlediska právně-lingvistického

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“) je výsledkem rekodifikace českého soukromého práva, jejíž záměrem byla úprava soukromoprávních vztahů s důrazem na demokratické právní tradice, jakož i na principy a standardy soukromého evropského práva²¹.

V rámci rekodifikačních prací v různých oblastech práva byl nový občanský zákoník českým parlamentem přijat nejpozději ze tří právních pilířů každého demokratického režimu v kontinentálním systému práva (tj. ústavy, občanského zákoníku a trestního zákoníku), a to po třinácti letech od zahájení koncepčně legislativních prací v roce 1999 (M. Chromá: 2014, s. 57). Nový občanský zákoník vstoupil v platnost dne 22. března 2012 a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014. Na základě politického rozhodnutí s ním současně vstoupily v účinnost také Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zkráceně „zákon o obchodních korporacích“) a Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém.

Základním obecným ideovým zdrojem rekodifikace byl vládní návrh občanského zákoníku bývalého Československa z roku 1937, který nebyl jako zákon přijat v důsledku událostí, které následovaly po Mnichovské dohodě²². Autoři nového občanského zákoníku ve svých komentářích uvádějí hlavní zásady nové kodifikace, kterými bylo především upustit od socialisticko-právního myšlení a přiblížit se evropské právní a kulturní konvenci²³. Nicméně Švestka a kol. (2014) v komentáři k novému občanskému zákoníku uvádějí, že kodex ve značné míře přejal i znění dřívějšího občanského zákoníku č. 40/1964.

Nový občanský zákoník, ve znění, v němž nabyl účinnosti 1. ledna 2014, obsahuje 3081 paragrafů. Je rozvržen do 5 částí (I. Obecná část, II. Rodinné právo, III. Absolutní

²¹ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>]

²² Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>]

²³ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>]

majetková práva, IV. Relevantní majetková práva, V. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná), které se podle legislativních zvyklostí dále dělí na hlavy, díly a oddíly. Pro lepší přehlednost byla přijata zásada, že jeden paragraf má obsahovat nanejvýš dva odstavce a jeden odstavec paragrafu má obsahovat nanejvýš dvě věty, avšak sami autoři nového občanského zákoníku přiznávají, že se tuto zásadu nepodařilo vždy dodržet²⁴.

Z hlediska typologie textů kategorizujeme nový občanský zákoník jako normativní text s nejvyšším stupněm normativnosti. Jeho zamýšlenými příjemci jsou občané České republiky, nicméně za reálné příjemce lze pokládat zejména českou odbornou společnost v oblasti práva. Primární funkcí nového občanského zákoníku je funkce preskriptivní. Vedle funkce preskriptivní plní nový občanský zákoník také funkci deskriptivní, neboť nejenže reguluje občanskoprávní vztahy, ale také vymezuje obsah právních norem.

²⁴ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>]

5. Projekt překladu nového občanského zákoníku do francouzštiny

Překlad nového občanského zákoníku do francouzštiny byl součástí projektu *Nové soukromé právo*, reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003. Byl zahájen v průběhu legislativního procesu směřujícího k přijetí nového občanského zákoníku. K jeho uskutečnění došlo v letech 2013-2015. V rámci projektu byl nový občanský zákoník přeložen do čtyř světových jazyků (angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny) současně se zákonem o obchodních korporacích a zákonem o mezinárodním právu soukromém. Projekt byl spolufinancován z prostředků Evropské unie²⁵ a státního rozpočtu České republiky. Zadavatelem projektu bylo Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Dodavatelem francouzského překladu byla na základě veřejného výběrového řízení zvolena společnost Moudrý překlad, s. r. o.. V zadávací dokumentaci k překladu zadavatel požadoval, aby dodavatel služeb vytvořil čtyřčlenné překladatelské týmy, které se měly skládat z vedoucího týmu s právním a překladatelským vzděláním, ze dvou profesionálních překladatelů a z rodilého mluvčího s minimálně magisterským vzděláním. Požadována byla taktéž kontrola překladu rodilým mluvčím.²⁶

Francouzský překlad nového občanského zákoníku přináší informace o právní regulaci v oblasti soukromého práva osobám, které tyto informace z různých důvodů potřebují, ale nemají dostatečnou znalost českého jazyka na to, aby porozuměly původnímu legislativnímu textu. Přeložený text zákona nebyl prohlášen za oficiální, a tudíž se ho nelze dovolávat v řízeních před právními institucemi. Jeho procesní použitelnost v soukromoprávních dokumentech je minimální a v případě jakéhokoliv sporu je rozhodné originální znění nového občanského zákoníku. Podle M. Chromé (2014, s. 58) je v tomto kontextu důležité si uvědomit, „že *jakmile byl přeložený zákon vydán, stává se v povědomí lidí bez ohledu na jejich vzdělání či profesní zařazení překladem „oficiálním“, tudíž následováníhodným.*“ V tomto smyslu je francouzský překlad nového občanského zákoníku obecně vnímán jako důvěryhodný pramen, neboť byl vydán „oficiálně“ na trh a předpokládá se, že by tomu tak nebylo, pokud by jeho kvalita byla nízká nebo nedostatečná. Ačkoliv francouzský překlad není právně závazný,

²⁵ konkrétně z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu (M. Chromá: 2014, s. 58)

²⁶ Údaje v tomto odstavci byly převzaty od M. Chromé (2014, s. 58) a M. Glabové (2017, s. 39).

může vyvolávat právní následky, a tudíž je nutné, aby byl po informační stránce co nejpřesnější a nejmístnější.

Z hlediska typologie textů kategorizujeme francouzský překlad nového občanského zákoníku jako doktrinální text bez právní síly, plnící výhradně deskriptivní funkci. Zamýšleným příjemcem francouzského překladu nového občanského zákoníku je každý, kdo neovládá český jazyk na úrovni, která by mu umožnila porozumět originálnímu znění nového občanského zákoníku. Příjemce překladu se bude chtít především seznámit s právní regulací v oblasti soukromého práva. Francouzský překlad nového občanského zákoníku je určen každému bez ohledu na dosažené vzdělání. Zejména pak může sloužit cizincům žijícím nebo podnikajícím na území České republiky.

6. Metodologie translatologické analýzy

Předmětem naší translatologické analýzy budou jazykové šablony v novém občanském zákoníku. Materiálem pro analýzu bude zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník²⁷ ve znění, v němž nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014, a francouzský překlad nového občanského zákoníku²⁸. Pomocným materiálem bude zejména *Code civil des Français* (dále jen “francouzský občanský zákoník“)²⁹.

V rámci naší translatologické analýzy bude český text nového občanského zákoníku textem výchozím a text francouzského překladu textem cílovým. V analytické části budeme pracovat pouze s několika vybranými ustanoveními nového občanského zákoníku, které obsahují námi zkoumané jazykové šablony. Výběr šablon není nijak podmíněn. Zvolíme takové šablony, kterých si v textu nového občanského zákoníku všimneme, a u kterých zaznameneáme častý výskyt. Zvolíme zejména takové šablony,

²⁷ Pro účely této práce byla použita elektronická verze nového občanského zákoníku dostupná na internetu, viz Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* [online]. In: ZÁKONY PRO LIDI. [cit. 02.05.2023]. Dostupné z: [<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>]

²⁸ Pro účely této práce byla použita PDF verze francouzského překladu nového občanského zákoníku stažená z internetu dne 12. února 2023, viz *Překlady* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/preklady>]

²⁹ Pro účely této práce byla použita elektronická verze francouzského občanského zákoníku dostupná na internetu, viz *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit. Poslední aktualizace: 06.02.2023. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/texte/]

keré ve francouzském překladu působí potíže, neboť našim úkolem je vyhodnotit správnost překladatelských výstupů projektu *Nové soukromé právo*. Zastoupeny by měly být jazykové šablony lexikální, větné i konstrukční (srov. rozdělení jazykových šablon dle strukturálního hlediska v pojetí M. Tomáška (2003) v podkapitole 2.3. *Jazykové šablony* této diplomové práce).

Při translatologické analýze jazykových šablon budeme dodržovat jednotný postup. U každé jazykové šablony bude vždy nejprve uveden počet výskytů v novém občanském zákoníku. Následně bude šablona analyzována z hlediska právně-lingvistického. Zkoumány budou její syntaktická stavba a výrazové prostředky z hlediska strukturace slovní zásoby právního jazyka (srov. kapitola 2. *Slovní zásoba právního jazyka* této diplomové práce). Poté pro danou jazykovou šablonu uvedeme zaznamenané francouzské ekvivalenty, které následně jednotlivě analyzujeme a zhodnotíme. Při analýze budeme zkoumat zvolený překladatelský postup, míru právní a interpretační ekvivalence a míru konzistence v překladu. Požadavek přenosu obsahové ekvivalence budeme hodnotit na základě správnosti sémantické a právní interpretace (srov. sémantická a právní interpretace v pojetí M. Chromé (2014), viz podkapitola 3.1.1. *Vnitrojazyková sémantická a právní interpretace* této diplomové práce). V komentáři budeme dbát požadavků kladených na právní jazyk (srov. požadavky na právní jazyk v pojetí M. Tomáška (2003), viz podkapitola 1.4. *Sémantická a stylistická specifika právního jazyka* této diplomové práce). Každá dílčí analýza konkrétní jazykové šablony bude zahrnovat dílčí závěr.

Při hodnocení francouzských ekvivalentů budeme porovnávat podobné francouzsky psané právní předpisy a dohledávat v nich vhodná překladatelská řešení. Inspiraci pro překlad jazykových šablon budeme hledat zejména ve francouzském občanském zákoníku, který pokládáme za ekvivalent českého občanského zákoníku. Je zřejmé, že zvolený francouzský ekvivalent není ekvivalentem sémantickým, nýbrž ekvivalentem funkčním a věcným, jež plní stejnou funkci v cílovém právním systému a má stejnou věcnou podstatu. Na textu francouzského občanského zákoníku, popř. jiných francouzských zákonů, budeme pozorovat, jakými různými způsoby jsou konkrétní pojmy ve francouzštině formulovány.

7. Translatologická analýza vybraných jazykových šablon

7.1. *má se za to, že*

U jazykové šablony *má se za to, že* zaznamenáváme v Novém občanském zákoníku celkem 165 výskytů. Její časté užití je dáno funkcí, kterou plní v rámci českého právního řádu. Sousedí *má se za to, že* slouží pro vyjádření vyvratitelné právní domněnky, připouštějící důkaz opaku. Autoři nového občanského zákoníku ve svých komentářích deklarují, že „NOZ sleduje důsledné rozlišení právních domněnek (vyvratitelných i nevyvratitelných) a fikcí a v tomto směru volí jednotnou dikci shodnou s klasickou českou právní terminologií“.³⁰ Jednotnou dikcí je přitom míněn způsob, jakým jsou tyto tři odlišné typy jazykově vyjadřovány.

Právní domněnky jsou formulovány v případech, kdy není zkoumán skutečný, nýbrž předpokládaný stav věci. Jsou založeny na obecné životní zkušenosti, jenž může, avšak nemusí tomuto skutečnému stavu odpovídat (A. Gerloch: 2013, s. 185). Z této skutečnosti plyne také neosobní charakter šablony *má se za to, že*, ve které není vyjádřen podmět. Hovoříme o deagentní syntaktické konstrukci s reflexivní formou slovesnou³¹. Původce děje je v daném případě interpretován jako všeobecný konatel. Náleží též upřesnit, že slovesný výraz *mít za to* analyzujeme jako frazeologismus, který posouvá původní význam slovesa *mít* směrem k jinému smyslu sdělení.

Má se za to, že je typickou větnou šablonou, ve které konstantní útvar *má se za to* tvoří vždy hlavní větu konkrétního souvětí a spojka *že* uvozuje následující větu vedlejší s proměnnou lexikální náplní. Dle funkčního hlediska se může jednat o šablonu vnitřní nebo uvozovací. V textu Nového občanského zákoníku buď zajišťuje návaznost na předchozí projev v rámci jednoho souvětí, (např. § 28, odst. 1 „*Není-li známo, kde člověk zemřel, má se za to, že se tak stalo tam, kde bylo nalezeno jeho tělo.*“), v rámci jednoho paragrafu či odstavce (např. § 25 „*Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud*

³⁰ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>

³¹ „Syntaktická konstrukce s reflexivní formou slovesnou se používá jako forma deagentizace u predikátů implikujících osobního (personického) „konatele“, „nositele“ nebo „procesor“. Umožňuje odsunout tyto participanty ze syntaktické pozice podmětu, neumožňuje však v češtině vyjádřit „konatele“, „nositele“ nebo „procesor“ v jiné syntaktické pozici derivované struktury. Reflexivní formy slovesné se v češtině používá prakticky jen ve 3. os“ (M. Grepl a P. Karlík: 1983, s. 38).

to vyhovuje jeho zájmům. **Má se za to**, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“) nebo daný projev uvozuje (např. § 234 „**Má se za to**, že vznikem členství v pobočném spolku vzniká i členství v hlavním spolku; to platí i o zániku členství.“).

Francouzský překlad převádí šablonu *má se za to, že* jako *il est présumé que* v 86 případech, *il est considéré que* v 28 případech, *on considère que* ve 12 případech, *il va de soi que* v 9 případech, *il est entendu que* ve 3 případech, *il est supposé que* ve 2 případech, *on admet que* v 1 případě a *on convient que* v 1 případě. V 6 případech je tato šablona převáděna osobním užitím slovesa *considérer* v pasivu, ve 3 případech osobním užitím slovesa *présumer* v pasivu a ve 3 případech osobním užitím slovesa *réputer* v pasivu. Ve 3 případech dochází v překladu k vynechání šablony a ve zbývajících 8 příkladech nebyla z důvodu rekodifikace data dohledána. Podrobné schéma převodu této šablony nalezneme v příloze č. 1 této diplomové práce. Jednotlivá překladatelská řešení jsou níže uvedena do kontextu, podrobně analyzována a zhodnocena.

Příklad č. 1

NOZ

NOZ FR

§ 439

Art. 439

Má-li zastoupený pro tutéž záležitost více zástupců, **má se za to, že** každý z nich může jednat samostatně.

Si le représenté a plusieurs représentants pour la même affaire, **il est présumé que** chacun d'eux peut agir tout seul.

Je-li šablona *má se za to, že* překládána pomocí konstrukce *il est présumé que*, jako je tomu v příkladu č. 1, pak jsou v cílovém textu zachovány její sémantický obsah a částečně i její syntaktická struktura. Francouzské sloveso *présumer* je náležitým ekvivalentem českého slovesného výrazu *mít za to*. Obě konstrukce mají podobu hlavní věty, na kterou se pomocí spojky *že* (*que*) váže vedlejší věta předmětná. V obou případech se jedná o neosobní syntaktickou konstrukci s všeobecným podmětem, který je v případě francouzštiny vyjádřen pomocí neosobního zájmena *il*. V češtině je sloveso v činném rodu, zatímco ve francouzštině v trpném rodu, a tudíž hovoříme o syntaktické transpozici aktivum – pasivum. Můžeme hovořit dokonce o modulaci aktivum – pasivum, bereme-li v potaz, že kromě změny rodu dochází také ke změně na lexikální úrovni, kdy je český

frazeologismus *mít za to* do francouzštiny překládán pomocí plnovýznamového slovesa *présumer*.

Deagentní konstrukce *il est présumé que* se ve francouzském občanském zákoníku nevyskytuje. Podmět slovesa *présumer* je v kodexu vždy vyjádřen podstatným jménem nebo osobním zájmenem. Článek 1731 francouzského občanského zákoníku ukotvuje domněnku dobrého stavu nemovitosti v případě, že v době uzavření nájemní smlouvy nebyl mezi nájemcem a pronajímatelem vyhotoven o jejím stavu žádný záznam. Tato vyvratitelná domněnka je přitom v ustanovení článku 1731 vyjádřena osobním užitím slovesa *présumer* v trpném rodu:

Art. 1731

S'il n'a pas été fait d'état des lieux, le preneur **est présumé** les avoir reçus en bon état de réparations locatives, et doit les rendre tels, sauf la preuve contraire.³²

Vyvratitelná právní domněnka je ve francouzském občanském zákoníku formulována stejným způsobem také ve člancích 19-2, 311, 553, 730-3, 911, 1367, 1973, 2264, 2274 a dalších. V některých případech dochází k inverzi podmětu s přísudkem:

Art. 911

[...] **Sont présumés** personnes interposées, jusqu'à preuve contraire, les père et mère, les enfants et descendants, ainsi que l'époux de la personne incapable.³³

To však neznamená, že se nutně jedná o nevhodný překlad. Na základě této zjištěné skutečnosti lze pouze konstatovat, že je ve francouzštině v rámci stylu civilní legislativy pro sloveso *présumer* příznačnější užití osobní než neosobní. Z tohoto důvodu se pro příklad č. 1 nabízí syntaktická transpozice věty *il est présumé que* na sloveso *présumer* a současně modulace neosobní konstrukce na osobní vazbu ([...], *chacun d'eux est présumé pouvoir agir tout seul* namísto [...], *il est présumé, que chacun d'eux peut agir tout seul*). Vyvratitelná právní domněnka je přitom ve francouzském překladu převáděna

³² Article 1731 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

³³ Article 911 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

tímto způsobem pouze ve 3 případech (§ 1402 (1), § 1425, § 994). Užití osobní vazby slovesa *présumer* pozorujeme na příkladu č. 2 (viz níže).

Příklad č. 2

NOZ	NOZ FR
§ 994	Art. 994
Má se za to, že držba je řádná, poctivá a pravá.	La possession est présumée régulière, de bonne foi et vraie.

Ve francouzském překladu zaznamenáváme též osobní vazbu slovesa *considérer* (§ 29 (1), § 2762 (1), § 2762 (2), § 2762 (3), § 2813, § 2831 (3)) (viz příklad č. 3) a slovesa *réputer* (§ 1952 (2), § 2040 (2), § 2797 (2)) (viz příklad č. 4).

Příklad č. 3

NOZ	NOZ FR
§ 29	Art. 29
(1) [...] Má se za to , že dnem změny pohlaví je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.	(1) [...] La date indiquée sur l'attestation remise par le prestataire de services médicaux est considérée comme étant la date du changement de sexe.

Příklad č. 4

§ 1952	Art. 1952
(2) Obdrží-li dlužník dlužní úpis bez kvitance, má se za to, že dluh byl splněn.	(2) Si le débiteur obtient un billet à ordre sans quittance, la dette est réputée satisfaite.

V obou výše uvedených příkladech dochází současně k syntaktické transpozici věta – větný člen, syntaktické transpozici aktivum – pasivum a syntaktické modulaci osobního vyjádření na neosobní vazbu. Ačkoliv jsou si slovesa *présumer*, *considérer* a *réputer* po významové stránce dosti podobná, v právních textech mají některá z nich svá specifická použití. Význam slovesa *présumer* vymezuje G. Cornu (2020, s. 792) jako “*tenir pour prouvé un fait inconnu à partir d'un fait connu qui en est l'indice, l'admettre jusqu'à preuve du contraire*“. V právních textech je tedy sloveso *présumer* užíváno v případech, jež jsou podmíněny důkazy. Totéž platí pro substantivum *présomption*.

Pomocí slovesa *présumer* je přítom ve francouzském právu formulována právní domněnka vyvratitelná i nevyvratitelná, neboť oba pojmy v sobě zahrnují myšlenku důkazu, která se k institutu domněnky pojí.

Sloveso *réputer*, jehož osobní užití je znázorněno v příkladu č. 4, se ve francouzsky psaných právních textech užívá výhradně ve formě přičestí minulého *réputé*. G. Cornu vymezuje tento pojem (2020, s. 900) dvěma způsoby. Zaprvé jako *présumé par la loi*, přičemž odkazuje na institut právní domněnky, a za druhé jako *considéré par la loi*, přičemž odkazuje na institut právní fikce (G. Cornu: 2020, s. 900). Z této definice vyplývá, že sloveso *réputer* v jeho infinitivní formě lze do češtiny překládat dvěma způsoby, a to jako *mít za to*, pokud se jedná o právní domněnku, nebo *hledět na/považovat za* pokud jde o právní fikci. Užití osobní vazby slovesa *réputer* pro vyjádření vyvratitelné právní domněnky nalézáme také ve francouzském občanském zákoníku, a to například v článku 1402 (viz níže).

Art. 1402

Tout bien, meuble ou immeuble, **est réputé** acquêt de communauté si l'on ne prouve qu'il est propre à l'un des époux par application d'une disposition de la loi. [...] ³⁴

Ačkoli je možné použít sloveso *réputer* pro oba výše zmiňované účely, pozorováním francouzského občanského zákoníku zjišťujeme, že se jej zákonodárce rozhodne použít spíše v případech, kdy za určitých okolností považuje skutečnost, která nenastala, za právní skutečnost, spojenou s právními následky. Hovoříme tedy o umělém konstruktu skutečnosti, ve kterém je souvislost s důkazy pouze vedlejší. V tomto ohledu by tudíž bylo dle našeho názoru vhodnější užívat sloveso *réputer* v případě, kdy se jedná o právní fikci.

Sloveso *considérer*, jehož osobní užití je znázorněno v příkladu č. 3, nemá v právním jazyce žádný specifický právní význam. G. Cornu (2020, s. 243) vymezuje jeho význam jednoduše jako *tenir en estime*. Ve francouzském občanském zákoníku zaznamenáváme užití osobní vazby slovesa *considérer* pro vyjádření právní domněnky poměrně zřídka. Vyvratitelná právní domněnka je však tímto způsobem běžně

³⁴ Article 1402 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

formulována v jiných francouzských zákonech, a to například v článku L411-1 zákona o sociálním zabezpečení (*Code de la sécurité sociale*) (viz níže).

Article L411-1

Est considéré comme accident du travail, quelle qu'en soit la cause, l'accident survenu par le fait ou à l'occasion du travail à toute personne salariée ou travaillant, à quelque titre ou en quelque lieu que ce soit, pour un ou plusieurs employeurs ou chefs d'entreprise.³⁵

Z tohoto důvodu sledáváme užití osobní vazby slovesa *considérer* pro převod šablony *ma se za to, že* jako přijatelné, neboť splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence. Vzhledem k požadavku ustálenosti právních textů a výrazové konzistenci výchozího textu se však nabízí sloveso *considérer* v překladu nahradit příznačnějším slovesem *présumer* ([...] *La date [...] est présumé étant la date du changement de sexe* namísto [...] *La date [...] est considérée comme étant la date du changement de sexe*).

V příkladu č. 5 (viz níže) je šablona *ma se za to, že* do francouzštiny přeložena jako *il est considéré que*, v příkladu č. 6 (viz níže) jako *il est entendu que* a v příkladu č. 7 (viz níže) jako *il est supposé que*. V syntaktické rovině se tyto konstrukce shodují s konstrukcí *il est présumé que* (viz příklad č. 1), a tudíž je uvádíme společně.

Příklad č. 5

NOZ

NOZ FR

§ 1747

Art. 1747

Je-li smlouva bezúplatná, **ma se za to, že** se dlužník chtěl zavázat spíše méně než více.

Si le contrat est gratuit, **il est considéré que** le débiteur souhaitait obliger plutôt moins que plus

Příklad č. 6

§ 2500

Art. 2500

Má se za to, že provize obchodního zástupce zahrnuje i náklady spojené s obchodním zastoupením. [...]

Il est entendu que la commission du représentant commercial comprend également les frais associés à la représentation commerciale. [...]

³⁵ Article L411-1 du *Code de la sécurité sociale*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006742977

Příklad č. 7

§ 27

Závisí-li právní následek na skutečnosti, že určitý člověk přežil jiného člověka, a není-li jisto, který z nich zemřel jako první, **má se za to, že** všichni zemřeli současně.

Art. 27

Si une conséquence juridique dépende du fait qu'une personne a survécu à une autre, et qu'on ne peut déterminer avec certitude lequel des deux est mort le premier, **il est supposé que** tous sont morts en même temps.

Ve všech 3 výše uvedených příkladech byl zvolen stejný překladatelský postup syntaktické transpozice aktivum – pasivum, respektive modulace aktivum – pasivum. Jediný rozdíl mezi nimi opět spočívá ve volbě slovesa. Význam slovesa *supposer* je ve slovníku Francouzské akademie definován jako *poser une chose pour établie, l'admettre par hypothèse, afin d'en tirer ensuite quelque induction*.³⁶ Kromě tohoto slovníkového významu nemá sloveso *supposer* žádný specifický právní význam. Vzhledem k významové neutrálnosti sloves *considérer* a *supposer* hodnotíme řešení, která jsou demonstrována v příkladech č. 5 a 7, jako přijatelná, přestože se deagentní konstrukce *il est considéré que* a *il est supposé que* ve francouzském občanském zákoníku vůbec nevyskytují. Příklad č. 6 však demonstruje posun smyslu z důvodu neuchopení významu výchozího textu. Francouzské sousloví *il est entendu que* do češtiny překládáme jako *rozumí se, že* nebo *je samo sebou, že*. Tato konstrukce neimplikuje žádnou pochybnost o vyjadřované skutečnosti. Ustanovení paragrafu § 27 upravuje domněnku současné smrti více lidí. Jedná se o domněnku vyvratitelnou, takže lze prokázat, že tito lidé nezemřeli současně, nýbrž naopak, že zemřeli v jiný okamžik. Ve francouzském překladu se však píše, že je jejich současná smrt nepochybná, a proto tento ekvivalent nelze použít.

V příkladu č. 8 (viz níže) je šablona *má se za to, že* do francouzštiny převedena jako *il va de soi que*.

³⁶ *Dictionnaire de l'Académie française*. 9e édition. [online]. [cit. 02.05.2023]. Dostupné z [\[https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8S1906\]](https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8S1906)

Příklad č. 8

NOZ

NOZ FR

§ 1580

Art. 1580

Zruší-li zůstavitel novější závěť, ale dřívější uchová, **má se za to, že** dřívější závěť nepozbyla platnost a hledí se na ni, jako by nebyla zrušena.

Si le testateur annule le testament le plus récent, conserve le précédent, **il va de soi que** le précédent est toujours valide et qu'il est considéré comme n'avoir jamais été annulé.

Zdá se, že motivací překladatele bylo překládat šablonu doslovně, přičemž překladatel nepochopil význam francouzského výrazu *il va de soi que*. Dochází zde opět k posunu právního smyslu. Zatímco český výraz *má se za to* vyjadřuje předpoklad, který lze dokázat, nebo vyvrátit, francouzský výraz *aller de soi* vyjadřuje jistotu, o které se nepochybuje. Do češtiny jej překládáme jako *být samo sebou*, podobně jako výraz *il est entendu que*. Z tohoto důvodu není ve francouzském překladu jasné, že se jedná o vyvrátitelnou právní domněnku, a tudíž toto řešení nelze aplikovat, neboť nesplňuje požadavek přenosu obsahové ekvivalence. Fráze *il va de soi* navíc není pro právní francouzštinu příznačná a její výskyt ve francouzském občanském zákoníku nezaznamenáváme. V překladu paragrafu § 1580 byla navíc vynechána spojka *ale* a na úrovni hlavní věty *il est considéré comme n'avoir jamais été annulé* byla zbytečně užitá spojka *que*, což pokládáme závažnou, de facto začátečnickou chybu.

Ve 3 níže uvedených příkladech (příklad č. 9, 10 a 11) pozorujeme převod šablony *má se za to, že* prostřednictvím deagentní syntaktické konstrukce vyjádřené neosobním zájmenem *on*. Příklad č. 9 demonstruje užití konstrukce *on considère que* (viz níže).

Příklad č. 9

NOZ

NOZ FR

§ 876

Art. 876

(3) Jedná-li jeden z rodičů v záležitosti dítěte sám vůči třetí osobě, která je v dobré víře, **má se za to, že** jedná se souhlasem druhého rodiče

(3) Si l'un des parents agit dans les affaires de l'enfant seul contre une tierce personne de bonne foi, **on considère qu'**il agit avec le consentement du deuxième parent.

Překlad šablony *ma se za to, že* prostřednictvím konstrukce *on considere que se* jeví jako náležitý. V cílovém jazyce je kromě neosobního vyjádření zachován i význam šablony *ma se za to, že*, přestože je do francouzštiny převáděna prostřednictvím významově neutrálního slovesa *considerer*. V daném případě lze hovořit o kontrakci čtyřslovné české neosobní vazby *ma se za to*, která je ve francouzštině shrnuta a vyjádřena dvouslovnou neosobní vazbou *on considere*.

V textu francouzského občanského zákoníku je neosobní zájmeno *on* použito převážně v několika fundamentálních ustanoveních, která se obecně týkají všech občanů státu (např. článek 147, viz níže).

Art. 147

On ne peut contracter un second mariage avant la dissolution du premier.³⁷

V ostatních případech, včetně institutu vyvratitelné právní domněnky, je v pozici subjektu místo zájmena *on* častěji volen výraz s konkrétním významem, který lépe vystihuje právní vztahy. Z toho důvodu by bylo vhodnější ve francouzském překladu použít osobní vazbu slovesa *considerer* či lépe slovesa *presumer* v trpném rodu (*Le désintérêt du parent pour un enfant est présumé étant manifeste, [...]* namísto ***On considere que le désintérêt du parent pour un enfant est manifeste, [...]***). V obou případech je ovšem v cílovém jazyce sdělen stejný význam, a tudíž hodnotíme překlad jako přijatelný.

V příkladech č. 10 a 11 (viz níže), které znázorňují převod šablony *ma se za to, že* jako *on admet que* a *on convient que*, bohužel opět dochází k posunu smyslu.

Příklad č. 10

NOZ

NOZ FR

§ 437

Art. 437

(2) [...] **Má se za to, že** tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i

[...] **On admet qu'il** y a une contradiction dans les intérêts du représentant et du représenté, s'il exerce

³⁷ Article 147 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/]

za tuto třetí osobu nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti.

également pour cette tierce personne, ou si elle exerce dans ses propres affaires.

Příklad č. 11

NOZ

NOZ FR

§ 72

Art. 72

[...] **Má se za to**, že tento den je dnem smrti nezvěstného.

[...] **On convient que** ce jour est le jour de la mort de l'absent.

V obou výše uvedených případech dochází v překladu ke kontrakci čtyřslovné české neosobní vazby *má se za to*, která je ve francouzštině shrnuta a vyjádřena dvouslovnými neosobními vazbami *on admet* a *on convient*. Sloveso *admettre*, jehož význam je vymezen v Le Petit Robert jako *considérer comme acceptable par l'esprit se může na první dojem jevit jako náležitý ekvivalent slovesa mít za to*. Jeho právní význam je však často vnímán jako *déclarer recevable en justice*. V tomto případě hovoříme o jiné právní skutečnosti, a tudíž by bylo vhodnější se užití tohoto výrazu vyvarovat. V příkladu č. 10 byla navíc chybně užitá osobní zájmena *il* a *elle*, která měla být v překladu vyjádřena výrazem *le représentant*. Jedná se o závažnou gramatickou chybu, která posouvá smysl celé výpovědi. Volba deagentní konstrukce *on convient que se* ve francouzském překladu jeví jako zcela nahodilá. Její význam překládáme jako *je dohodnuto, že*, přičemž se jedná o zcela jinou právní realitu. Zatímco český text předpokládá, že nějaký den byl dnem smrti nezvěstného, z formulace francouzského textu vyplývá, že byl tento den smluvně dohodnut. Jedná se tedy opět o závažný posun smyslu.

Ve 3 případech dochází ve francouzském překladu k vynechání šablony *má se za to, že* (§ 313 (2), § 1222, § 1428). Vynecháním přitom míníme, že v cílovém textu nebyly použity žádné lexikální prostředky, které by vyjadřovaly sémantický obsah této šablony. To lze pozorovat na příkladu č. 12 (viz níže).

Příklad č. 12

NOZ	NOZ FR
§ 1428	Art. 1428
[...] Má se za to, že každý ze společných správců má jeden hlas.	[...] Chacun des coadministrateurs dispose d'une voix.

Nahlížíme-li opět do francouzského občanského zákoníku, pak zjišťujeme, že toto řešení není bezpodstatné. Článek 312 francouzského občanského zákoníku (viz níže) zakotvuje domněnku otcovství, aniž by explicitně naznačoval, že se jedná o vyvratitelnou právní domněnku.³⁸

Art. 312

L'enfant conçu ou né pendant le mariage a pour père le mari.³⁹

V daném případě rovněž nejsou ve francouzštině pro vyjádření vyvratitelné právní domněnky použity žádné zvláštní lexikální prostředky. Ustanovení má podobou jednoduché oznamovací věty, z jejíž formulace výslovně nevyplývá, že se daná právní skutečnosti pouze presumuje. Obdobným způsobem je v článku 2276 francouzského občanského zákoníku (viz níže) formulována také vyvratitelná domněnka vlastnického práva, která dle francouzského práva svědčí držiteli movité věci.

Art. 2276

En fait des meubles, la possession vaut titre.⁴⁰

Na základě této zjištěné skutečnosti hodnotíme řešení vynechat v překladu šablonu *má se za to, že* jako přijatelné. Vzhledem k výrazové konzistenci výchozího textu

³⁸ Dříve byla domněnka otcovství ve francouzském právu nevyvratitelná. Po přijetí zákona č. 72-3 ze dne 3. ledna 1972 o příbuzenství (Loi n° 72-3 du 3 janvier 1972 sur la filiation) se stala vyvratitelnou.

³⁹ Article 312 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

⁴⁰ Article 2276 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

v rámci vyjádření vyvratitelné právní podmínky by však bylo vhodnější sémantický obsah této šablony v cílovém textu formulovat, nejlépe prostřednictvím konstrukce *il est présumé que* nebo užitím osobní vazby slovesa *présumer* ([...] *Il est présumé que chacun des coadministrateurs dispose d'une voix* nebo [...] *Chacun des coadministrateurs est présumé disposer d'une voix*).

Je zajímavé, že v několika případech je ve francouzském občanském zákoníku naopak výslovně vyjádřeno, že se jedná o vyvratitelnou právní domněnku, a to pomocí konstrukce *valoir présomption simple de*. Toho si všímáme například v článku 1378-2 Francouzského občanského zákoníku, kde je ukotvena vyvratitelná právní domněnka osvobození dlužníka od dluhu (viz níže).

Art. 1378-2

La mention d'un paiement ou d'une autre cause de libération portée par le créancier sur un titre original qui est toujours resté en sa possession **vaut présomption simple de** libération du débiteur.⁴¹

Obdobným způsobem je vyvratitelná právní domněnka ve Francouzském občanském zákoníku formulována mj. také v článku 1342-9. Tento způsob formulace je ve francouzštině dán zvýšenou tendencí tohoto jazyka vytvářet hustší kondenzační syntaktické struktury. Vzhledem k tomu, že v překladu nebylo toto řešení zvoleno, uvádíme jej okrajově jako další možný způsob převodu šablony *ma se za to, že* do francouzštiny.

Dílčí závěr

Větná jazyková šablona *ma se za to, že* označuje v novém občanském zákoníku institut vyvratitelné právní domněnky. Z naší analýzy vyplývá, že ve francouzském občanském zákoníku ani jiných francouzských zákonech není vyvratitelná právní domněnka soustavně vyjadřována prostřednictvím určitých lexikálních prostředků. Jazyková šablona *ma se za to, že* tudíž nemá ve francouzštině jednoznačný funkční ekvivalent. Zjišťujeme, že francouzský překlad šablony *ma se za to, že* není soustavný a vykazuje mnohé nedostatky. Jako přijatelná hodnotíme pouze některá ze 12 objevujících

⁴¹ Article 1378-2 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

se řešení. K dispozici máme 8 právně a interpretačně ekvivalentních vazeb ve francouzštině, a sice *il est présumé que*, *il est considéré que*, *on considère que*, *il est supposé que*, osobní vazby sloves *considérer*, *présumer* a *réputer* a slovesnou konstrukci *valoir présomption simple de*. Nabízí se také možnost vynechání šablony v cílovém textu. V rámci konzistence výrazových prostředků, na níž si zakládá výchozí text, se ve francouzském překladu nabízí formulovat vyvratitelnou právní domněnku pomocí konstrukce *il est présumé que* či osobní vazby slovesa *présumer* po vzoru francouzského občanského zákoníku.

7.2. *platí, že*

U jazykové šablony *platí, že* pozorujeme v novém občanském zákoníku celkem 56 výskytů. V rámci jednotné dikce pro rozlišování právních domněnek a fikcí je pomocí výrazu *platí, že* v novém občanském zákoníku soustavně označován institut nevyvratitelné právní domněnky⁴².

Nevyvratitelná právní domněnka vychází z předpokladu, že určitý fakt je pravdivý, i když se může stát, že není. V případě nevyvratitelné právní domněnky je presumpce pouze kategorická, a i pokud by se později ukázala nesprávnou, nelze ji vyvrátit důkazem opaku. Tím se liší od vyvratitelné právní domněnky, která prokázané skutečnosti ustoupí. Nevyvratitelné právní domněnky se obvykle používají v případech, kdy je obtížné nebo nemožné získat přímé důkazy o určité skutečnosti.

Dvouslovnou konstrukci *platí, že* pokládáme za jednoduchou větnou šablonu, která se v textu nového občanského zákoníku soustavně vyskytuje jako ústrojný celek za účelem vyjádření konkrétní právní skutečnosti. Šablona *platí, že* má podobu nedokončeného souvětí, složeného z jednočlenné hlavní věty *platí*, a spojky *že*, uvozující vedlejší větu předmětnou s proměnou lexikální náplní. Hovoříme o neosobní syntaktické struktuře s nevyjádřeným, referenčním subjektem. Dle obsahu hovoříme o šabloně prostě sdělovací. V rámci právního projevu může šablona *platí, že* buď daný projev uvozovat, či na něj navazovat, a tudíž ji dle funkčního hlediska kategorizujeme jako šablonu uvozovací, respektive vnitřní. Šabloně *platí, že* v textu nového občanského zákoníku často předchází vedlejší věta podmínková.

Ve francouzském překladu je větná šablona *platí, že* převáděna jako *on considère que* ve 36 případech, *on estime que* v 1 případě, *on admet que* v 1 případě, *il est considéré que* v 5 případech, *il est entendu que* v 1 případě a *il est de vigueur que* v 1 případě. Ve 3 případech je šablona převáděna pomocí definiční konstrukce *on considère...comme*. Ve 2 případech je pro vyjádření sémantického obsahu šablony ve francouzštině užitá osobní vazba slovesa *considérer* v pasivu a v 1 případě osobní vazba slovesa *réputer* v pasivu. Ve 2 případech dochází v překladu k vynechání šablony a ve zbývajících 2 případech

⁴² Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>

nebyla data z důvodu rekodifikace dohledána. Podrobné schéma převodu této šablony nalezneme v příloze č. 3 této diplomové práce.

Níže uvedené příklady 13-15 demonstrují překlad šablony *platí že* prostřednictvím neosobní syntaktické struktury, v níž je podmět vyjádřen neosobním zájmenem *on*.

Příklad č. 13

NOZ

NOZ FR

§ 124

Art. 124

Neuveďte-li se, na jaký čas se právnická osoba ustavuje, **platí, že** je ustavena na dobu neurčitou.

S'il n'est pas indiqué pour combien de temps la personne morale est constituée, **on considère qu'elle** est établie pour une durée indéterminée.

Příklad č. 14

§ 446

Art. 446

[...] Neučiní-li to, **platí, že** překročení schválil;
[...]

[...] S'il ne le fait pas, **on estime qu'il** a approuvé le dépassement, [...]

Příklad č. 15

§ 326

Art. 326

[...] Změní-li soud účel nadace z veřejně prospěšného na dobročinný a nerozhodne-li o tomto rozsahu a době, **platí, že** nadace bude používat výnosy [...]

[...] Si le tribunal modifie le but de la fondation d'utilité publique caritative et s'il ne décide pas dans quelle mesure et pour combien de temps, **on admet que** la fondation utilisera les revenus [...]

Ve všech třech výše uvedených příkladech byla v cílovém jazyce slovesa zachována v činném rodu. Zachováno bylo i neosobní vyjádření šablony *platí, že*. V češtině i ve francouzštině si odpovídají jednotlivé lexikální jednotky i slovní druhy, a tudíž hovoříme o překladu doslovném. Jednotlivá řešení se od sebe liší pouze volbou slovesa. V případě významově neutrálního slovesa *considérer* není dle našeho názoru smysl výchozího výrazu *platí, že* dostatečně interpretován, přestože z předchozí kapitoly víme, že jej určitě lze použít za účelem formulace právních domněnek. To však neznamená, že tento ekvivalent nelze uplatnit. Význam slovesa *estimer* je v Le Petit

Robert vymezen jako *avoir une opinion sur qqch.* Lze jej do jisté míry pokládat za synonymní se slovesy *considérer comme* či *tenir pour*, a tudíž také do určité míry splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence. Ve francouzském občanském zákoníku je však sloveso *estimer* nejčastěji vyjádřeno podmětem *juge* či *tribunal* (např. Art. 353 [...] *le tribunal peut prononcer l'adoption s'il estime que* [...], Art. 397 *Le juge peut, s'il estime qu'il y a urgence, prescrire des mesures provisoires* [...]) a formulaci nevyvratitelné domněnky prostřednictvím deagentní struktury *on estime que* či osobní vazby slovesa *estimer* v trpném rodě v kodexu nenalzáme. V případě užití slovesa *admettre*, o němž jsme se již zmínili v předchozí podkapitole, překladatel opět nepochopil význam popisované skutečnosti. Deagentní konstrukce *on admet que* se ve francouzském občanském zákoníku neobjevuje.

Příklady 16-18 níže demonstrují překlad šablony *platí, že* prostřednictvím neosobní syntaktické konstrukce, ve které je podmět vyjádřen neosobním zájmenem *il*.

Příklad č. 16

NOZ

NOZ FR

§ 2459

Art. 2459

(2) [...] Neodmítne-li komitent koupi bez zbytečného odkladu po obdržení zprávy o koupi, **platí, že** ji schválil.

(2) [...] Si le commettant ne refuse pas l'achat sans délai indu après la réception du rapport relatif à l'achat, **il est considéré qu'il** l'a approuvé.

Příklad č. 17

§ 2975

Art. 2975

(2) Zakazuje se konkurenční doložka ujednaná na neurčitou dobu nebo na dobu delší než pět let; poruší-li se zákaz, **platí, že** konkurenční doložka byla ujednána na pět let.

(2) Une clause de concurrence conclue pour une durée indéterminée ou pour une durée supérieure à 5 ans est interdite; s'il y a une violation de l'interdiction, **il est entendu que** la clause de concurrence à été conclue pour une durée de 5 ans.

Příklad č. 18

§ 414

Art. 414

Neurčí-li zakládací listina, že členům orgánů ústavu náleží za výkon funkce odměna a způsob

Si l'acte constitutif ne stipule pas que les membres des organes de l'institut soient rémunérés pour

jejího určení, **platí, že** řediteli náleží odměna obvyklá [...]

l'exercice de leur fonction et le moyen de déterminer cette rétribution, **il est de vigueur que** le directeur a le droit à une rémunération habituelle [...]

Podobně jako šablona *platí, že*, plní i konstrukce *il est considéré que, il est entendu que* a *il est de vigueur que* užití ve francouzském překladu roli hlavní věty, na kterou se pomocí spojky *že (que)* váže vedlejší věta předmětná. Ve všech třech případech bylo v překladu zachováno také neosobní vyjádření šablony *platí, že*. V příkladech č. 16 a 17 byl zvolen překladatelský postup syntaktické transpozice aktivum – pasivum. V češtině je sloveso *platit* obligátně v činném rodu, zatímco slovesa *considérer* a *entendre* jsou ve francouzštině v trpném rodu. V příkladu č. 18 byl uplatněn překladatelský postup diluce, kdy dochází k rozšíření českého slovesa *platí* francouzským výrazem *est de vigueur*.

Co se týká významové stránky, za právně a interpretačně ekvivalentní vazbu lze považovat pouze konstrukci *il est considéré que*, která používá významově neutrální sloveso *considérer*. Ostatní ekvivalenty poněkud pokulhávají. Vyjádření *il est de vigueur que* působí dosti kostrbatým dojmem. Předpokládáme, že motivací překladatele bylo překládat šablonu *platí že* prostřednictvím termínu *vigueur*, jehož funkčním ekvivalentem je v češtině *platnost*. Termín *vigueur* používá francouzština ve spojení *en vigueur*. Tento výraz je užíván v případě, kdy hovoříme o aktuální platnosti určitého normativního textu. Pojem *vigueur* v sobě tedy zahrnuje spíše myšlenku času. Z toho důvodu není konstrukce *il est de vigueur* dle našeho názoru vhodným ekvivalentem šablony *platí, že*. Její výskyt ve francouzském občanském zákoníku nezaznamenáváme a obecně lze říci, že není pro právní francouzštinu běžná. Konstrukce *il est entendu que* se jeví jako přijatelný slovníkový ekvivalent šablony *platí, že*. Vzhledem k významově neutrální povaze této struktury nedochází v překladu nutně k posunu významu, nicméně ani není explicitně vyjádřeno, že se jedná o nevyvratitelnou právní domněnku. V rámci zachování výrazové konzistence by bylo vhodnější použít jiný způsob formulace.

Jeden takový způsob nalézáme v článku R. 212-1, 12° francouzského spotřebitelského zákoníku (*Code de la consommation*), kde je nevyvratitelná právní domněnka vyjádřena zcela důkladně a výslovně prostřednictvím adverbálních prvků (viz níže).

C. consom., art R. 212-1, 12°

Dans les contrats conclus entre des professionnels et des consommateurs, **sont de manière irréfragable présumées** abusives, [...], les clauses ayant pour objet ou pour effet de [...]⁴³

V ustanovení výše byla pro vyjádření nevyvratitelné právní domněnky užitá osobní vazba slovesa *présumer*, blíže vyjádřeného příslovečným určením způsobu *de manière irréfragable*. V právních textech se setkáváme také s příslovcem *irréragablement*. Tyto konstrukce by bylo obtížné do češtiny překládat doslovně. Nabízí se však jako správné řešení pro překlad šablony *platí, že*, neboť dokonale vystihují její právní podstatu, vycházíme-li z předpokladu, že tato šablona označuje výhradně institut nevyvratitelné právní domněnky (např. § 2975 lze překládat jako *Si le commettant ne refuse pas l'achat sans délai indu après la réception du rapport relatif à l'achat, il est présumé irréragablement qu'il l'a approuvé.*).

Příklad č. 20 a příklad č. 21 (viz níže) demonstrují užití osobní vazby sloves *considérer* a *réputer* v trpném rodu.

Příklad č. 20

NOZ

NOZ FR

§ 202

Art. 202

(3) O věřiteli, [...], **platí, že** nabídku přijal; [...]

(3) Un créancier [...], **est considéré** avoir accepté l'offre ; [...]

Příklad č. 21

§ 2817

Art. 2817

(3) [...] Pojistitelé se mezi sebou vzájemně vypořádají podle svých podílů; nebyly-li podíly ujednány, **platí, že** jsou stejné.

(3) [...] Les assureurs procèdent au règlement mutuel selon leurs parts ; si les parts n'ont pas été convenues, elles **sont réputées** comme étant équivalentes.

V obou výše uvedených příkladech opět dochází k syntaktické transpozici aktivum – pasivum. Zároveň zde dochází k syntaktické transpozici věty *platí že* na větný

⁴³ Article R. 212-1, 12° du *Code de la consommation*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000032807196/

člen *sont réputé* a k syntaktické modulaci neosobního vyjádření na osobní vyjádření. Osobní vazbu slovesa *considérer* hodnotíme jako interpretačně správný ekvivalent šablony *platí, že*, přestože je její specifický právní význam v překladu neutralizován. Osobní vazba slovesa *réputer* rovněž splňuje předpoklad převodu obsahové ekvivalence. Vycházíme-li z však předpokladu, že užití slovesa *réputer* je v rámci právního jazyka ve francouzštině příznačnější pro označení institutu právní fikce, jak jsme se již zmínili v předchozí kapitole (viz kapitola 7.1. *má se za to, že* této diplomové práce), pak by bylo vhodné jej nahradit významově neutrálnějším slovesem *considérer* či příznačnějším výrazem *présumer irréragablement* (§ 2817 [...], *elles sont irréragablement présumées étant équivalentes* namísto [...], *elles sont réputées comme étant équivalentes*).

V příkladu č. 22 níže dochází v překladu k vynechání šablony *platí, že*.

Příklad č. 22

NOZ	NOZ FR
§ 2702	Art. 2702
Nebylo-li trvání závazku ujednáno, platí, že povinnost platit důchod trvá po dobu příjemcova života.	Si la durée de l'engagement n'est pas stipulée, le paiement de la pension est obligatoire pendant la durée de vie du bénéficiaire.

Jestliže nejsou ve francouzském překladu použity žádné zvláštní prostředky, které by vyjadřovaly významový obsah šablony *platí, že*, pak není vyjadřovaná právní skutečnost dostatečně interpretována. Nicméně formulace právních domněnek bez explicitního vyjádření je ve francouzštině také možná, jak jsme se již zmínili v předchozí kapitole (viz kapitola 7.1. *má se za to, že* této diplomové práce).

Ve francouzských zákonech nalézáme další možný způsob vyjádření nevyvratitelné právní domněnky. V dřívějším článku 1282 francouzského občanského zákoníku byla ukotvena nevyvratitelná právní domněnka splnění dluhu (viz níže).

Ancien art. 1282

La remise volontaire du titre original sous signature privée, par le créancier au débiteur, **fait preuve de** la libération.⁴⁴

Na základě tohoto ustanovení nemohl věřitel prokázat, že mu nebylo zapláceno, pokud již dlužníkovi doručil potvrzení o splnění dluhu. Tento článek byl v roce 2016 nahrazen článkem 1378-2 francouzského občanského zákoníku, který jsme již citovali v předchozí kapitole (viz kapitola 7.1. *má se za to, že* této diplomové práce). Nevyvratitelná právní domněnka ukotvená v dřívějším článku 1282 Francouzského občanského zákoníku se stala vyvratitelnou. Tento přechod je zajímavé pozorovat z hlediska volby lexikálních prostředků. Zatímco vyvratitelná právní domněnka je v článku 1378-2 francouzského občanského zákoníku vyjádřena pomocí konstrukce *valoir présomption simple de*, její nevyvratitelná obdoba byla dříve formulována pomocí útvaru *faire preuve de*. Formulace nevyvratitelné právní domněnky podobným způsobem v rámci překladu šablony *platí, že* by v mnoha případech vyžadovala obměnu ve výpovědi, tedy překladatelský postup modulace. Takový postup by však nebyl vždy možný. Příklad č. 23 níže demonstruje uplatnění tohoto postupu při překladu odstavce 2 paragrafu § 85 Nového občanského zákoníku.

Příklad č. 23

NOZ

Navrhovaný překlad

§ 85

Art. 85

(2) Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, **platí, že** svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.

(2) Le consentement d'une personne avec la fixation de son image, dans des circonstance où il est clair qu'elle sera diffusée, **fait preuve** du consentement avec la reproduction et la diffusion de l'image par les moyens habituels auxquels on pouvait raisonnablement s'attendre, compte tenu des circonstances.

⁴⁴ Ancien article 1282 du *Code civil* (Abrogé par Ord. no 2016-131 du 10 févr. 2016, à compter du 1er oct. 2016). [online]. In: Lefebvre Dalloz. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z www.dalloz.fr/documentation/Document?id=CCIV010514

Dílčí závěr

Větná jazyková šablona *platí, že* označuje v novém občanském zákoníku institut nevyvratitelné právní domněnky. Podobně jako je tomu u vyvratitelné právní domněnky, neexistuje ve francouzštině jednotný způsob formulace nevyvratitelné právní domněnky. Šablona *platí, že* tudíž nemá ve francouzštině žádný jednoznačný funkční ekvivalent. Z naší analýzy vyplývá, že francouzský překlad šablony *platí, že* není konzistentní a vykazuje jisté nedostatky. Většina použitých ekvivalentů splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence. V rámci použitých konstrukcí hraje často roli volba slovesa. K dispozici máme celkem 10 právně a interpretačně ekvivalentních vazeb ve francouzštině, a sice *on considère que, on estime que, on admet que, il est considéré que, il est entendu que, on considère...comme*, osobní vazby sloves *considérer* a *réputer*, osobní vazba slovesa *présumer*, blíže vyjádřeného příslovečným určením způsobu *de manière irréfragable* nebo příslovcem *irréfragablement* a slovesná konstrukce *faire preuve de*. Nabízí se rovněž možnost ve francouzštině šablonu vynechat. Ačkoliv vyhodnocujeme výše uvedená řešení jako přijatelná, dle našeho názoru by bylo vhodné pro vyjádření sémantického obsahu šablony *platí, že* ve francouzštině užít osobní vazbu slovesa *présumer* blíže vyjádřeného výrazy *irréfragablement* či *de manière irréfragable* po vzoru francouzského občanského zákoníku.

7.3. *na ... se hledí jako na*

U šablony *na...se hledí jako na* zaznamenáváme v novém občanském zákoníku celkem 6 výskytů (§ 25, § 67 (2), § 210 (2), § 700 (1), § 918, § 1043 (1)). Podobně jako šablony *má se za to, že a platí, že* má i šablona *na...se hledí jako na* svůj specifický právní účel. Pomocí výrazů *hledí se na* či *považuje se za* jsou v novém občanském zákoníku jednotně formulovány právní fikce⁴⁵. Oba tyto výrazy jsou v textu kodexu často užívány v rámci komplexních souvětí, ve kterých nabývají různých morfologických podob. Za jazykové šablony však můžeme považovat pouze některé ústrojně konstrukční celky, které do právního projevu vstupují jako hotové úseky. Pro naši analýzu jsme tudíž zvolili šablony *na...se hledí jako na* a šablonu *na....se hledí, jako by*, která je blíže popsána v následující podkapitole.

Právní fikce je uměle vytvořená konstrukce skutečnosti s právními následky. Objevuje se v případech, kdy je potřeba způsobit takové právní následky, které ve skutečnosti neexistují, ale pro další právní postup jsou z hlediska jeho výsledku nezbytné. Tím se institut právní fikce liší od institutu právní domněnky, která může a nemusí odpovídat skutečnosti (J. Švestka, J. Dvořák a kol.: 2009, str. 153).

Mezi nevyvratitelnou právní domněnkou a právní fikcí je mnohdy tenká linie. Pro potřeby překladu tudíž není nezbytně nutné se v textu nového občanského zákoníku soustředit na mnohdy nejasný právní rozdíl mezi právní fikcí a nevyvratitelnou právní domněnkou, s čímž souhlasí i M. Chromá (2014, s. 83). Podstatné je podle M. Chromé uvědomit si, že „*autoři NOZ jasně deklarují, že v jejich chápání české vazby „hledí se na“ a „považuje se za“ vyjadřují právní fikci, aniž by explicitně popsali kontext, kdy je nutné použít první vazbu a kdy druhou“*.

Jádrem šablony *na...se hledí jako na* je slovesný predikát *se hledí*, jehož podmět je v češtině nevyjádřený. Podobně jako u šablony *má se za to, že* hovoříme o deagentní syntaktické konstrukci s reflexivní formou slovesnou. Původce děje z gramatického hlediska interpretujeme jako všeobecného konatele, z právního hlediska pak jako zákonodárce.

⁴⁵ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>

Dle strukturálního hlediska kategorizujeme šablonu *na...se hledí jako na* jako konstrukční jazykovou šablonu, tvořící rámcovou strukturu definiční konstrukce. Jedná se o zvláštní větný útvar, ve kterém jsou kromě konstantních prvků také prvky proměnné. Po předložkové konstantě *na* následuje proměnný jednoslovný či víceslovný prvek, který v rámci definiční konstrukce vždy plní roli předmětu. Tento prvek může být v textu vyjádřen samostatně (*Na počaté dítě se hledí jako na [...]*) nebo může být rozvinut vedlejší větou či několika vedlejšími větami (*Na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na [...]*). Následuje konstantní výraz *se hledí jako na*, skládající se z predikátu *se hledí*, spojky *jako* a předložky *na*, přičemž výraz *jako na* uvozuje v rámci téže jednoduché věty příslovečné určení způsobu vyjádřené přirovnáním, jehož následná lexikální náplň je proměnlivá. Z funkčního hlediska se pak logicky jedná o šablonu vnitřní, zajišťující návaznost v rámci právního projevu.

Ve francouzském překladu je konstrukční šablona *na...se hledí jako na* převáděna užitím osobní vazby slovesa *considérer* v pasivu a spojky *comme* v 5 případech (§ 25, § 67 (2), § 210 (2), § 700 (1), § 1043 (1)) a ve zbývajícím 1 případě užitím definiční konstrukce *on considère...comme* (§ 918). Jednotlivá řešení jsou níže podrobně analyzována.

Příklad č. 24

NOZ

NOZ FR

§ 700

Art. 700

(1) [...] **Na** ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, **se hledí jako na** členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu.

(1) [...] Ceux d'entre eux qui travaillent constamment pour la famille ou pour un établissement familial, **sont considérés comme** membres de la famille impliqués dans les activités de l'établissement familial.

V příkladu č. 24 výše byl na úrovni šablony *na...se hledí jako na* zvolen překladatelský postup syntaktické transpozice aktivum – pasivum. Na úrovni slovesa *se hledí*, které je do francouzštiny převáděno jako *est considéré*, si pak všimáme postupu syntaktické modulace, spočívající v záměně neosobního vyjádření za osobní vyjádření.

Ve francouzském překladu paragrafu § 25 (viz příklad č. 25 níže), kde byla zvolena stejná překladatelská strategie jako v příkladu č. 24, si všimáme hned tří gramatických chyb, a to na úrovni předložky *sur*, přivlastňovacího determinantu *leurs* a čárky po výrazu *conçu*.

Příklad č. 25

NOZ

NOZ

§ 25

Art. 25

Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. [...]

Sur l'enfant conçu, est considéré comme déjà né si cela convient à leurs intérêts. [...]

Ačkoliv volba významově neutrálního slovesa *considérer* nevede v překladu nutně k posunu právního smyslu, pro dosažení lepší právní interpretace se nabízí i jiná, vhodnější řešení. Francouzský občanský zákoník často formuluje institut právní fikce pomocí slovesa *réputer*. Sloveso *réputer* je přitom v kodexu užíváno výhradně v trpném rodu. Na rozdíl od slovesa *considérer* má sloveso *réputer* ve značné míře specifický právní význam a jeho užití je ve francouzštině příznačnější pro institut právní fikce. Pasivní užití slovesa *réputer* za účelem vyjádření této právní skutečnosti lze pozorovat např. v článku 372-2 francouzského občanského zákoníku (viz níže).

Art. 372-2

A l'égard des tiers de bonne foi, chacun des parents **est réputé** agir avec l'accord de l'autre, quand il fait seul un acte usuel de l'autorité parentale relativement à la personne de l'enfant.⁴⁶

V právním diskursu se taktéž setkáváme s formulací právní fikce prostřednictvím výrazu *être censé*. To lze pozorovat hned na jednom ze základních právních principů – „*Nul est censé ignorer la loi.*“. Ve francouzském občanském zákoníku je výraz *être censé* použit za tímto účelem např. v článku 805 (viz níže).

⁴⁶ Article 372-2 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

Art. 805

L'héritier qui renonce **est censé** n'avoir jamais été héritier. [...]⁴⁷

V příkladu č. 13 by tudíž bylo vhodné překládat šablonu *na...se hledí jako na* užitím slovesa *réputer* v pasivu či užitím útvaru *être censé*. ([...] *Ceux d'entre eux* [...], **sont réputés** étant membres de la famille [...]) nebo ([...] *Ceux d'entre eux* [...], **sont censés** étant membres de la famille [...]) namísto ([...] *Ceux d'entre eux* [...], **sont considérés comme** membres de la famille [...]),). Podobným způsobem by bylo možné překládat také paragraf § 25 NOZ (*L'enfant conçu est réputé être déjà né* [...]) nebo *L'enfant conçu est censé être déjà né* [...] namísto ~~*S#*~~ *l'enfant conçu, est considéré comme déjà né* [...]).

V příkladu č. 26 (viz níže) je demonstrován převod šablony *na...se hledí jako na...* pomocí definiční konstrukce *on considère...comme*.

Příklad č. 26

NOZ

NOZ FR

§ 918

Art. 918

[...] Na složenou zálohu se **hledí jako na** majetek povinného.

[...] **On considère** l'avance déposée **comme** la propriété de la personne obligée.

Na rozdíl od předchozího řešení je v cílovém jazyce zachováno neosobní vyjádření šablony *na...se hledí jako na*. Přesto však překlad nelze pokládat za doslovný, neboť si v něm přesně neodpovídají jednotlivé lexikální jednotky a slovní druhy. Dochází zde ke změně pořádku slov z důvodu jazykových odlišností. Ze syntaktického i významového hlediska hodnotíme překlad jako přijatelný, protože splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence. Specifický právní význam výrazu *se hledí* je však ve francouzském překladu opět zbytečně neutralizován výrazem *on considère*. Místo slovesa *considérer* se v překladu nabízí užít významově adekvátnější sloveso *réputer* či výraz *être censé* (*L'avance déposée est réputé / est censé étant la propriété de la personne*

⁴⁷ Article 805 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

obligée. namísto ***On considère l'avance déposée comme la propriété de la personne obligée.***).

Dílčí závěr

Konstrukční jazyková šablona *na...se hledí jako na* označuje v novém občanském zákoníku institut právní fikce. Zjišťujeme, že je tato právní skutečnost ve francouzském občanském zákoníku formulována převážně prostřednictvím slovesných výrazů *être réputé* a *être censé*. Tyto dva výrazy lze dle našeho názoru pokládat za funkčně ekvivalentní, přestože nelze tvrdit, že má jazyková šablona *na...se hledí jako na* ve francouzštině nějaké jednoznačné funkční ekvivalenty. Při převodu šablony je francouzský překlad poměrně konzistentní. Dvě nalezená řešení vyjadřují sémantický obsah šablony prostřednictvím významově neutrálního slovesa *considérer*. K dispozici máme 4 právně a interpretačně ekvivalentní vazby ve francouzštině, a sice osobní vazbu slovesa *considérer*, definiční konstrukci *on considère...comme*, osobní vazbu slovesa *réputer* a slovesný výraz *être censé*. V rámci konzistence výrazových prostředků, na niž si zakládá výchozí text, se dle našeho názoru ve francouzském překladu nabízí formulovat právní fikce jednotně pomocí výrazů *être réputé* a *être censé* po vzoru francouzského občanského zákoníku.

7.4. *na ... se hledí, jako by ...*

U šablony *na...se hledí, jako by* zaznamenáváme v Novém občanském zákoníku 3 výskyty. Stejně jako šablona *na...se hledí jako na* označuje i šablona *na...se hledí, jako by* v kodexu institut právní fikce (srov. kapitola 7.3. *na...se hledí jako na* této diplomové práce). Rovněž v syntaktické rovině se šablona *na...se hledí, jako by* podobá šabloně *na...se hledí jako na*. Predikát *se hledí*, tvořící větné jádro šablony, má v češtině nevyjádřený podmět. Opět se jedná o deagentní syntaktickou konstrukci s reflexivní formou slovesnou.

Z hlediska strukturálního hovoříme o šabloně konstrukční. Šablona *na...se hledí, jako by* se skládá z předložkové konstanty *na*, po které následuje proměnný jednoslovný či víceslovný prvek, který v rámci definiční konstrukce, již je jednoduchá věta, vždy plní roli předmětu. Tento prvek může být v textu vyjádřen samostatně, nebo může být rozvinut vedlejší větou či několika vedlejšími větami. Následuje predikát *se hledí*, po kterém následuje vedlejší věta příslovečná s proměnlivou lexikální náplní, uvozená konstantním spojkovým výrazem *jako by*. Tím se liší od šablony *na...se hledí jako na*, ve které po konstantě *se hledí* následuje proměnný větný člen. Z funkčního hlediska pak logicky hovoříme o šabloně vnitřní, zajišťující návaznost v rámci právního projevu.

Konstrukční šablona *na...se hledí, jako by* je ve francouzském překladu ve všech 3 zaznamenaných případech převáděna užitím osobní vazby slovesa *considérer* v trpném rodě. Níže uvádíme dva příklady, které tento převod demonstrují (viz příklad č. 27 a 28).

Příklad č. 27

NOZ

§ 71

(2) **Na** člověka, který byl prohlášen za mrtvého, **se hledí, jako by** zemřel. [...]

NOZ FR

Art. 71

(2) Un homme déclaré mort, **est considéré comme** mort. [...]

Příklad č. 28

§ 245

Na usnesení členské schůze nebo jiného orgánu, které se přičí dobrým mravům, nebo mění stanovy

Art. 245

Les résolutions de l'assemblée des membres ou d'un autre organe qui est contraire aux bonnes

tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, **se hledí, jako by** nebylo přijato. [...]

mœurs ou modifie les statuts de telle sorte que leur contenu va à l'encontre des mesures répressives de la loi, **sont considérées comme** n'ayant jamais été adoptées. [...]

U překladu šablony *na...se hledí, jako by* pozorujeme v příkladech výše překladatelský postup syntaktické transpozice, resp. gramatické transformace, a to na dvou úrovních. První spočívá ve změně slovesného rodu, hovoříme tedy o transpozici aktivum – pasivum. Druhá spočívá v obměně hlavní věty *se hledí* na větný člen *être considéré*. Dále v překladu do francouzštiny dochází k modulaci neosobního vyjádření *se hledí* na osobní slovesnou vazbu *être considéré*.

Ve francouzském překladu paragrafu § 71 (viz příklad č. 27) dochází k posunu právního smyslu na úrovni výrazu *déclaré mort*. Ze sémantického hlediska se překlad jeví jako správný, z právního hlediska se však jedná o jinou skutečnost. Francouzský občanský zákoník rozeznává pojem *déclaration de décès*, kdy je smrt jistá, od pojmu *déclaration d'absence*, kdy je smrt nejistá (např. předpokládá-li se, že člověk zemřel při nějaké nehodě, ale jeho tělo nebylo nalezeno). Z tohoto důvodu by měl být v překladu použit výraz *déclaré absent*.

V příkladu č. 28 bohužel taktéž dochází k posunu významu, a to na úrovni celé vedlejší věty, neboť se ve francouzštině slovesa *est* a *modifie* gramaticky váží k substantivu *organe*, zatímco slovesa *se přičí* a *mění* se v češtině vztahují k substantivu *usnesení*. Termín *usnesení* je navíc do francouzštiny bezdůvodně převáděn do plurálu, což zapřičiňuje nesrozumitelnost celé výpovědi.

Pro vyjádření právní fikce bylo ve francouzském překladu opět zvoleno významově neutrální sloveso *considérer*, které by bylo možné nahradit slovesem *réputer* pro dosažení lepší právní interpretace (art. 71: *L'homme qui avait été déclaré absent est réputé être mort*. [...]) namísto *Un homme déclaré mort, est considéré comme mort*. [...], art. 245: *Les résolutions* [...], **sont réputées n'avoir jamais été adoptées**. [...]) namísto *Les résolutions* [...], **sont considérées comme n'ayant jamais été adoptées**. [...]).

Dílčí závěr

Konstrukční jazyková šablona *na...se hledí, jako by* označuje v novém občanském zákoníku institut právní fikce. Svou strukturou i věcnou podstatou připomíná konstrukční šablonu *na...se hledí jako na...*. Na základě naší analýzy jsme již v dřívější kapitole zjistili, že francouzský občanský zákoník formuluje institut právní fikce převážně pomocí výrazů *être réputé* a *être censé*. Nelze však tvrdit, že má jazyková šablona *na...se hledí jako by* ve francouzštině nějaké jednoznačné funkční ekvivalenty. Francouzský překlad šablony *na...se hledí, jako by* je zcela konzistentní. Ve všech námi zaznamenaných případech je tato šablona do francouzštiny převáděna užitím osobní vazby slovesa *considérer* v trpném rodu, což v dostatečné míře splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence. Podobně jako šablonu *na...se hledí jako na* se i šablonu *na...se hledí, jako by* nabízí do francouzštiny překládat prostřednictvím útvarů *être réputé* nebo *être censé* pro dosažení výrazové konzistence, na které si zakládá výchozí text..

7.5. v ujednané době

U šablony *v ujednané době* zaznamenáváme v novém občanském zákoníku celkem 10 výskytů (§ 1926 (1), § 2206 (1), § 2322 (1), § 2419, § 2453, § 2555, § 2558, § 2767 (2), § 2791 (2), § 2826 (2)). Objevuje se také šablona *v dohodnuté době* (§ 2399 (1), § 2597 (1)) se stejným významovým obsahem.

Dle strukturálního hlediska kategorizujeme šablonu *v ujednané době* jako lexikální jazykovou šablonu. V rámci právního projevu nejčastěji zajišťuje návaznost na předchozí projev, a tudíž hovoříme o šabloně vnitřní. Slovní spojení *v ujednané době*, charakteristické svou standardností, je složeno z výrazů s neutrálním významem (*v, ujednané*) a termínů se specifickým právním výrazem (*době*). Nový občanský zákoník rozlišuje pojem lhůta a doba, přičemž lhůta představuje časové období, ve kterém je možné uplatnit nějaké právo, zatímco pojem doba představuje časový úsek, jehož uplynutím dochází k zániku určitého práva či určité povinnosti. Význam šablony *v ujednané době* tudíž interpretujeme jako v rámci časového úseku, na kterém se dohodly smluvní strany, a jehož uplynutím dojde k zániku práva či povinnosti jedné ze smluvních stran.

Ve francouzském překladu je šablona *v ujednané době* převáděna jako *dans le délai convenu* v 5 případech, *dans un délai convenu* v 1 případě, *dans un délai fixé* v 1 případě, *pendant le délai consenti* v 1 případě, *pendant la période convenue* v 1 případě a *à l'heure convenue* v 1 případě.

Příklad č. 29 (viz níže) demonstruje užití ekvivalentu *v ujednané době*.

Příklad č. 29

NOZ

NOZ FR

§ 2558

Art. 2558

Dopravce provede přepravu do místa určení s odbornou péčí **v ujednané době**, a nebyla-li ujednána, bez zbytečného odkladu. (...)

Le transporteur exécute le transport vers le lieu de destination avec professionnalisme et **dans le délai convenu**, et si le délai n'a pas été convenu, sans retard injustifié.

Překlad šablony *v ujednané době* prostřednictvím slovního spojení *dans le délai convenu* je doslovný. Slovní spojení *dans le délai convenu* v překladu splňuje požadavek

převodu obsahové ekvivalence. To platí rovněž pro synonymní výraz *dans un délai convenu*. Francouzský termín *délai* je náležitým funkčním ekvivalentem českého termínu *doba*. Atribut *convenu* shledáváme jako vhodně zvolený slovníkový ekvivalent českého výrazu *ujednané*, neboť v sobě zahrnuje myšlenku dohody. Výraz *dans le délai convenu* nicméně ve francouzském občanském zákoníku nenalzáme.

Výrazy *dans un délai fixé* a *pendant le délai consenti* dle našeho názoru nevystihují zcela přesně významový obsah šablony *v ujednané době*. Atribut *fixé* do češtiny překládáme jako *stanovený/určený*. Pokud je tento výraz použit ve francouzském překladu, pak lze chápat, že doba byla stanovena jednostranně. Příklad tohoto významu nalzáme např. v čl. 127 francouzského občanského zákoníku (viz níže), ve kterém má být doba jednostranně stanovena soudem.

Art. 127

Lorsque le jugement déclaratif d'absence est rendu, des extraits en sont publiés selon les modalités prévues à l'article 123, **dans le délai fixé** par le tribunal [...] ⁴⁸

Na podobný problém narážíme také u výrazu *consenti*, který do češtiny překládáme jako *schválený/lodsouhlasený*. Přestože oba výrazy zdánlivě vystihují význam výrazu *ujednané*, zohledníme-li tento aspekt, pak hodnotíme obě řešení jako nevyhovující z důvodu nesprávně zvoleného slovníkového ekvivalentu výrazu *ujednaný*. Co se týká volby předložky *pendant*, ačkoliv neposouvá význam sdělení, není dle našeho názoru žádoucí ji v překladu použít. Ve francouzském občanském zákoníku se termín *délai* daleko častěji vyskytuje ve spojení s předložkou *dans* než ve spojení s předložkou *pendant*.

Na první pohled si všímáme, že jednotlivá řešení operují s odlišnými determinanty. V rámci vývoje francouzského jazyka byl význam určitého členu (*le, la, les*) posunut z konkrétního k univerzálnímu. Tento posun je podle G. Cornu (2005, s. 280) akcentován zejména v právním jazyce, kde má určitý člen schopnost propůjčit obecnou hodnotu podstatnému jménu, ke kterému se váže. Ve vyjadřování obecnosti má však své místo také člen neurčitý (*un, une, des*), který

⁴⁸ Article 127 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 03.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

může v právním diskursu označovat nějaký nekonkrétní prvek (např. *tout fait quelconque de l'homme qui cause a autrui un dommage*) (G. Cornu: 2005, s. 280).

V ustanovení odstavce 2 paragrafu § 2555 si všímáme, že byl v překladu šablony použit neurčitý člen, a tudíž chápeme pojem *v ujednané době* v obecném smyslu (§ 2555 (2) *Si l'expéditeur ne demande pas le transporteur à ce que l'expédition soit reçue dans un délai fixé [...]*). V ustanovení odstavce 1 paragrafu § 2206 se překladatel naopak rozhodl použít určitý člen, přičemž nelze jednoznačně tvrdit, že tak učinil ve snaze zobecnit pojem *v ujednané době*, nebo zdůraznit, že se jedná o konkrétní ujednanou dobu, na které se dohodly smluvní strany (§ 2206 (1) *Le loueur remet le bien au locataire dans le délai convenu [...]*). Volba určitého a neurčitého členu je tudíž v obou případech obhajitelná.

Příklady č. 30 a 31 (viz níže) demonstrují převod šablony *v ujednané době* prostřednictvím slovních spojení *à l'heure convenue* a *pendant la période convenue*.

Příklad č. 30

NOZ

§ 2322

(1) Pronajímatel odevzdá nájemci dopravní prostředek spolu s potřebnými doklady **v ujednané době**, jinak bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy.

NOZ FR

Art. 2322

(1) Le loueur remet au locataire le moyen de transport accompagné des documents nécessaires **à l'heure convenue**, sinon, sans délai indu après la conclusion du contrat.

Příklad č. 31

§ 2419

Závazek zanikne, pokud věc nebude skladovateli předána k uskladnění **v ujednané době**, jinak do šesti měsíců od uzavření smlouvy.

Art. 2419

L'engagement prend fin, si le bien n'est remis au stockeur pour le stocker **pendant la période convenue**, sinon dans les six mois après la conclusion du contrat.

Všímáme si, že český právní termín *doba* je v příkladu č. 30 do francouzštiny překládán jako *heure* a v příkladu č. 31 jako *période*. V prvním případě dochází v překladu k posunu smyslu sdělení. Zatímco z ustanovení odstavce 1 paragrafu § 2322

vyplývá, že předání dopravního prostředku musí proběhnout v rámci dohodnutého časovém úseku, z francouzského překladu vyplývá, že toto předání musí proběhnout v určitém dohodnutém čase. Český výraz *doba* můžeme do francouzštiny překládat jako *période*, nicméně se jedná o ekvivalent slovníkový, a nikoliv ekvivalent funkční, a tudíž hovoříme o posunu smyslu z důvodu nedostatečné právní interpretace.

Dílčí závěr

Lexikální šablona *v ujednané době* je ustáleným lexikálním vzorcem pro vyjádření významu *v rámci časového úseku, na kterém se dohodly smluvní strany, a jehož uplynutím dojde k zániku práva či povinnosti jedné ze smluvních stran*. Tato šablona nemá ve francouzštině jednoznačný funkční ekvivalent, přestože zjišťujeme, že tentýž sémantický obsah vyjadřuje slovní spojení *dans le délai convenu*. Francouzský překlad šablony *v ujednané době* není soustavný a v mnoha ohledech vykazuje závažné nedostatky. Požadavek převodu sémantické ekvivalence splňují pouze 2 ze 6 zaznamenaných ekvivalentů. K dispozici máme právně a interpretačně ekvivalentní konstrukci *dans un/le délai convenu*. V ostatních případech překladatel neprovedl dostatečnou interpretaci šablony *v ujednané době*, a tudíž ve francouzském překladu zapříčinil posun smyslu.

7.6. *na návrh osoby, která na tom má právní zájem*

U jazykové šablony *na návrh osoby, která na tom má právní zájem* zaznamenáváme v Novém občanském zákoníku celkem 8 výskytů (§ 66 (2), § 71 (1), § 72, § 377 (1), § 1168 (1), § 1429 (2), § 1455 (2), § 1469 (1)).

Objevují se také šablony *na návrh osoby, která osvědčí právní zájem* (§ 366, § 367 (1), § 375 (2), § 417), *na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem* (§ 191 (2), § 396 (2), § 401 (2)) a *na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem* (§ 165 (1), § 209 (1)). Nalézáme i další podobné struktury téhož významového sdělení, každá z nich se však v textu nového občanského zákoníku vyskytuje pouze jednou (*na návrh osoby, která na tom má oprávněný zájem* (§ 268 (1)), *na návrh toho, kdo na tom má právní zájem* (§ 1572 (1)), *na návrh toho, kdo prokáže právní zájem* (§ 212 (1))).

V případě konstrukce *na návrh osoby, která na tom má právní zájem* hovoříme o prostě oznamovací, větné jazykové šabloně. Jedná se o polovětnou syntaktickou konstrukci, směřující ke stylové náležitosti právních projevů. Je složena z výrazů s neutrálním významem (*na, návrh, která, tom*) a výrazů, které mají vedle obecného výrazu i specifický právní význam (*osoby, právní zájem*). Zahrnuje v sobě také slovní spojení (*mít právní zájem – osvědčit/prokázat právní zájem*). Význam šablony interpretujeme jako *na návrh osoby, fyzické či právní, která to může po právu požadovat*. Výraz *návrh* je přitom právně neutrální.

V rámci právních textů tato šablona buď uvozuje konkrétní právní projev, nebo zajišťuje jeho pokračování v rámci souvětí. Je složena z útvaru *na návrh osoby*, který v textu vždy tvoří závěrečnou část hlavní věty, jejíž podmínkou je často *soud*, a vedlejší věty přívlastkové *která na tom má právní zájem*.

Větná šablona *na návrh osoby, kdo na tom má právní zájem* je ve francouzském překladu převáděna jako *sur (la) requête de la personne qui en a un intérêt juridique* v 5 případech, *sur requête de la personne qui en présente juridiquement un intérêt* v 1 případě, *sur la demande d'une personne qui en a un intérêt juridique* v 1 případě a ve zbývajícím 1 případě jako *sur la proposition d'une personne qui en a un intérêt légitime*. Vzhledem k tomu, že jednotlivá řešení nevyžadují znázornění v kontextu, jsou souhrnně demonstrována prostřednictvím níže uvedeného schématu (viz Tab. 1).

	<i>na návrh</i>	<i>osoby,</i>	<i>která na tom má</i>	<i>právní zájem</i>
§ 66	sur la requête	de la personne	qui en a	un intérêt juridique
§ 71	sur la demande	d'une personne	qui en a	un intérêt juridique
§ 72	sur requête	de la personne	qui en présente	juridiquement un intérêt
§ 377	sur la proposition	d'une personne	qui en a	un intérêt légitime
§ 1168	sur requête	de la personne	qui en a	un intérêt juridique
§ 1429	sur la requête	de la personne	qui en a	un intérêt juridique
§ 1455	sur la requête	de la personne,	qui en a	un intérêt juridique
§ 1469	sur requête	de la personne	qui en a	un intérêt juridique

Tab. 1. – Schéma překladu šablony *na návrh osoby, která na tom má právní zájem*

S výjimkou paragrafu § 72 se jedná o doslovné překlady, ve kterých si přímo odpovídají jednotlivé lexikální jednotky i slovní druhy. V paragrafu § 72 dochází k lexikální transpozici na úrovni francouzského adverbia *juridiquement*, které nahrazuje české adjektivum *právní*.

Požadavek převodu obsahové ekvivalence byl zachován pouze v překladu paragrafu § 377. U ostatních řešení bohužel dochází k posunu smyslu z důvodu nedostatečné právní interpretace. K tomuto posunu smyslu dochází na úrovni termínu *právní zájem*, který je do francouzštiny převáděn jako *intérêt juridique*, nicméně funkčním ekvivalentem termínu *právní zájem* je ve francouzštině *intérêt légitime*. Na výše uvedených příkladech (s výjimkou paragrafu § 72) si všimáme, že překladatel při překladu pojmu neprovedl dostatečnou právní analýzu a místo použití odpovídajícího funkčního ekvivalentu převedl pojem doslova.

Termín *intérêt légitime* se ve francouzském občanském zákoníku vyskytuje ve člancích 60, 61, 510 a 1346, a to ve spojení se slovesy *avoir* či *justifier* (v případě vazby s živým podmětem) (viz níže).

Art. 60

[...] S'il estime que **la demande** ne revêt pas **un intérêt légitime**, [...], l'officier de l'état civil saisit sans délai le procureur de la République. [...]⁴⁹

Art. 61

Toute personne qui **justifie d'un intérêt légitime** peut **demander** à changer de nom. [...]⁵⁰

Art. 510

[...], le juge peut, [...], autoriser le conjoint, le partenaire du pacte civil de solidarité qu'elle [la personne protégée] a conclu, un parent, un allié de celle-ci ou un de ses proches, s'ils **justifient d'un intérêt légitime**, [...] à se faire communiquer à leur charge par le tuteur une copie du compte et des pièces justificatives ou une partie de ces documents.⁵¹

Art. 1346

La subrogation a lieu par le seul effet de la loi au profit de celui qui, **y ayant un intérêt légitime**, paie dès lors que son paiement libère envers le créancier celui sur qui doit peser la charge définitive de tout ou partie de la dette.⁵²

Pokud jde tedy o překlad slovesa *mít*, pak se jako vhodné ekvivalenty nabízí slovesa *avoir* a *justifier*. Přestože sloveso *présenter* užitá v překladu paragrafu § 72 splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence, k označení jednoho konkrétního významu by měl francouzský překlad používat vždy jen jeden výraz a měl by se vyvarovat používání synonym. Dle našeho názoru by tudíž bylo nejvhodnější v překladu šablony užívat soustavně buď sloveso *avoir*, nebo sloveso *justifier* po vzoru francouzského občanského zákoníku.

Zaměříme-li se na výběr ekvivalentu pro substantivum *návrh*, francouzský překlad nabízí 3 možnosti, a to *requête*, *demande* a *proposition*. Vzhledem k tomu, že výraz *návrh*

⁴⁹ Article 60 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

⁵⁰ Article 61 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

⁵¹ Article 510 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

⁵² Article 1346 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

je v právním jazyce výrazem neutrálním, je nutné ho do francouzštiny překládat pomocí neutrálního ekvivalentu, který není součástí odborné slovní zásoby. Tento požadavek dle našeho názoru nejlépe splňuje neutrální výraz *propositon*.

Výraz *requête* lze do češtiny skutečně překládat jako *návrh*, nicméně kromě obecného významu, který G. Cornu (2020, s. 900) vymezuje jako “*demande adressée à une autorité ayant pouvoir de décision*“, má tento pojem i specifický právní význam, jenž G. Cornu (2020, s. 901) definuje jako “*acte par lequel est formé une demande en justice dans les procédures non contradictoires et qui, consistant en un écrit motivé, est directement présenté au juge*“. Podobně i výraz *demande* může mít ve francouzském právu specifický právní význam, který G. Cornu (2020, s. 318) vymezuje jako “*acte juridique, par lequel une personne formule une prétention quelle soumet au juge*“. G. Cornu však uvádí (2020, s. 901), že jsou pojmy *requête* a *demande* někdy užívány synonymně, a to převážně ve spojení *à la demande de ... (telle personne)*, které se často objevuje v dokumentech doručených soudním doručovatelem. S přihlédnutím k výše popsaným důvodům by bylo dle našeho názoru nejvhodnější překládat výraz *návrh* prostřednictvím neutrálního ekvivalentu *proposition*, aby překlad zbytečně neimplikoval nějaký specifický právní význam (*sur la proposition d'une personne qui en a un intérêt légitime*, popř. *sur la proposition d'une personne qui justifie d'un intérêt légitime*).

Dílčí závěr

Lexikální šablona *na návrh osoby, která na tom má právní zájem* označuje v novém občanském zákoníku význam *na návrh osoby, právnické nebo fyzické, která to může po právu požadovat*. Zjišťujeme, že tato šablona, podobně jako šablony, které jsme v práci analyzovali dříve, nemá ve francouzštině jednoznačný funkční ekvivalent. Její význam je ve francouzském občanském zákoníku formulován několika různými způsoby. Francouzský překlad opět není v převodu šablony konzistentní. Ze čtyř zaznamenaných ekvivalentů lze za právně a interpretačně ekvivalentní pokládat pouze konstrukci *sur la proposition d'une personne qui en a un intérêt légitime*. V ostatních případech v textu dochází k posunu smyslu z důvodu nedostatečné právní interpretace na úrovni termínu *právní zájem*.

7.7. *bez zbytečného odkladu*

U šablony *bez zbytečného odkladu* zaznamenáme v Novém občanském zákoníku celkem 203 výskytů.

Pojem *bez zbytečného odkladu* označuje v právu neurčitou lhůtu bez zákonné definice. Vymezení pojmu *lhůta bez zbytečného odkladu* nalézáme v judikatuře. Nejvyšší soud uvádí v rozhodnutí pod sp. zn. 32 Cdo 2484/2012, že tato lhůta „*přímo neurčuje, v jakém konkrétním časovém okamžiku je třeba povinnost plnit či jinak konat. Jde tak o neurčitou lhůtu, jejíž podstatu vymezuje již její slovní vyjádření. Z časového určení bez zbytečného odkladu je třeba dovodit, že jde o velmi krátkou lhůtu, již je miněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.*”⁵³ Hovoříme tedy o lhůtě v řádu několika dnů, maximálně týdnů, určené ke splnění nějaké povinnosti či k uskutečnění nějakého právního úkonu či jiného projevu vůle. S pojmem *bez zbytečného odkladu* operuje často nejen Nový občanský zákoník, ale také obchodní zákoník a další předpisy soukromého práva a veřejné právo.⁵⁴

Šablonu *bez zbytečného odkladu* kategorizujeme jako lexikální jazykovou šablonu. Její použití se v právním projevu stalo konvenční. Přestože neoznačuje žádnou konkrétní právní skutečnost, neměla by být v právních textech synonymně nahrazována. Dle funkčního hlediska analyzujeme šablonu *bez zbytečného odkladu* jako vnitřní, popřípadě závěrečnou jazykovou šablonu. V rámci věty zajišťuje návaznost na předchozí projev (§ 1715 *Strany oznámí bez zbytečného odkladu soudu, který vede řízení o dědictví, že dědictví bylo zcizeno*), nebo větu uzavírá (§ 1958 (2) *Neujednají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu*).

⁵³ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012*. Datum rozhodnutí: 10.12.2013. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [\[http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012\]](http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012)

⁵⁴ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012*. Datum rozhodnutí: 10.12.2013. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [\[http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012\]](http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012)

Francouzský překlad šablony *bez zbytečného odkladu* zkoumáme na prvních 100 výskytech. V námi zkoumaném vzorku je tato šablona převáděna jako *sans délai indu* v 82 případech, *immédiatement* v 5 případech, *sans délai* ve 3 případech, *sans retard* v 1 případě, *sans tarder* v 1 případě a *rapidement* v 1 případě. Ve 2 případech dochází při překladu k vynechání šablony a ve zbývajících 5 případech nebyla z důvodu rekodifikace data nalezena. Podrobné schéma převodu této šablony nalezneme v příloze č. 2 této diplomové práce.

Příklad č. (viz níže) demonstruje doslovný překlad šablony *bez zbytečného odkladu* prostřednictvím konstrukce *sans délai indu*.

Příklad č.

NOZ

NOZ FR

§ 333

Art. 333

(1) Převzatý předmět vkladu předá správce vkladů nadaci **bez zbytečného odkladu** po jejím vzniku.

(1) L'administrateur des versements transfère **sans délai indu** la nature du versement à la fondation après sa création.

V námi zkoumaném vzorku byla šablona *bez zbytečného odkladu* nejčastěji překládána doslovně jako *sans délai indu*. Tento překlad považujeme za zcela obhajitelný, neboť splňuje svou informativní funkci. Francouzské přídavné jméno *indu* je odvozeno od slovesa *devoir*. Jeho obecný význam je vymezen ve slovníku Francouzské akademie jako „*qui est contraire à la raison, à la règle, à l'usage*“⁵⁵. Do češtiny jej překládáme jako *nenáležitý/nevhodný*. Tento výraz nesmí být zaměňován se substantivizovaným adjektivem *l'indu*, které má ve francouzštině specifický právní význam, a jehož funkčním ekvivalentem je v češtině *nedluh*, tedy termín pojící se k institutu bezdůvodného obohacení.

Konstrukci *sans délai indu* ve francouzském občanském zákoníku nenalzáme. Objevují se však konstrukce *sans délai* (čl. 57, 60, 67, 69, 87, 129, 171-4, 175-2, 316-1, 316-2, 336-1, 375-2 aj.) a *sans délai injustifié* (čl. 1172) (viz níže).

⁵⁵ *Dictionnaire de l'Académie française*. 9e édition. [online]. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z <http://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9I0999>

Art. 67

L'officier de l'état civil fera, **sans délai**, une mention sommaire des oppositions sur le registre des mariages [...]⁵⁶

Art. 1172

[...] L'auteur de l'offre doit accuser réception **sans délai injustifié**, par voie électronique, de la commande qui lui a été adressée. [...]⁵⁷

V kodexu se objevuje taktéž výraz *immédiatement* (art. 21-25-1, 56, 57, 80, 171-7, 171-8, 280 aj.), který však dle našeho názoru nevystihuje dostatečným způsobem význam šablony *bez zbytečného odkladu*, který si vykládáme jako co nejdříve, kdy jen je to možné, což může, ale nemusí znamenat ihned⁵⁸. Zákon nám tím neurčitými pojmy dává jistou míru benevolence, když nestanovuje přesný počet hodin, dní nebo měsíců, přičemž však vyžaduje zapojení zdravého úsudku. Jako významově přesnější než *immédiatement* se dle našeho názoru jeví užití ekvivalenty *sans retard*, *sans tarder* a *rapidement*, ačkoliv je ze stylistického hlediska hodnotíme jako nevhodné. U všech těchto ekvivalentů ve francouzském překladu dochází k transpozici slovního druhu.

V příkladu č. (viz níže) pozorujeme vynechání šablony *bez zbytečného odkladu* ve francouzském překladu.

⁵⁶ Article 67 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/]

⁵⁷ Article 1172 du *Code civil*. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 1. 5. 2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/]

⁵⁸ V kauze, kterou se Nejvyšší soud zabýval pod číslem spisovým 32 Cdo 2484/2012, bylo dovozeno, že v kontextu téměř desetiletého smluvního vztahu lze dva měsíce vyhodnotit jako bez zbytečného odkladu (*Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012*. Datum rozhodnutí: 10.12.2013. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012>]). V případě sp. zn. 32 Cdo 2947/2016 Nejvyšší soud vyložil, že oznámení ztráty dispoziční moci nad platební kartou až po čtyřech dnech, tedy až ve chvíli, kdy si dotyčný všiml neoprávněných plateb, nelze vyhodnotit jako bez zbytečného odkladu. Soud uzavřel, že ztráta měla být nahlášena okamžitě (*Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2947/2016*. Datum rozhodnutí: 27.02.2018. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://kraken.slv.cz/32Cdo2947/2016>]).

(1) Kdo v dobré víře zřídil na cizím pozemku stavbu, má právo domáhat se po vlastníku pozemku, který o zřizování stavby věděl a **bez zbytečného odkladu** ji nezakázal, aby mu pozemek převedl za obvyklou cenu. [...]

1) Une personne qui, de bonne foi a mis en place un bâtiment sur le fond de terre d'autrui, a le droit d'exiger du propriétaire du fonds de terre qui avait connaissance de la mise en place du bâtiment, que le fonds de terre lui soit remis au prix habituel. [...]

Překladatel zde neprovedl dostatečnou právní analýzu a místo použití vhodného ekvivalentu se rozhodl šablonu *bez zbytečného odkladu* v překladu vynechat. Tím však způsobil, že byla vynechána podstatná informace. Francouzský překlad vylučuje možnost, že majitel pozemku zřizování stavby včas zakázal, ale zřizovatel stavby jeho zákaz nebral v potaz, a tudíž dochází v překladu k posunu smyslu celé výpovědi.

Dílčí závěr

Lexikální jazyková šablona *bez zbytečného odkladu* je ustáleným lexikálním vzorcem pro vyjádření neurčité lhůty, přičemž se očekává, že se bude jednat *bezodkladně, neprodleně, bezprostředně* či *okamžitě*. Tento význam je ve francouzském občanském zákoníku formulován různými způsoby, a tudíž tato šablona nemá ve francouzštině žádný jednoznačný funkční ekvivalent. V námi zkoumaném vzorku nalézáme 7 různých řešení převodu šablony *bez zbytečného odkladu* do francouzštiny. K dispozici máme 5 právně a interpretačně ekvivalentních vazeb, a sice *sans délai indu, sans délai, sans retard, sans tarder* a *rapidement*. Ekvivalent *immédiatement* dle našeho úsudku splňuje požadavek převodu obsahové ekvivalence pouze částečně a ekvivalenty *sans retard, sans tarder* a *rapidement* hodnotíme jako stylisticky nevhodné, přestože v překladu plní svou informativní funkci.

ZÁVĚR

V naší diplomové práci jsme se zabývali tématem překladu jazykových šablon v novém občanském zákoníku do francouzského jazyka. V teoretické části práce jsme obecně charakterizovali právní jazyk, stručně jsme nastínili dosavadní výzkum o právním jazyce v českém a frankofonním prostředí, popsali jsme funkce právního jazyka a některá jeho syntaktická a stylistická specifika, představili jsme si jednotlivé složky slovní zásoby právního jazyka, charakterizovali jsme jazykové šablony a popsali jsme jejich kategorie dle strukturálního, funkčního a obsahového hlediska. Dále jsme nastínili problematiku právního překladu s důrazem na jednotlivé fáze při procesu mezijazykového právního překladu. V empirické části jsme provedli translatologickou analýzu vybraných částí textu nového občanského zákoníku a jeho francouzského překladu, který vznikl v rámci projektu *Nové soukromé právo* v letech 2013-2015. Pro naši analýzu jsme zvolili šablony (1) *má se za to, že*, (2) *platí, že*, (3) *na...se hledí jako na...*, (4) *na...se hledí, jako by...*, (5) *v ujednané době*, (6) *na návrh osoby, která na tom má právní zájem* a (7) *bez zbytečného odkladu*. Náš výběr zahrnuje zástupce všech Tomáškových (2003) kategorií jazykových šablon dle strukturálního hlediska, a sice lexikálních (*v ujednané době*, *bez zbytečného odkladu*), větných (*má se za to, že*, *platí, že*, *na návrh osoby, která na tom má právní zájem*) i konstrukčních (*na...se hledí jako na...*, *na...se hledí, jako by...*). Translatologickou analýzu jsme provedli na pozadí analýzy lingvisticko-právní. Naším hlavním cílem bylo: a) popsat, jakým způsobem byly jednotlivé jazykové šablony překládány a b) vyhodnotit, zda použité francouzské vazby lze pokládat za právně a interpretačně ekvivalentní.

Francouzský překlad nového občanského zákoníku není právně závazný a jeho cílem je informovat potencionálního příjemce o české soukromoprávní úpravě. Přestože je překlad zamýšlen pro frankofonního příjemce, zůstává pevně spjat s českou kulturou, protože se odkazuje na skutečnosti spojené s výchozím právním prostředím. U námi zkoumaných větných a konstrukčních šablon překladatel zvolil překladatelský postup syntaktické transpozice aktivum – pasivum ve více než polovině námi zaznamenaných případů. V mnoha případech dochází ve francouzském překladu také k syntaktické modulaci neosobní vazba – osobní vazba, a to zejména při překladu šablony *na...se hledí, jako by...*, u které k tomuto postupu dochází ve 100 % případů, a u šablony *na...se hledí jako na...*, u které ke stejnému postupu dochází v 83 % případů. Překladatel se v několika

případech uchýlil rovněž k doslovnému překladu, a to zejména při překladu šablony *na návrh osoby, která na tom má právní zájem*, která je překládána doslovně v 88 % případů, a u šablony *platí, že*, která je překládána doslovně v 70 % případů. V případě námi zkoumaných lexikálních šablon zvolil překladatel většinou doslovný překlad, a sice ve 100 % případů u šablony *v ujednané době* a v 86 % případů u šablony *bez zbytečného odkladu*. Při převodu lexikální šablony *bez zbytečného odkladu* překladatel zvolil v několika případech také překladatelský postup transpozice slovního druhu. V případě námi zkoumaných jazykových šablon ve francouzštině nenalzáme jednoznačné funkční ekvivalenty, což je do velké míry dáno tím, že neoznačují jeden konkrétní pojem a vždy jsou dány významem jednotlivých slov, které je utvářejí. Jazykové šablony *má se za to, že, platí že, na...se hledí jako na... a na...se hledí, jako by* označují v novém občanském zákoníku právní domněnky a právní fikce, čímž plní zvláštní funkci v rámci českého právního řádu. Na rozdíl od nového občanského zákoníku však francouzský občanský zákoník ani jiné francouzské zákony nevyjadřují tyto právní instituty cíleně a soustavně pomocí určitých lexikálních prostředků a za právně a interpretačně ekvivalentní lze tudíž považovat hned několik vazeb. Požadavek ustálenosti a ústrojnosti, který je obecně kladen na právní jazyk, nebyl při překladu námi pozorovaných jazykových šablon naplněn. Překlady jednotlivých jazykových šablon jsou dosti nevyvážené. Konzistence překladu byla dodržena pouze u konstrukční šablony *na...se hledí, jako by*, v ostatních případech zaznamenáváme hned několik různých řešení, přičemž pouze některá z nich lze pokládat za právně a interpretačně ekvivalentní. Nekonzistence v překladu je dána tím, že se překladatel často nezamýšlel nad právní podstatou vyjadřované skutečnosti a vycházel pouze z jazykové formy ve výchozím jazyce, aby v jazykové formě korespondovala nebo vypadala, že koresponduje s klauzí ve výchozím textu. Z toho důvodu v překladu několikrát dochází k posunu smyslu z důvodu nedostatečné právní interpretace. Ve francouzských zákonech nalzáme stereotypní formulace, které by bylo vhodné uplatnit při překladu námi zkoumaných jazykových šablon do francouzštiny. Zadavatel projektu *Nové soukromé právo* si je zřejmě vědom nedostatků, které vykazuje francouzský překlad, a proto na internetových stránkách uvádí, že vzhledem k povaze překladatelské činnosti nelze v textu překladu vyloučit možné překladové nuance.

Závěry naší analýzy se přirozeně vztahují pouze na námi vybrané jazykové šablony. Bylo by však zajímavé zkoumat, zda se námi popsané tendence uplatňují i u dalších jazykových šablon objevujících se v novém občanském zákoníku.

RÉSUMÉ

J'ai consacré mon mémoire sur le thème de la traduction juridique. Mon mémoire a pour objet les structures stéréotypées apparaissant dans le Code civil tchèque. Sa méthode principale est une analyse traductologique de quelques structures stéréotypées et de leurs équivalents français dans la traduction française du Code civil tchèque, qui a été créée entre 2013 et 2015 dans le cadre du projet du Ministère de la Justice de la République tchèque intitulé « *Nové soukromé právo* ».

La partie théorique de mon mémoire traite du langage juridique et de la traduction juridique en général. Dans cette partie, j'ai donné un aperçu succinct de la recherche existante sur le langage juridique dans l'environnement tchèque et francophone, j'ai décrit les fonctions du langage juridique et certaines de ses spécificités syntaxiques et stylistiques et j'ai proposé une définition des structures stéréotypées par rapport à d'autres composantes du vocabulaire juridique. Pour définir les structures stéréotypées, je me suis principalement appuyée sur la théorie des jurilinguistes tchèques Michal Tomášek (2003) et Oldřich Man (1969). Enfin, je me suis penchée sur la traduction juridique en mettant l'accent sur les différentes étapes du processus de traduction juridique entre deux langues étrangères.

Dans la partie empirique de mon mémoire, j'ai effectué l'analyse traductologique de certaines structures stéréotypées. J'ai choisi d'analyser 7 structures stéréotypées pour représenter chaque catégorie avec au moins deux exemples. La traduction française du Code civil tchèque n'est pas juridiquement contraignante. Elle est destinée à informer ses destinataires sur la législation tchèque en matière de droit privé. Il est cependant nécessaire qu'elle soit aussi précise et exacte que possible et qu'elle soit cohérente pour répondre à l'exigence de cohérence qu'on impose généralement aux textes juridiques. Mon objectif principal était donc de décrire comment les structures stéréotypées ont été traduites vers le français et d'évaluer la cohérence et la précision des équivalents français utilisés.

Les structures stéréotypées que j'ai examinées avaient plusieurs équivalents possibles en français, ce qui est largement dû au fait qu'elles ne dénotent pas un concept particulier, mais que leur sens est toujours déterminé par le sens des mots individuels qui les forment. Pour évaluer l'exactitude des équivalents utilisés, je les ai comparé avec des

structures stéréotypées que j'ai trouvé dans les lois françaises (notamment dans le Code civil des Français). Les procédés de traduction les plus utilisés au niveau des structures stéréotypées ont été la transposition et la modulation. Dans quelques cas, les structures stéréotypées ont été traduites littéralement. Au niveau des structures stéréotypées qui sont des phrases, la voix active a souvent été remplacée par la voix passive et la forme impersonnelle a souvent été remplacée par la forme personnelle, ce qui n'est pas surprenant compte tenu des différentes tendances linguistiques du tchèque et du français. Alors que certaines structures stéréotypées du code civil tchèque dénotent une réalité juridique spécifique (par exemple les présomptions réfragables et irréfragables et les fictions juridiques), j'ai pu constater qu'en droit français, ces réalités ne sont pas formulées de manière uniforme. Cela peut rendre difficile la traduction de certaines structures stéréotypées vers le français. Néanmoins, dans bien des cas, le traducteur n'a même pas réfléchi à l'essence juridique de ces structures stéréotypées mais les a traduites seulement de manière qu'elles correspondent linguistiquement au texte d'origine.

Après avoir effectué mon analyse, j'ai pu conclure que les structures stéréotypées n'ont pas été traduites en français de manière cohérente. Seule une des structures stéréotypées analysées a été traduite de manière cohérente. Pour les autres structures stéréotypées analysées, plusieurs équivalents ont été utilisés. Le sens des structures stéréotypées a parfois été modifié dans le texte cible, ce qui a empêché leur interprétation juridique exacte. Les conclusions de mon analyse ne s'appliquent qu'aux 7 structures stéréotypées sélectionnées. De futures recherches pourraient être liées à l'observation d'autres structures stéréotypées figurant dans le Code civil tchèque et de leurs traductions pour voir si elles montrent les mêmes tendances.

Seznam použitých zkratek

NOZ nový občanský zákoník

NOZ FR francouzský překlad nového občanského zákoníku

ISAP Informační systém pro aproximaci práva

Seznam použitých tabulek a obrázků

Obr. 1 – Eulerovy kruhy, slovní zásoba právního jazyka

Obr. 2 – Postup utváření odborných textů v pojetí J. C. Gémara (1990)

Obr. 3 – Proces mezijazykového právního překladu

Tab. 1 – Schéma překladu *šablony na návrh osoby, která na tom má právní zájem*

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

i. Odborná literatura

BASSNETT, Susan. *Translation Studies*. Revised Edition. London: Routledge, 1991. ISBN 0-415-06528-3.

BOCQUET, Claude. *La traduction juridique : fondement et méthode*. Collection Traducto. Bruxelles: De Boeck, 2008. ISBN 978-2-8041-5928-3.

CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. 3e éd. Paris: Montchrestien, 2005. Domat droit privé [Montchrestien]. ISBN 2-7076-1425-4.

CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 13e éd. Association Henri Capitant. Paris: Quadriga, 2020. ISBN 978-2-13-081741-3.

ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV – Institut sociálních věcí, 2003. ISBN 80-86642-00-3.

DARBELNET, Jean, VINAY, Jean-Paul. *Stylistique comparée du français et de l'anglais: méthode de traduction*. Nouvelle édition revue et corrigée. Paris: Didier, 1977. ISBN 2-278-00894-3.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-454-1.

GÉMAR, Jean-Claude. *Les fondements du langage du droit comme langue de spécialité*. Du sens et de la forme du texte juridique. *Revue générale de droit*. vol. 21, no 4. Montréal: Université d'Ottawa, Faculté de Droit, 1990. ISSN 2292-2512.

GLABOVÁ, Miroslava. *Francouzský překlad nového občanského zákoníku: translatologická analýza vybraných částí*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav Translatologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.

GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Gramatické prostředky hierarchizace sémantické struktury věty*. Vyd. 1. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1983, pp. 37-67.

HLADIŠ, František. *Problematika českého jazyka v právu*. In: ŽEMLIČKA, Milan (ed) *Termina 94*. Liberec: Katedra českého jazyka a literatury PF TU v Liberci, Ústav pro jazyk český AV ČR, 1995. ISBN 8070838612.

HLOUCH, Lukáš. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7380-303-2.

HOFFMANOVÁ, Jana, ŠIMANDL, Josef. *"Euročeština" v lucemburských překladech dokumentů Evropského parlamentu*. In Naše řeč. Roč. 91, č. 3., 2008, s. 113-126.

HRDLIČKA, Milan. *Odborný text a jeho translace*. In HRALA, M., ed. *Translatologica Pragensia IV. Acta Universitatis Carolinae. Philologica 4/1990*. Praha: Karolinum, 1992, s. 69–80. ISSN 0567-8269.

CHROMÁ, Marta. *Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2851-6.

JELÍNEK, Milan. *Styl administrativně-právní*. In *Jazyk a jeho užívání. Sborník k životnímu jubileu profesora Oldřicha Uličného*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. ISBN 8085899191.

KNAPP, Viktor. *Právní pojmy a právní terminologie*. In *Státní správa: Bulletin Ústavu Státní správy 4*, 1978, s. 5-67.

KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-54-8.

KNAPP, Viktor, GERLOCH, Aleš. *Logika v právním myšlení*. 3. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-86432-02-5.

KOŘENSKÝ, Jan, CVRČEK, František, NOVÁK, František. *Juristická a lingvistická analýza právních textů: (právněinformatický přístup)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1999. ISBN 802000730X.

MAN, Oldřich. *Jazykové šablony v odborném stylu*. In *Acta Universitatis Carolinae, Philologica 4–5. Slavica Pragensia XI*. Praha: 1969, s. 103-111.

MAN, Oldřich. *K problémům transformace v překladu, zejména transformace lexikální*. In: Čs. rusistika. - č. 5, 1977, s. 219-225.

MAN, Oldřich. *Otázky ekvivalence v odborném překladu*. - In: Preklad spoločenskovedných textov. - Bratislava, 1978, s. 51-60.

PIGEION, Louis-Philippe. *Rédaction et interprétation des lois*. 3e ed. Québec: Gouvernement du Québec, Ministère des communications, 1986. ISBN 9782551088201.

STICH, Alexandr. *O dvojznačnosti v právnickém vyjadřování*. In: Naše řeč. Listy pro vzdělání a třibení jazyka českého. Č. LI, 1968. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1968. ISSN: 0027-8203.

TIONOVÁ, Alena. *Francouzština pro pokročilé*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-22619-1.

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-427-7.

ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: odborný překlad*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 807067849X.

RUŽIČKA, JOSEF. *O větách s nulovým gramatickým subjektem*. In OSS II, 1968, s. 115–117.

ŠARČEVIĆ, Susan. *New approach to legal translation*. Hague: Kluwer Law International, 1997. ISBN 90-411-0401-1.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol.: *Občanské právo hmotné I*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-468-0.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef Fiala a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-638-9.

ii. Internetové zdroje

Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* [online]. In: ZÁKONY PRO LIDI [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>]

Francouzský překlad nového občanského zákoníku [online]. [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>]

Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>]

Code civil. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/]

Code de la sécurité sociale. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006742977]

Code de la consommation. In: Legifrance [online]. Le service public de la diffusion du droit [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000032807196/]

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012. Datum rozhodnutí: 10.12.2013. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://kraken.slv.cz/32Cdo2484/2012>]

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2947/2016. Datum rozhodnutí: 27.02.2018. [online]. In: SALVIA KRAKEN. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://kraken.slv.cz/32Cdo2947/2016>]

Dictionnaire de l'Académie française. 9e édition. [online]. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [<http://www.dictionnaire-academie.fr>]

Ancien article 1282 du *Code civil* (Abrogé par Ord. no 2016-131 du 10 févr. 2016, à compter du 1er oct. 2016). [online]. In: Lefebvre Dalloz. [cit. 01.05.2023]. Dostupné z [www.dalloz.fr/documentation/Document?id=CCIV010514]

KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, 2012-2018. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 01.05.2023].
Dostupné z: [<https://www.czechency.org/>]

Seznam příloh

Příloha č. 1 – způsoby převodu šablony má se za to, že v překladu NOZ do francouzštiny

Příloha č. 2 – způsoby převodu šablony bez zbytečného odkladu v překladu NOZ do francouzštiny

Příloha č. 3 - způsoby převodu šablony platí, že v překladu NOZ do francouzštiny

Příloha č. 1

Způsoby převodu šablony <i>il va de soi que</i> v překladu NOZ do francouzštiny (data byla získána manuálně, zkoumán byl celý překlad) ^{59 60}			
	Paragraf (odstavec)	způsob převodu	poznámka
1.	§ 4 (1)	il va de soi que	
2.	§ 7	il va de soi que	
3.	§ 22 (1)	il est présumé que	
4.	§ 25	il est présumé que	
5.	§ 27	il est supposé que	
6.	§ 28	il est présumé que	
7.	§ 29 (1)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
8.	§ 31	il est présumé que	
9.	§ 72	on convient que	
10.	§ 97 (2)	il est présumé que	
11.	§ 159 (1)	il est présumé que	
12.	§ 234	il est présumé que	
13.	§ 313 (2)	vynechání šablony	
14.	§ 334 (2)	il est présumé que	
15.	§ 351	il est présumé que	
16.	§ 359 (2)	il est supposé que	
17.	§ 414	il est présumé que	
18.	§ 421 (2)	il est présumé que	
19.	§ 433 (2)	il est présumé que	
20.	§ 437 (2)	on admet que	
21.	§ 439	il est présumé que	
22.	§ 478 (3)	il est présumé que	
23.	§ 502	il est présumé que	
24.	§ 509	il est présumé	<i>chybné užití (chybí spojka que)</i>
25.	§ 510 (2)	il est présumé que	
26.	§ 518 (2)	il est présumé que	
27.	§ 527 (2)	il est présumé que	
28.	§ 548 (3)	il est présumé que	
29.	§ 562 (2)	il est présumé que	
30.	§ 562 (2)	il est considéré que	
31.	§ 565	il est présumé que	
32.	§ 566 (2)	il est présumé que	
33.	§ 573	il est présumé que	
34.	§ 776 (1)	il est présumé que	
35.	§ 776 (2)	il est présumé que	

⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. In. ZÁKONY PRO LIDI [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>]

⁶⁰ Francouzský překlad nového občanského zákoníku [online]. [cit. 24. 4. 2023]. Dostupné z: [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>]

36.	§ 777 (1)	il est considéré que	
37.	§ 778	il est considéré que	
38.	§ 779 (1)	il est présumé que	
39.	§ 783 (2)	il est présumé que	
40.	§ 820 (1)	on considère que	
41.	§ 876 (3)	on considère que	
42.	§ 980 (2)	on considère que	
43.	§ 980 (2)	on considère que	
44.	§ 994	osobní užití slovesa présumer v pasivu	
45.	§ 1024 (1)	il est présumé que	
46.	§ 1050 (1)	on considère que	
47.	§ 1050 (2)	on considère que	
48.	§ 1051	il est présumé que	
49.	§ 1122 (3)	il est présumé que	
50.	§ 1186 (3)	nenalezeno	
51.	§ 1189 (2)	il va de soi que	
52.	§ 1217 (1)	il va de soi que	
53.	§ 1258	on considère que	
54.	§ 1292	on considère que	
55.	§ 1297	il est présumé que	
56.	§ 1350 (2)	il est présumé que	
57.	§ 1368 (1)	il est présumé que	<i>chybné užití (čárka před que)</i>
58.	§ 1400 (2)	il est présumé que	
59.	§ 1402 (1)	osobní užití slovesa présumer v pasivu	
60.	§ 1425	osobní užití slovesa présumer v pasivu	
61.	§ 1428	vynechani sablony	
62.	§ 1431 (1)	il est considéré que	
63.	§ 1431 (2)	il est considéré que	
64.	§ 1472	il est présumé que	<i>chybné užití (čárka před que)</i>
65.	§ 1484 (2)	il est présumé que	
66.	§ 1503 (2)	on considère que	
67.	§ 1503 (3)	on considère que	
68.	§ 1508	il est présumé que	
69.	§ 1510	il est présumé que	
70.	§ 1580	il va de soi que	
71.	§ 1602	il va de soi que	
72.	§ 1603	il va de soi que	
73.	§ 1617	il va de soi que	<i>chybné užití (čárka před que)</i>
74.	§ 1681 (1)	il est présumé que	
75.	§ 1726	il est présumé que	
76.	§ 1732 (2)	il est présumé que	
77.	§ 1747	il est considéré que	
78.	§ 1748	il est présumé que	
79.	§ 1750	il est présumé que	
80.	§ 1754 (1)	il est considéré que	
81.	§ 1758	il va de soi que	

82.	§ 1762 (2)	il est présumé que	
83.	§ 1766 (2)	il est considéré que	
84.	§ 1767 (2)	il est présumé que	
85.	§ 1798 (2)	il est présumé que	
86.	§ 1803	il est présumé que	
87.	§ 1807	il est présumé que	
88.	§ 1814 (2)	nenalezeno	
89.	§ 1874	il est présumé que	
90.	§ 1875	il est présumé que	
91.	§ 1888 (2)	il est présumé que	
92.	§ 1902	il est présumé que	
93.	§ 1949 (1)	il est présumé que	
94.	§ 1952 (2)	osobní užití slovesa réputer v pasivu	
95.	§ 1959	il est présumé que	
96.	§ 1964 (2)	nenalezeno	
97.	§ 1995 (1)	il est présumé que	
98.	§ 1995 (2)	il est présumé que	
99.	§ 2012 (2)	il est présumé que	
100.	§ 2014 (1)	il est présumé que	
101.	§ 2014 (1)	il est présumé que	
102.	§ 2014 (2)	il est présumé que	
103.	§ 2030	il est présumé que	
104.	§ 2040 (2)	osobní užití slovesa réputer v pasivu	
105.	§ 2053	il est présumé que	
106.	§ 2098	il est présumé que	
107.	§ 2129 (3)	nenalezeno	
108.	§ 2132	il est présumé que	
109.	§ 2161 (5)	il est présumé que	
110.	§2161b(5)	il est présumé que	
111.	§ 2171 (3)	nenalezeno	
112.	§ 2176	il est présumé que	
113.	§ 2204 (2)	on considère que	
114.	§ 2246 (1)	il est présumé que	
115.	§ 2247 (2)	il est présumé que	
116.	§ 2250 (2)	il est présumé que	
117.	§ 2260 (3)	il est présumé que	
118.	§ 2272 (1)	il est présumé que	
119.	§ 2339 (2)	il est présumé que	
120.	§ 2345 (2)	il est présumé que	
121.	§ 2376 (2)	il est présumé que	
122.	§ 2376 (3)	il est présumé que	
123.	§ 2381 (2)	il est présumé que	
124.	§2389f(3)	nenalezeno	
125.	§2389m(3)	nenalezeno	
126.	§ 2415 (2)	il est présumé que	
127.	§ 2445 (2)	il est considéré que	

128.	§ 2449	il est considéré que	
129.	§ 2469 (2)	il est considéré que	
130.	§ 2500	il est entendu que	
131.	§ 2558	il est considéré que	
132.	§ 2590 (2)	il est considéré que	
133.	§ 2596	il est considéré que	
134.	§ 2597 (1)	il est considéré que	
135.	§ 2629 (3)	nenalezeno	
136.	§ 2634	il est considéré que	
137.	§ 2640 (1)	il est considéré que	
138.	§ 2654	il est entendu que	
139.	§ 2663	il est considéré que	
140.	§ 2676 (2)	il est considéré que	
141.	§ 2716 (2)	il est considéré que	
142.	§ 2718 (1)	il est considéré que	
143.	§ 2745	il est considéré que	
144.	§ 2748 (2)	il est considéré que	
145.	§ 2762 (1)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
146.	§ 2762 (2)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
147.	§ 2762 (3)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
148.	§ 2797 (2)	osobní užití slovesa réputer v pasivu	
149.	§ 2813	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
150.	§ 2831 (3)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
151.	§ 2911	il est considéré que	
152.	§ 2912 (1)	il est considéré que	
153.	§ 2912 (2)	il est considéré que	
154.	§ 2925 (3)	il est considéré que	
155.	§ 97 (2)	il est présumé que	
156.	§ 867 (2)	on considère que	
157.	§ 1222	vynechání šablony	
158.	§ 1300 (2)	il est présumé que	
159.	§ 1302 (1)	il est présumé que	
160.	§ 1317 (2)	il est considéré que	
161.	§ 1870	il est présumé que	
162.	§ 1926 (1)	il est entendu que	
163.	§ 1950	il est présumé que	
164.	§ 2002 (1)	il est présumé que	
165.	§ 2119 (2)	il est présumé que	

Příloha č. 2

Způsoby převodu šablony bez zbytečného odkladu v překladu NOZ do francouzštiny (data byla získána manuálně, zkoumáno bylo prvních 100 výskytů) ^{61 62}			
	Paragraf (odstavec)	způsob převodu	poznámka
1.	§ 14 (2)	immédiatement	
2.	§ 67 (2)	sans délai indu	
3.	§ 106 (1)	sans délai indu	
4.	§ 106 (2)	sans délai indu	
5.	§ 107 (1)	sans délai indu	
6.	§ 120 (3)	sans délai indu	
7.	§ 120 (3)	sans délai indu	
8.	§ 153 (2)	sans délai	
9.	§ 155 (1)	sans délai indu	
10.	§ 187 (2)	sans délai indu	
11.	§ 189 (1)	sans délai indu	
12.	§ 198 (2)	sans délai indu	
13.	§ 200	sans délai indu	
14.	§ 204 (1)	sans délai indu	
15.	§ 321 (2)	sans délai indu	
16.	§ 330 (2)	sans délai indu	
17.	§ 333 (1)	sans délai indu	
18.	§ 346	sans délai indu	
19.	§ 358 (4)	sans délai indu	
20.	§ 440 (1)	sans délai indu	
21.	§ 440 (2)	sans délai indu	
22.	§ 446	sans délai indu	
23.	§ 449 (2)	sans délai indu	
24.	§ 476 (1)	sans délai	
25.	§ 477 (3)	sans délai indu	
26.	§ 486 (2)	sans délai indu	
27.	§ 486 (2)	sans délai indu	
28.	§ 529 (1)	sans délai indu	
29.	§ 536	sans délai indu	
30.	§ 542 (1)	sans délai indu	
31.	§ 721 (2)	sans retard	
32.	§ 732	sans délai indu	
33.	§ 902 (1)	sans délai indu	
34.	§ 938 (1)	sans délai indu	
35.	§ 1014 (1)	sans délai indu	

⁶¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. In. ZÁKONY PRO LIDI [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>]

⁶² Francouzský překlad nového občanského zákoníku [online]. [cit. 24. 4. 2023]. Dostupné z: [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>]

36.	§ 1052 (2)	sans tarder	
37.	§ 1058 (1)	sans délai indu	
38.	§ 1086 (1)	vynechání šablony	
39.	§ 1168 (1)	sans délai indu	
40.	§ 1177	sans délai indu	
41.	§ 1186 (3)	nenalezeno	
42.	§ 1193 (3)	nenalezeno	
43.	§ 1195 (2)	nenalezeno	
44.	§ 1195 (2)	nenalezeno	
45.	§ 1213	sans délai indu	
46.	§ 1220 (1)	sans délai indu	
47.	§ 1220 (2)	sans délai indu	
48.	§ 1319 (3)	sans délai indu	
49.	§ 1322 (2)	sans délai indu	
50.	§ 1324 (2)	sans délai indu	
51.	§ 1358	sans délai indu	
52.	§ 1369	sans délai indu	
53.	§ 1373 (2)	immédiatement	
54.	§ 1379 (1)	sans délai indu	
55.	§ 1413	sans délai indu	
56.	§ 1431 (1)	sans délai indu	
57.	§ 1431 (2)	sans délai indu	
58.	§ 1444 (1)	sans délai indu	
59.	§ 1465 (1)	sans délai indu	
60.	§ 1520 (1)	sans délai indu	
61.	§ 1544 (2)a	rapidement	
62.	§ 1544 (2)b	sans délai indu	
63.	§ 1545 (2)	sans délai indu	
64.	§ 1545 (2)	immédiatement	
65.	§ 1546	sans délai	
66.	§ 1572	sans délai indu	
67.	§ 1715	sans délai indu	
68.	§ 1740 (3)	vynechání šablony	
69.	§ 1743 (1)	sans délai indu	
70.	§ 1751 (2)	sans délai indu	
71.	§ 1778 (1)	sans délai indu	
72.	§ 1779	sans délai indu	
73.	§ 1783 (1)	sans délai indu	
74.	§ 1783 (2)	sans délai indu	
75.	§ 1786	sans délai indu	
76.	§ 1788 (2)	sans délai indu	
77.	§ 1825 (2)	nenalezeno	
78.	§ 1830 (2)	sans délai indu	
79.	§ 1831 (1)	sans délai indu	
80.	§ 1832 (1)	sans délai indu	
81.	§ 1884 (1)	sans délai indu	

82.	§ 1885 (2)	sans délai indu	
83.	§ 1885 (3)	sans délai indu	
84.	§ 1920 (1)	sans délai indu	
85.	§ 1921 (1)	sans délai indu	
86.	§ 1922 (1)	sans délai indu	
87.	§ 1926 (1)	sans délai indu	
88.	§ 1941	sans délai indu	
89.	§ 1958	sans délai indu	
90.	§ 1977	sans délai indu	
91.	§ 1980 (1)	sans délai indu	
92.	§ 1995 (1)	sans délai indu	
93.	§ 2002 (1)	immédiatement	
94.	§ 2002 (2)	immédiatement	
95.	§ 2008	sans délai indu	
96.	§ 2011	sans délai indu	
97.	§ 2017 (1)	sans délai indu	
98.	§ 2024	sans délai indu	
99.	§ 2035 (1)	sans délai indu	
100.	§ 2089 (2)	sans délai indu	

Příloha č. 3

Způsoby převodu šablony <i>plati, že</i> v překladu NOZ do francouzštiny (data byla získána manuálně, zkoumán byl celý překlad) ^{63 64}			
	Paragraf (odstavec)	způsob převodu	<i>poznámka</i>
1.	§ 85 (2)	on considère que	
2.	§ 124	on considère que	
3.	§ 127	vynechání šablony	
4.	§ 169 (2)	on considère que	
5.	§ 202 (3)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
6.	§ 223	on considère que	
7.	§ 287 (2)	on considère que	
8.	§ 290 (1)	on considère que	
9.	§ 290 (2)	on considère que	
10.	§ 297 (2)	on considère que	
11.	§ 313 (1)	on considère que	
12.	§ 326	on admet que	
13.	§ 390 (2)	on considère que	
14.	§ 414	il est de vigueur que	
15.	§ 436 (1)	on considère que	
16.	§ 446	on estime que	
17.	§ 518 (2)	on considère que	
18.	§ 558 (2)	on considère que	
19.	§ 570 (1)	on considère que	
20.	§ 741	on considère que	
21.	§ 916	on considère que	
22.	§ 1047 (1)	on considère que	
23.	§ 1161	on considère que	
24.	§ 1211 (3)	on considère que	
25.	§ 1227 (1)	on considère que	
26.	§ 1235 (1)	on considère que	
27.	§ 1236	on considère que	
28.	§ 1329 (1)	on considère que	
29.	§ 1403	on considère ... comme	
30.	§ 1452 (2) e)	on considère que	
31.	§ 1609	on considère que	
32.	§ 1676 (1)	on considère que	
33.	§ 1792 (1)	on considère que	
34.	§ 1888 (2)	on considère que	
35.	§ 1961	on considère que	

⁶³ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* [online]. In. ZÁKONY PRO LIDI [cit. 01.05.2023]. Dostupné z: [<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>]

⁶⁴ *Francouzský překlad nového občanského zákoníku* [online]. [cit. 24. 4. 2023]. Dostupné z: [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>]

36.	§ 1978 (2)	on considère que	
37.	§ 2114 (1)	nenalezeno	
38.	§ 2145	on considère que	
39.	§ 2151 (2)	on considère que	
40.	§ 2204 (1)	on considère que	
41.	§ 2230 (1)	on considère que	
42.	§ 2230 (1)	on considère ... comme	
43.	§ 2230 (1)	on considère ... comme	
44.	§ 2285	on considère que	
45.	§ 2362	on considère que	
46.	§ 2459 (2)	il est considéré que	
47.	§ 2509 (1)	il est considéré que	
48.	§ 2531 (2)	il est considéré que	
49.	§ 2612 (2)	il est considéré que	
50.	§ 2702	vynechání šablony	
51.	§ 2759 (2)	osobní užití slovesa réputer v pasivu	
52.	§ 2802	nenalezeno	
53.	§ 2817 (3)	osobní užití slovesa réputer v pasivu	
54.	§ 2930	il est considéré que	
55.	§ 2937 (1)	osobní užití slovesa considérer v pasivu	
56.	§ 2975 (2)	il est entendu que	